NASIONAL RI
EKKER

Arabië

Rp270,300

Tesjarige Snelcursus in Algemene Ontwikkeling

Deel IV

Geschiedenis van Ons Werelddeel.

(met een Inleiding

Bandoeng
Mtg. v/d N.V. v/h. A.C. Nix & Co.
195.

Zuid-West-Azië

Behandeld tot ± 1950

Deel IV

Sumerië, Assirië, Babilon, Arabië

t.m.v. Vingerwijzing Vd Leraar: „Geschiedenis en School"

Door
Dr. Damudirdja Setiabuddhi
Oud-Hoogleraar A.V.P. Djokja

KORTE GESCHIEDENIS

VAN

A R A B I E

Bijgewerkt tot 1950.

Suez
Trans
Jordan
Jauf

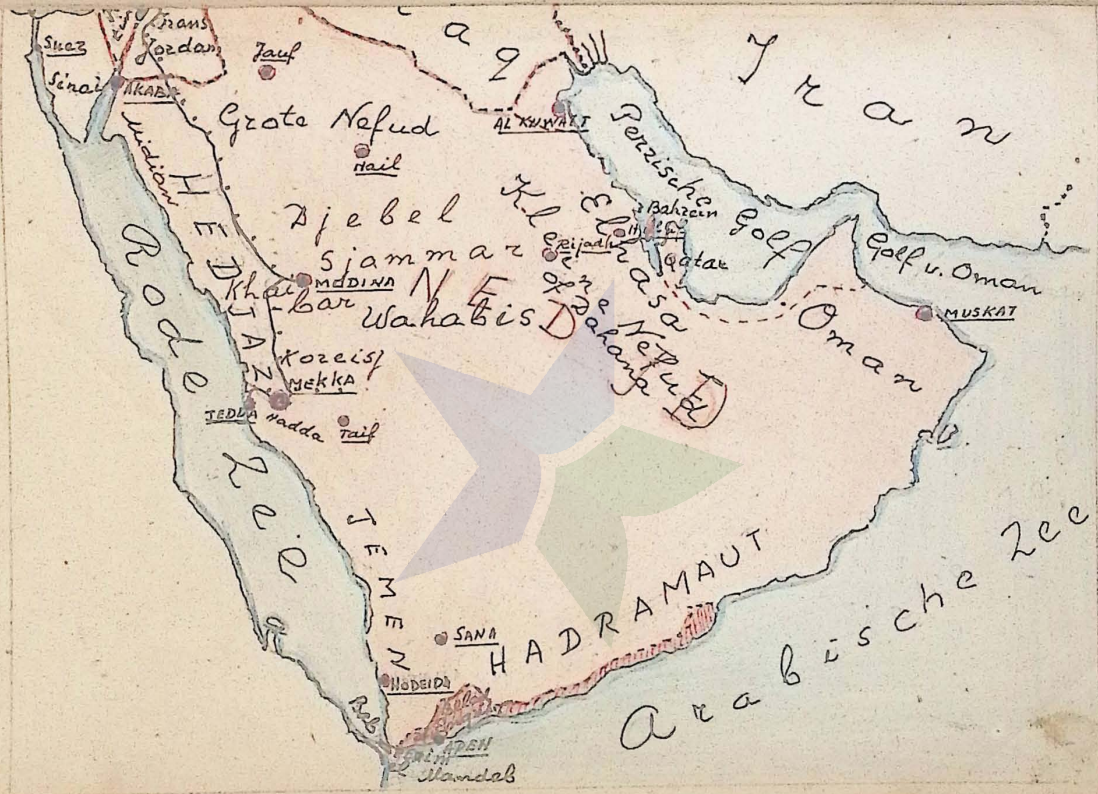
Suez
Sinai
Trans Jordan
Jauf
AKABA
Golf v. Aqaba
Grote Nefud
AL KUWAIT
Perzische Golf
Iran
Hail
Bahrein
Djebel Sjammar
Kleine Nefud
Qatar
Golf v. Oman
MEDINA
Wahabis
Oman
MUSKAT
HEDJAZ
Khaibar
Rode Zee
Kozeiss
MEKKA
TEDJRA
Wadda
Taif
YEMEN
SANA
HADRAMAUT
HODEIDA
Arabische Zee
Mandab

INHOUD

1. Land en Volk	pag.	3
2. De Geest van Arabië	"	6
3. Geschiedenis der oudste Tijden	"	22
4. De Profeet als Mens en Kultuur-drager	"	26
5. Arabië's politieke Opkomst en Ondergang	"	43
6. Moderne Historie	"	51
7. Suez-Kanaal, Hedjaz-baan en Pan-Islamisme	"	64
8. Het Eenheidsstreven en de Liga	"	73
9. Arabië en Europa's kultuur	"	86

Digitized by Google

1. LAND EN VOLK

Sjemieten en Isjmaelieten

Nog altijd kan de wetenschap niet met zekerheid vaststellen van waar de Arabieren kwamen en zich in het onvruchtbare uitgestrekte plateau daar in het uiterste zuid-westen van Azië nederzetten.

Een waarschijnlijk juiste gissing neemt aan dat altans de Anaza-stam van Noord-Arabië uit Jemen (of Yemen) in het zuiden is gekomen en zich over de oppervlakte van het uitgestrekte schiereiland heeft verspreid. Niet verwerpelijk is de idee, dat dit ook voor andere stammen geldt. Steeds weer werd de ene arabische stam door een andere, nakomende uit zijn woonsteê verdreven. Deze bewegingen hebben zich blijkbaar niet aan een bepaalde richting gehouden. Dwarse en teruglopende stromen zijn nog wel na te gaan.

De traditie wil dat het huidige volk uit twee oorspronkelijke stammen is voortgekomen: de echte Arabieren van Qahtan, als nakomelingen van Sjem in het zuiden en westen, en de Must'araba, d.i. genaturaliseerde Arabieren, die van de stamvader Isjmaël afkomstig zouden zijn. Beide stammen zouden oorspronkelijk van semitische oorsprong zijn.

Beduinen en Negers

Een derde belangrijke mensenstroom moet wel uit Afrika gekomen zijn, dwars over de Rode Zee. Tussen Khaibar en Djebel Sjammar in het noorden en de streken zuidelijk daarvan tot Dewasir wordt een neger-element, vermengd met Beduinen-stammen, aangetroffen, dat zich op vreedzame wijze in de sjemietische en isjmaelitische stammen schijnt te hebben opgelost. Deze kruisingen zijn als Bani Khadr bekend en als stamverwant aanvaard.

Zigeuners

Niet aanvaard en in verachting is een andere menggroep de Suluba, die verklaart van christelijke oorsprong te zijn en vermoedelijk zigeuner-bloed in zich ~~hebben. Zij~~ betalen een tolerantie-belasting aan de grote arabische ~~stammen~~. Meest treft men ze in Oost Arabië aan als bekwame ambachtslieden en jagers.

Israelieten

Nog een andere groep is interessant, nl. het restant van een israëlitische gemeenschap, die in vóór-islamitische tijd te Medina (Yathrib of Jathrib) leefde. Tans vindt men ze nog in enkele plaatsen in Jemen, voornamelijk in Sana en Nadjran, waar zij in aanzien zijn om hun sierlijk zilverwerk.

De bedevaart heeft Mekka, Medina en Jedda een cosmopolitisch karakter gegeven. De arabische havens Muscat, Jedda, Makalla en andere aan de Rode Zee gelegen, hebben een deel harer bevolkingen uit India, Iran, Balutsjistan, Irak betrokken.

Adel en Helo-
ten

Bij de Beduinen worden de klassen (adel en burgerij) onderscheiden naar het fokken van paarden en kamelen (de adel) of van schapen en geiten (het volk, de dienende klassen, de burgerij) Dit wijst wel op de geaardheid van het land, - de woestijnbodem is zonder rijdieren nauwelijks te doorkruisen, dan enkel te voet, hetgeen tijd en ontberingen met zich brengt. De leden der meeste adelsgeslachten zijn volgens de Arabieren nakomelingen van de Anaza-stam. Ook koning Ibn Saud, gebieder van de Hedjaz en van Nedjd beroemt er zich op tot die gens te behoren. Een toch ook aanzienlijk deel van de adel en de aristocratie maakt aanspraak op erkenning van hun rechtstreekse afstamming van de Profeet. De voornaamste dezer families is die der Ashraf van de Hedjaz, die de vorsten over Mekka voortbracht tot aan de egiptische invasie van 1814; na ongeveer een eeuw van matige overheersing wist deze familie wederom de heersersmacht te veroveren na de revolutie van Husein (1916) en van de in de eerste wereldoorlog verwikkelde Turken te bevrijden. Lang bleven zij niet vrij. In 1925 veroverden de Wahabieten een groot deel van Arabië, dat in onderlinge twisten en veten verzwakt was. Deze gang van zaken is wel heel dikwijls te constateren in de geschiedenis, wanneer heerszucht de macht aan zich alleen trekt, en haar daardoor verliest.

Jemeni

De imams van Sana, die zich voor rechtstreekse afstammelingen van de Profeet uitgeven, wierpen zich op die grond op als de heersers over Jemen. Daar en ook in Hadramaut bleven verscheidene dorpen en vlakken onder het uitsluitend bewind van een godsdienstige hiërarchie van Saïds. Het binnenland van Oman werd bestuurd door een ~~Imam~~, die in voortdurende oppositie was tegen de tijdelijk aan de kust regerende dinastie.

Wahabieten.

Ook in Asir was het bewind in de handen van religieuze heersers, de clan Idrisi; Asir zelf was een wahabitisch protectoraat.

Gedurende de dertiger jaren leefde de wahabitische beweging weer op. Haar invloed op de beduinische samenleving werd daardoor weer aangewakkerd, zeker vaak ten voordele van de bevolking. De patriarchale levensinrichting met de bloedveten en het recht van vergelding van alle stam- en clanbestuur begon weer te verdwijnen onder het zegenrijk gezag van de sjar-wet van de islam. De weer in het leven geroepen dagelijkse praktijk van roof-overvallen en contra-overvallen begon weer te verslappen onder de invloed van de nieuwe

leer

leer der algemene broederschap in het geloof. Arabië had zich gezet om met snelle ontwikkelingen de achterstand in staatkundige organisatie in te halen.

Wij zullen later zien hoe de internationale gebeurtenissen tijdens en na de tweede wereldoorlog gunstige stimulansen voor Arabië's vooruitgang aan het werk hebben gezet.

Bevolkingsdichtheid

Het uitgestrekte gebied is voor het grootste deel zand- en rotswoestijn, en daardoor slechts dun bevolkt. In deze tijd is wellicht de gehele bevolking op 9 millioen zielen te schatten. Het grootste gedeelte hiervan heeft zich woonplaatsen gesticht langs de Perzische Golf en de Golf van Oman, in het oosten, de oostranden der beide Nefuds, Elhasa en de grensstreken der grote woestijnen van het op de Nedjd na welhaast onbewoonde binnenland. De rest leeft in Jemen en Asir, in de Hedjaz, Hadramaut en het zuiden, en het westelijk deel van Oman, de kuststreken van Rode Zee en Arabische Zee, waar de bodem zich ook verheft in overigens zelden hoge heuvel-ketens en bergformaties.

Fauna -

Het woestijnkarakter van het land heeft ook zijn invloed gehad op de arabische dierenwereld. Huisdieren zijn de eenbultige kamelen (drommedarissen), uitmuntende paarden, goede en grote witte ezels, schapen en geiten en hier en daar wat runderen. De Arabieren zijn uitmuntende dierenfokkers. De nood, het gebrek aan verkeersmiddelen en gebaande wegen de eeuwen door hebben rijke fokkers-ervaring geschonken. Eerst in de allerlaatste twintig jaren, vooral als gevolg van de oorlogstijd en zijn na-oorlogse ontwikkelingen zijn automobielen een belangrijk import-artikel geworden, terwijl de eerste en enige spoorweg uit Trans-Jordanië naar Medina, Mekka en Djedda, evenzo ontstaan is uit oorlogsnoodzaak en gebouwd werd onder engelse leiding en controle.

De wilde fauna vertegenwoordigt uiteraard de woestijn-dieren: gazellen, een enkele grote antilopen-soort, de zg. wilde koe van Arabië, en iteker in de bergstreken. Hazen en vossen, soms ook wolven, hyena's en panters, ook de wilde kat worden verspreid aangetroffen. De vogelenwereld is niet bizonder talrijk in soorten: Struisvogels, rotsganzen, patrijzen, diverse duiven zijn de voornaamste ornitologische vertegenwoordigers.

Insecten zijn in ruime mate aanwezig, ook schorpioenen, honderd- en duizendpoten, aardspinnen.

Ook

Flora

Ook de flora heeft woestijnkarakter: vijg en tamarinde, cactusvormige euforbia's, aloe's, de tamarisk en, zoals bekend, de dadelpalm worden vaak overvloedig aangetroffen. In de meeste oasen vindt men ook sporadisch druif, perzik, abrikoos, dalima en pisang. Van de granen mogen nog genoemd worden: tarwe, ~~gerst~~, gerst en andere weinig vochtigheid vragende granen. In de hogere streken komen diverse zuid-europese bloemen voor.

Koffie, die naar de traditie wil uit Abyssinië stamt, komt op de westhellingen langs de kusten, vooral in Jemen voor op 4000 tot 7000 voet hoogte.

Tabak wordt verbouwd in Hadramaut.

Exploratie

Sedert de middeleeuwen in Europa heeft Arabia op de verbeelding gewerkt. Vele europese ontdekkings-reizigers, vooral in de latere tijd, ook nog in de 18e - 20e eeuw, hebben kennis vergaard omtrent het land waar de Profeet zijn grote en edele godsdienstige teoremen heeft doen ontstaan. Anderzijds heeft Europa heel wat te danken gehad aan arabische wetenschap en filosofie, zoals uit de geschiedenis zal blijken.

---

2. DE GEEST VAN ARABIE

Geestesactiviteit

Reeds eeuwen voor de komst van de Profeet, trok Arabiës geest uit over de omliggende wereld, deze met zijn wetenschap, zijn filosofie, zijn schone letteren bevruchtend. Wat werkte er in de arabische ziel, dat aldus dreef tot een geestelijke werkzaamheid, welke buurvolkeren niet kenden? Was het juist de desolaatheid van het barre rivierloze woestijnland dat tot dieper peinzen, tot vruchtbaarder denken drong en dan tot mededeling van eigen geestelijke rijkdom aan andere volkeren uit een soort patriarchale drang tot het scheppen van een steeds verder uitgebouwde mensene gemeenschap, een eenheid in denken en voelen?

Dit mogen wij nagaan.

Daar het in een schoolboek niet gaat om de matige roem van de samensteller, maar om de kennisverbreiding bij de leerlingen, heeft schrijver zich veroorloofd te grijpen naar het om zijn letterkundige schoonheid en religieuze onbevangenheid wereldberoemde essay van Thomas Carlyle omtrent Arabia en Muhammad, de Profeet.[1] Dit moet voor

[1] Beide opvattingen : Muhammad en Mohammad zijn toelaatbaar

voor school en leerling een geestelijke winst zijn, immers een weldadige verrijking en uitbreiding van kennis, een invoering tot opvoeding in een geest van internationale vreedzaamheid door persoonlijke bewondering. Dan, schrijver kent geen schoner schriftuur te dezer zake dan Carlyle's nobele gedachten, strevend naar wat mens aan mens kan binden, vermijdend al wat scheurende en brekende critiek bedoelt Y)

// y

Thomas Carlyle

Deze Arabieren zijn een waarlijk merkwaardig volk. Hun land zelf is merkwaardig, en de geschikte woonplaats voor zulk een volk. Wilde, ontoegankelijke rotsgebergten, uitgestrekte grimmige woestijnen, afwisselend met groene stroken van vruchtbaarheid: waar water is, daar is groen, daar is schoonheid; welriekend balsem-kruid, dadelpalmen, wierook-bomen.

Land en Karakter

Aanzie die verre vage horizon van zand, leeg en stil als een zee van zand, die veste van veste scheidt. Daar zijt ge gans alleen, alleen gelaten met het heelal. Des daags werpt een felle zon haar brand er op neer met onduldzame stralenschoonheid; bij nacht de diepe, diepe hemel met zijn sterren. Zo'n land is geschikt voor een slag van mensen met vlugge hand en diep-verborgen hart. Daar is iets uiterst levends, iets bewegends en toch iets stille peinzends, iets bloeddriftigs in het arabische karakter. De Perzen heten de Fransen van het oosten; ik noemde Arabieren de Italianen van de Oriënt. Een begaafd en nobel volk; een volk van wilde sterke sentimenten, en van ijzeren beheersing dier sentimenten: de karaktertrekken van de ddele geest, van het genie. De wilde Beduin heet de vreemdeling welkom en noodt hem in zijn tent, als een die recht heeft op al wat zich daar bevindt. En al ware het zijn bitterste vijand, hij zal zijn veulen slachten voor zijn gastsonthaal. Hij zal hem dienen met heilige gastvrijheid gedurende drie dagen; daarna zal hij hem eerlijk de verdere weg wijzen, - en dan, uit kracht van een even heilige wet zal hij hem doden, als hij kan. Ook in woorden, gelijk in daden.

Zij

Y) Hier en ook op andere plaatsen hierachter: Thomas Carlyle - Sartor resartus. On Heroes, Heroworship and the Heroic in History.- Vele malen herdrukt, in vele talen vertaald.

Zij zijn geen spraakzaam volk, eer zwijgend en gesloten; maar welsprekend, meeslepend als zij spreken. Een ernstig, betrouwbaar soort mensen. Zij zijn, gelijk wij weten, aan de Israëlieten verwant; maar met die dodelijk vreeswekkende ernst van de joden, schijnen zij iets sierlijks iets brilliants te verbinden, dat niet joods is. Zij hadden onderling wedstrijden in poëzie, lang vóór de tijd van Muhammad.
Sale zegt dat er te Okadt, in het zuiden van Arabië, jaarlijkse markten waren en dat daar, als de handel gedaan was, de dichters voor prijzen zongen: - het wilde volk verzamelde zich om daarnaar te luisteren.

Is Job arabisch?

Een joodse eigenschap tonen deze Arabieren te bezitten: de samenvatting van vele of van alle schone zielstrekken: wat wij religiositeit zouden kunnen noemen. Reeds in ver verleden tijden waren zij ijverige gelovers, elk naar eigen geestelijk licht. Zij aanbaden de sterren als Sabëërs; aanbaden vele natuur-objecten, - herkenden ze als simbolen, rechtstreekse manifestaties van de Schepper van de Natuur. Dat was wel fout, en toch niet helemaal fout. Alle werken Gods zijn nog altijd in een bepaalde betekenis simbolen Gods. Erkennen wij niet, nog steeds als een deugd een zekere onuitputtelijke uiting, - wij noemen het "poëtische schoonheid" - in alle natuurobjecten, welke ook? De mens is een dichter, daarom geëerd, als hij zo handelt, zo spreekt, zo zingt, - een soort verflauwde aanbidding. Zij hadden vele profeten, deze Arabieren, elk een leraar voor zijn stam, elk naar de mate van het licht in hem. Maar dan, hebben wij niet uit alle grijze oudheid het nobelste bewijs, nog steeds in elk van ons levend, wat er aan devotie en geestesadel woonde in deze rustieke en gedachtenrijke volkeren?

16

Bijbel-onderzoekers zijn het met elkander eens, dat het Boek Job daar in die streken geschreven is geworden. Carlyle noemt dat boek, tegen alle teorieën daaromtrent, een van de verhevenste dingen, die ooit met een pen geschreven zijn. Men voelt, waarlijk, dat het niet hebreeuws is: zulk een nobele universaliteit, wat iets anders is dan nobel patriottisme of groepsliefde, welt daaruit op. Een edel boek; het boek voor elke mens! Het is onze eerste, oudste opgave van het nooit op te lossen probleem: - 's mensen toekomst, en Gods plannen met hem hier op deze aarde. En dat alles in zulke vrije, vloeiende omlijningen; groots in zijn oprechtheid, in zijn eenvoud, in zijn epische melodie en zijn rust na verzoening. Daar is het

alziend

alziend oog, het liefdevol begrijpend hart. Zo waar in elke regel; wáár in visie van alles bestaande, stoffelijk zowel als geestelijk; het Paard, - "hebt gij zijn nek met donder omhangen?" - wáár "lacht over het drillen van de speer!" Zulke levende gelijkenissen werden nooit meer neergeschreven. Sublieme leed, sublieme vertroosting; oudste koraal-melodie als kwam zij uit het hart der mensen, - zo zacht en verheven, als des zomers middernacht, als het heelal met zijn zeeën en sterren. Er is in de Bijbel of daarbuiten niets te vinden van gelijke letterkundige waarde.

De Ka-a-Bah.

Tot deze afgodendienende Arabieren, zo vervolgt Carlyle, kwam nu een der alleroudste voorwerpen ter aanbidding: de Zwarte Steen, die nog steeds in het gebouw staat te Mekka, dat heel de wereld kent als de Ka-a-Bah. Diodorus Siculus schrijft over deze Ka-a-Bah op een wijze, die niet misverstaan kan worden, als de oudste en meest vereerde tempel in zijn tijd, nl. ongeveer 50 jaar vóór Christus. Silvester de Sacy zegt, dat er enige waarschijnlijkheid is dat de Zwarte Steen een akroliet, - d.i. een houten beeld met marmeren handen en voeten, - is. In dat geval zou iemand het uit de hemel hebben kunnen zien vallen! Nu staat het naast de Zem-zem-bron: de Ka-a-Bah is over beide gebouwd. Een bøon of put is overal een voorwerp dat een indruk van schoonheid maakt, uit de harde aarde als het leven opwellend, - en dit nog te meer in die hete, droge landen, waar de bøon, het water, de eerste voorwaarde van het bestaan is.

(Waar Ka voor de geest Gods in ons staat, en Bah voor onze eigen menselijke ziel, begrijpen wij de allegorische zin van dit simbool als "de ware leer, het alfa en omega, het Al", en bewonderen wij de scherpzinnigheid van de genoemde onderzoekers, die in ginds verleden zelf toch reeds aan het toenmalig animisme ontgroeid moeten zijn geweest. De akroliet zelf is zulk simbool)

De bøon Zem-zem ontleent haar naam aan het borrelend geluid van haar wateren, in dit rivier- en waterloze woestijnland Arabië: Zem-zem; - wij geloven dat dit de put is, die Hagar met haar kleine zoontje Ismaël in de wildernis vond. Nu is de "akroliet" geheiligd en de Ka-a-Bah is over beide gebouwd, reeds gedurende duizenden jaren.

Vreemd Ding, - die Ka-a-Bah! Daar staat het ook nu, in dit uur nog, in en onder de zwarte gordijnen gehuld, welke de sultan te Istamboel elk jaar zendt, "27 ellebogen hoog" evenals de tempel van Jeruzalem, die koning Salomo bouwde met omgang, met dubbele omgang van pilaren, met festoen-rijen van lampen en vreemde ornamenten. Die lampen zul-

len

len ook deze nachten weer worden aangestoken, om opnieuw onder de sterren haar stralen uit te zenden. Een autentiek fragment uit het oudste verleden. Het is de Keblah van alle muslimin: van Delhi heel de weg langs tot Marokko; de ogen van onnoemelijk vele biddende mensen zijn er heen gekeerd, heden en alle andere dagen vijf malen daags, een van de merkwaardigste centra in de Woning der Mensen.

Mekka in de 6e eeuw

In de heiligheid, nu gehecht aan deze Ka-a-Bah en Hagars Put, in de bedevaarten van alle arabische stammen daarheen, ligt ook de bron van Mekka's uitgroei tot Stad. Een grote stad eens, nu wel erg vervallen. Het heeft geen natuurlijke ontstaans-reden als stad, staande in een zandige bodem-inzinking, te midden van barre, dorre heuvels, op een goede afstand van de zee; al haar voeding, het brood wel zelfs, moet van buiten aangevoerd worden. Maar zo vele pelgrims hadden onderkomen nodig. En dan, gelijk overal elders ter wereld, een pelgrims-oord wordt tevens een marktplaats. Op de eerste dag dat de pelgrims samenkomen, zijn ook de handelaars samengekomen: waar de mensen elkander ontmoeten: met een gelijk doel, bevinden zij dat zij ook andere bedoelingen kunnen nagaan, afhankelijk van het samenkomen. Zo werd Mekka de grote markt voor heel Arabië. En daardoor ook de voornaamste stapelplaats en het handels-empórium voor elke denkbare handel tussen Indiërs en westerse handen, Sirië, Egipte en zelfs Italië. Eens had Mekka een bevolking van 100.000 zielen; koperg leveranciers van die oosterse en westerse producten, importeurs voor eigen behoefte aan voedingsmiddelen en granen. De regering vormde een soort ongeregelde aristocratische republiek, niet zonder een teokratische trek. Tien man uit een voornaame stam, op een ietwat ruwe wijze gekozen, waren de gouverneurs van Mekka en bewaarders van de Ka-a-Bah. In Muhammads tijd waren de Koreisj de voornaamste stam; zijn eigen familie behoorde tot die stam. De rest van de natie, verdeeld en van elkander gescheiden door woestijnen, leefde/ onder gelijksoortige ruw-patriarchale besturen van een of meerdere personen, herders, dragers, handelaren, en gewoonlijk ook rovers, meest met elkander, of met alle anderen in oorlog, en bij elkaar blijvend niet door enig verbond, of het nou moeten zijn de band van de samenkomst bij de Ka-a-Bah waar alle vormen van de/arabische afgodendienst gevonden werden, nu verenigd in gemeenschappelijke aanbidding; - bijeengehouden door de innerlijke onbreekbare band van gelijk bloed en gelijke taal. Op deze wijze hadden de Arabieren gedurende lange tijden geleefd, ongekend door de wereld: een volk van grote begaafdheid, onbewust wachtend op de

dag

dag dat het bekend zou worden aan heel de wereld. Zijn afgodendienst bleek in een staat van uiteenval te verkeren. Veel was in verwarring en gisting onder hen. Vage berichten van de grootste gebeurtenis die ooit in de wereld had plaats gehad: het leven en de dood van de Goddelijke Mens van Judea, gelijkelijk simptoon en oorzaak van onmetelijke veranderingen bij alle volkeren ter wereld, hadden in de loop van eeuwen ook eindelijk Arabië bereikt en ook daar nu kon het niet anders of uit zich zelf begon het er te gisten.

Tot zover voorlopig Carlyle, die in zijn levendige schets het jaar 570 n.Chr. bereikt heeft, het geboortejaar van Muhammad, de Profeet.

Wetenschap en Wijsbegeerte

De invloed van het arabisch abstracte denken is vooral in de middeleeuwen in Europa zeer groot geweest. Te groter waar de arabische geest steeds onbevangen opengestaan heeft voor opname van elementen van de filosofische sistemen bij buurvolkeren, welke hij kon aanvaarden als aanvulling of correctie van eigen denkstelsels. Vooral griekse en siriesche, maar ook iranse en hebreeuwse wijsbegeerten hebben in wisselwerking bevruchtend gewerkt.

Het is natuurlijk ondoenlijk om in een leerboek als dit, bedoeld voor onze middelbare scholen, aan enige neiging tot uitvoerigheid in dit opzicht toe te geven, hoezeer ook deze stof juist door haar belangrijkheid daartoe zou verleiden. In de snelle schetsing van enige der meest bekende arabische leraren in Europa en elders, kan wel blijken hoezeer de arabische geest van engheid is verre geweest, en niet enkel op het gebied van de godsdienst welke later echter wel van betekenisvolle invloed is geweest als de akker, op welke bodem de wijsbegeerte welig kiemde, en vrucht gaf. Europa was in die dagen nog te ruw en te onwetend om b.v. aan de van eigen bodem verdreven griekse filosofie herberg te kunnen verlenen.

Beroemde Namen

Behalve op het veld der wijsgerige intuitie, werd het zaad der wetenschap, vooral uitgestrooid op het terrein der wiskunde en der geneeskunde. De naam "algebra", evenals vele andere woorden in de europese talen, en evenals de tans algemeen geldige schrijfwijze der cijfers zijn arabisch.

Hier moeten wij volstaan met een opsomming van de namen der meest-bekende voorgangers dezer wetenschap en filosofie. Wie meer van hen wil weten, zoeke ze op in een goede encyclopedie.

Al Farabi, Ibn Sina, Al Ghazali kwamen uit Khorazan in noord-oost Iran; Al Kindi, de voornaamste baanbreker, was een ingezetene van Basra. In Spanje werden geëerd Ibn Badjdjar, Ibn Tufail en Ibn

Rusjd.

Rusjd. Zij waren filosofen en teologen en in hun leren en teoremen is de invloed van Aristoteles, van Plato, van het Neoplatomisme duidelijk te onderkennen. Inderdaad kreeg Europa eigenlijk door hen langzaam aan kennis van het zo rijke griekse denken, dat het langs de directe wegen nog niet bevatten kon. De arabische filosofie, om deze aldus aan te duiden, begon haar werkzaamheid ongeveer in de eerste helft der 9e eeuw. De energie, die er uitging van het islamitische rijk, had geen bevorderende invloed op deze stelsels. De activiteit van de arabische geest op dit gebied zette eerst eeuwen later (13e eeuw) weder in. Bar-Hebraeus (of Abulfaragius) - 1226-1286 - schrijft de opnieuw in Europa ontluikende arabische geest toe aan de invloed der aziatische denkers. Gedurende de 8e en 9e eeuwen werden vooral in Sirië wel slordige maar toch in het algemeen getrouwe vertalingen van de Grieken in het sirisch overgebracht. Bekendheid op dit gebied verwierf vooral Hunain Ibn-Isjaq, die zich meest aangetrokken gevoelde tot studie op het gebied van de geneeskunde, de astronomie en de wiskunde. Ook langs deze weg kwam het griekse denken binnen het bereik van de arabische geest.

Wereldse of profane wijsbegeerte vond haar eerste begin onder de Saracenen in de dagen der eerste kaliefs uit het geslacht der Abbassieden, die lang in Iran geleefd hadden onder de invloed van een minder strenge opvoeding in zaken van het geloof. De zetel van het rijk was overgebracht naar Bagdad aan de grote handelsroute uit het oosten. Hier opende zich de Islam voor de volle stroom van vreemde ideeën en kulturen. Tijdens de regering van Kalief Al Ma'mun, de zoon van Harun al Rasjid (813-833) werd Aristoteles voor het eerst in het arabisch vertaald.

Tegen het einde der 10e eeuw was een volledig stelsel van kennis gereed: beginnend met logika en wiskunde, opklimmend door de verschillende gebieden der natuurkunde naar de religieuze leer. Dit was het werk van een vereniging van een groot aantal filosofen, de Ikhwan us Safai (d.i. de Broeders der Oprechtheid). Natuurlijk werd het vooropgestelde doel, verzoening tussen wetenschap en godsdienst, niet bereikt, maar wel ontstond er een sterk verlangen naar meer kennis. De strekking van deze vroege enciclopedie was, aan de tonen dat er een wereldziel, was, verdeeld in de millioenen fragmenten der individuele mensenzielen. Dit stelsel is nog altijd niet geheel door het menselijk denken losgelaten. Ook Aristoteles en Plato hebben op dit fundament voortgebouwd.

meer of minder

In deze tijd stierf Al Farabius (of Farabi) in 950 nl. In zijn voetspoor ging Avicenna (980-1037), ongetwijfeld de beroemdste naam in de vroege wereld

der

der filosofie; vooral om zijn kunde als geneesheer. Hij heette voluit: Abu Ali-al-Husam ibn 'Abdallah ibn Sina, maar is als Avicenna wereldberoemd geworden, en tot op deze dag heeft de wereld hem niet vergeten.

Vooral in Spanje, onder het arabisch bewind gedurende lange en geestelijk-vruchtbare eeuwen heeft de geest van Arabië triomfen gewonnen. Bizonder bekend werden Abu Bakr Muhammad ibn Jahja (of Ibn Badjdja of Ibn Sa'igh, en gelatiniseerd als Avempace, Avenpace, Aben Pace. (vermoedelijk tegen de uitgang der 11e eeuw te Saragossa geboren - Ibn Tufail (of Hadji ibn-Jakdhan, = de Levende Zoon van de Wakende); = best bekend als Philosophus Autodidactus); - Abdul Walid Mohammad ibn-Ahmad ibn-Mohammad ibn-Rusjd (meer bekend als Averoes, de grootste arabische geneeskundige in het westen; 1126-1198, te Cordoba geboren); - en eindelijk de vele vertegenwoordigers van de School van Padua.

/v

-

Architectuur

Niet minder vruchtbaar is de Geest van Arabië geweest op het gebied van diverse kunsten. De arabische architectuur heeft vooral in Spanje een edele bouwkunst geschapen, die nog heden ten dage de beschouwer met bewondering vervult.

Voor het doel van dit leerboek is het meer aangebracht onze aandacht, even vluchtig als hierboven geschiedde t.a.v. de kultuur-betekenis der arabische filosofie, te doen verwijlen bij de kunst der schone letteren.

Men is gewend deze letterkunde te verdelen in een vóór-islamitische en een na-islamitische periode, en deze tijdperken bekend te maken door een beschouwing der schone letteren op het gebied van historie en biografie, opdat der techniek en der wetenschap, en in een letterkunde van de 19e eeuw en later.

/

Pre-Islamitische Literatuur.

De oorsprong van de arabische letterkunde is onbekend. Meer dan gissing kan niet aanvaard worden. Als de arabische dichters bekend worden, tonen zij reeds over geheel volledige vormen en regelen te beschikken t.z.v. ritme en rijm, maat en voet. Reeds in de 8e eeuw standaardiseerde Kalil ibn Ahmad de dichtvorm. De taal was die der woestijn-Arabieren. Deze taal werd later onder de invloed van de Q'uran de taal der arabische letterkunde en haar buitensporige rijkdom leidde tot de compilatie van commentaren en lexica.

De gedichten worden gewoonlijk in twee grote groepen verdeeld: 1e gelegenheids-verzen, 2e oden. De eerste groep, van 2 tot 20 lijnen, geïnspireerd door de emoties van oorlog of wraak, lof voor de eigen en satire voor de vijandelijke stam.

-

Een

19

Een voorname plaats wordt ingenomen door elegieën, waarin de dichteres Khansa speciale vermaardheid verwierf.

Een klasse van beroeps-voordragers, die anderhalve tot twee-en-een-halve eeuw bestaan heeft, de barden en minstreels, zelf vaak beroemde dichters, zorgde voor de mondelinge transmissie. Zij werden ook op schrift gesteld en twee soorten van verzamelingen zijn aldus tot ons gekomen: de diwan, d.i. de poetische verzameling van de meest bekende barden, Amru'ul-Qais, Tarafa, Zuhair, Nabigha, Algama, 'Asja en Labid. Van de overigen is het interessant te weten dat er twee roverdichters en bandieten zijn: Ta'abbata Sjarra en Sjanfara, die buitengewoon populair zijn, en in prachtige taal een moed en karakter bevatten, in geen andere letterkunde aan te treffen.

Een andere groep van gedichten bevat wijnliederen naast ernstiger materie. De Diwan van Hasan ibn-Thabit, de zg. hofdichter van de Profeet treft vaak door schone strofen.

Al-Mu'allaqat

De tweede categorie bevat anthologieën, waarvan een drietal zich in hoge waardering mogen verheugen.

De traditie wil dat deze zeven gedichten werden gehangen aan de Ka-a-bah. Vandaar de naam "Al-Mu'allaqat", d.i. "de opgehangenen". Maar deze traditie is wel gebleken een pure legende te zijn. De naam schijnt eerst in de de eeuw ontstaan te zijn. De bloemlezingen worden ook in moderne collecties aangetroffen, de gedichten zijn, gelijk reeds gezegd, nl. van Amru'ul Qais, Tarafa, Zuhair Labid, 'Antara ibn Sjaddad, 'Amr ibn Kulthum en Harith ibn Hiliza. Later zijn er aan toegevoegd gedichten van Nabigha, A'sja en 'Abid ibn Abras. Deze tien befaamde dichters hebben geleefd in een periode van ongeveer een eeuw; de eerste was Amru 'ul Qais, die door velen voor Arabië's grootste dichter wordt gehouden. Hij was een nakomeling van het koninklijke geslacht van de stam Kinda, die in 529 zijn macht verloor. 'Abid ibn Abras was een tijdgenoot van Amru'ul, tevens een lid van een vijandige stam, de Banu Asad. De gedichten van 'Amr tartten de koning van Hira (554-568) die - merkwaardig detail! - later door de dichter gedood werd. Een der andere gedichten verhaalt van de veldslag van Dhu Qar, waarbij een irans invalsleger werd verslagen door de stam Bakr (tussen 604 en 610)

De anthologieën bevatten vrijwel elk tipe van de oudere arabische poëzie.

Ook

Hamasa

Ook de latere Hamasa is in Arabië beroemd. Het is een verzameling van geheel andersoortige gedichten, een magazijn van oude legenden, van nauwkeurige beschrijvingen van het leven der heidense stammen en de vroegere eenvoud van Arabië's stammen. De collectie draagt de stempel van een heroïsche tijd, die trouw en eerlijkheid roemt, vrij is van gekunsteldheid, en de werkelijke belevenissen der zangers kent.

Er bestaan meerdere Hamaza's. Een zeer goede is die van Buhturi. Maar de Hamaza van Abu Tammam, die hier boven beschreven werd, is toch de meest geliefde gebleven.

Een andere anthologie is de Mufaddalijat van de stam Dabba, ontstaan als instructie voor de toekomstige kalief Mahdi tussen 762 en 784. Het werk is zeker uiterst belangrijk om de gedachtenwereld, de poëzie en de kultuur van het arabische volk te leren kennen in de tijd, dadelijk voorafgaande aan de opkomst van de Islam.

Bijna al de genoemde dichters behoren nu tot de tijd van "de Onwetendheid" en al hadden er enkelen de Islam aangenomen zo droeg hun werk toch weinig verering van het nieuwe geloof. Onderwerpen van zulke verering waren meestal de oude deugden: gastvrijheid en hulp aan de armen, verkwisting en matige waardering van rijkdom, dapperheid in de strijd en trouw aan de zaak van de stam. Wijn en dobbelspel, door de Islam verboden, werden door de dichters, zelfadepten, bezongen. Wel is waar werd er niet veel meer gehoord van de afgodendienst in het verleden, maar er was ook weinig verwachting omtrent de toekomst.

Kitab al-Aghani

Buiten het hierboven gememoreerde poëtische werk, bestaat er, hetzij volledig, hetzij nog maar in fragmenten aanwezig, een overrijke letterkunde, vaak van waarlijk artistieke waarde, welke ons een blik gunnen in de overvloedigheid van de geesteswerkzaamheid bij dit begaafde volk der woestijn. Nog mogen wij vermelden het Boek van Dichters en Gedichten van Ibn Qutaiba, de Iqd al Farid van Ibn Abd Rabbihi, en het grootste werk in deze trant, de Kitab al-Aghani (d.i. het Boek der Liederen) van Abu'l Faradj.

Na-Islamitische Letterkunde

Weinig verandering in het karakter van de letterkunde vinden wij in de eerste eeuw na Muhammad's zending op aarde. De vier voornaamste dichters zijn Akhtal, Farazdaq, Jarir en Dhu'r Rumma. In het werk van de laatste beginnen wij echter reeds te bespeuren dat met de oude vormen gebroken wordt. De nieuwe omstandigheden, het leven

in

in de steden, zowel in veroverd gebied als in Arabië zelf, bracht verandering in de levenswijze, de omgangsvormen, de beroepen. Dit drong tot het scheppen van nieuwe literatuurvormen. Omar ibn Abi Rabi'a van Mekka en Djamil vestigen voor goed de liefdeslirick. De poetische romance komt op en vindt haar beoefenaars in dichters en dichteressen. De voornaamste zijn: Madjnun bani 'Amir en Laila. De gedichten van de kaliefs Jazid I (680-683) en Walid II (743-744) zijn de voorlopers der wijnzangen en jachtliederen der volgende periode. De jambische metiek wint nu ook aanhang. Op deze Umajjad- periode, gelijk zij genoemd wordt, volgde de periode der Abbassiden

De Abbassiden - Na 750, toen de abbassidische kaliefs hun hof te Bagdad vestigden, is iranse invloed op de arabische letterkunde niet te miskennen. Deze kaliefs bevorderden de nieuwe dichtvormen. De voornaamste dichter uit deze tijd was Abu Nuwas, te midden van een begaafd poëtengezelschap. Arabische poëzie begint nu door vele kanalen te vloeien. Noch hielden de klassieke vormen als van Buhturi en Abu Tammam stand, maar gelijk overal ter wereld won het revolutionaire nieuwe de strijd en de toekomst. Anachronistische en occasionele gedichten werden steeds populairder. Diepte en oorspronkelijkheid moesten reeds vaak wijken voor elegance in uitdrukking en tintelende metafoor. Onder de latere dichters maakte vooral Baha ad-Din Zuhair naam; Abdu'l Atahija wierp zich op de eenvoud van de volkstaal; Ibn al-Mutazz (gest. 869) wendde zich de geschiedenis toe; Abdu'l-Ala Ma'arri onthulde het diep-menslijke; Ibn Arabi en Ibn Farid werden voor de mistiek gewonnen.

Spaanse Periode In het westen bleef de dichtkunst aanvankelijk de oude wegen volgen; een exponent was Ibn Hani (+ 973) van Sevilla. In de volgende eeuw waren de meest op de voorgrond tredende dichters Ibn Rasiq van Qajrawan (+ 1070), Ibn Zaidun van Cordoba (+ 1071), Mu'tamid, koning van Sevilla (+ 1095) en zijn vizier Ibn 'Ammar (+ 1078) - Hierbij voegde zich de beroemde arabische dichter van Sicilië Ibn Hamdis. Zij allen maakten zich vrij van het oude keurslijf en vormden hun werk tot het voertuig der zelfexpressie.

Nog groter scheur in het oude maakte het strofische vers, gekenmerkt door interne rijmen en een refrein op rijm. Dichters in de Provence (Zuid Frankrijk) volgden deze weg gaarne. Het bereikte Egipte op het einde van de 12e eeuw en schoot daar dadelijk wortel. Steeds rijkere strofische poëzie bereikte eindelijk een top in de begaafde troubadoer Ibn Quzman (+ 1160). Nog werden wel zeer bekend Tha'alibi, Fath bin Khaqan, Abt al-Qadir van

Bagdad (+ 1682)

Bagdad († 1682)

Schone Letteren

De verfijning in de levenswijze in de 8e en 9e eeuw vindt weerslag in een opkomende literatuur in proza als afwisseling voor het lezend publiek en voor het bevorderen van een verfijnde opvoeding door het voorleggen van onderwijs in een verteerbare vorm. Vroege boeken waren die van Ibn Muqaffa († 760), twee boeken over goede manieren en over de Fabelen van Bidpai onder de titel: Kalila wa-Dimna en samengesteld door de geniale Djahiz. Andere schrijvers en compilators van welverdiende naam waren Tanukhi († 994), Absjihi († 1446), Abu Bakr Khawarizmi († 1002) die berijmd proza schreef, nagevolgd door Hamadhani, Abdu'l Ala en Hariri.

Dit was ook de tijd van de populaire romances en de verhalen-cicli. Het meest beroemde werk in deze klasse van lichte lectuur is de Duizend en één Nacht, naast de Fabelen van Luqman, vermoedelijk die van Aesopus navertellend.

Historie

Reeds voor de opkomst van de Islam bestond er een letterkunde, die zich aan het vastleggen van historische gebeurtenissen wijdde. Toen de Islam zijn zetel te Medina vond, waar de Profeet zo lang gewoond heeft, toen het nieuwe geloof welhaast de helft van de beschaafde wereld veroverd had en beheerste, ontstond te Medina een school voor de vastlegging van de geschiedenis, in de eerste plaats wel van Muhammad en de Islam. Deze school vond dan navolging in gelijksoortige inrichtingen in diverse provincies. Zo kwam het dat reeds in de eerste eeuw van de islam-heerschappij de traditie was vastgelegd en vele geschriften reeds in omloop waren.

In de 2e eeuw (719-816) waren reeds boeken in circulatie. De historische bronnen waren mondelinge overleveringen, diverse soorten van documenten als essays en verhandelingen, brieven, gedichten en geslachtslijsten. De oudste geschiedenis is de biografie van de Profeet zelf door Ibn Isjaq, altans in de revisie door Ibn Hishan. Dit werk is in grote hoofdzaak betrouwbaar, al is het medegedeelde omtrent Muhammads vroeger leven, zomede dat omtrent zijn voorouders vermengd met tabellen en gekleurd met enkele apocrieve verzen.

Een ander verhaal omtrent het leven van de Profeet van de pen van Ibn Ogba († 758) bestaat enkel nog maar in fragmenten. Gelukkig is goed bewaard gebleven het "Boek van de Veldtochten" van de Profeet door Waqidi en het belangrijke "Boek der Klassen" van zijn leerling Ibn Sa'd. Vooral Waqidi is een rijke bron, populair en

vaak

vaak van een bekorende romance-stijl. Van de monografieën van Abu Mikhnaf (↓ 748) en Mada'ini (↓ 840) zijn nog slechts uittreksels bekend, te vinden in de werken van latere schrijvers. Erhebige studie heeft de conclusie gebracht dat deze twee laatstgenoemden en vele voorgangers en navolgers werkelijk betrouwbare gegevens hebben verzameld. Zo b.v. het uitstekende werk van Abu 'Ubaida en Azraqi, wiens "Geschiedenis van Mekka" de eerste historie was van de heilige steden.

Het voorbeeld maakte school. In Iran werd het gevolgd. Ibn Muqaffa' vertaalde het grote Boek der Perzische Koningen. Langs deze weg is veel bewaard gebleven.

Algemene Geschiedenis

De derde eeuw (816-913) was nog vruchtbaarder dan de 2e eeuw in algemeen historisch werk, buiten vele monografieën en geschriften op diversen gebied. Bekend werden Ja'qubi die een algemene geschiedenis van grote waarde schreef, en Ibn Qutaiba met zijn Handboek der Geschiedenis. Beiden moesten dan toch nog plaats ruimen voor Baladhuri, de auteur van een waardevol verhaal over "de Arabische Veroveringen", en een uitgebreide genealogie omtrent de Arabieren. Ten slotte moet nog boven de genoemden vermeld worden Tabari met zijn "analen", wiens roem nooit verflauwd is tot op deze dag.

In de latere eeuwen werden heel wat historische en biografische werken geschreven. De meest bekende schrijvers waren Masudi, Biruni, Ibn Athir Abdu'l Faradj, Ibn Khaldun, Maqrizi, Sujuti, Maqqari en Hadji Khalifa.

Ook andere werken verdienen speciale vermelding, al ware het slechts om eerlijk licht te laten vallen op de merkwaardige vruchtbaarheid van de geest van Arabië. Zo b.v. het Boek der Wazirs van Hilal as Sabi', een mijn van kennis omtrent het sociale leven van de 9e en 10e eeuw; de "geschiedenis van Mahmud van Ghazna", nl. het Kitab al Janini van Utbi (↓ 1036) dat het retorische element in het historische relaas bracht; van 'Imad ad-Din(↓ 1201) in zijn verhalen omtrent Saladin en de Saljuk-dinastie. Het exces treffen wij dan aan in de "Geschiedenis van Timurleng" van Ibn Arabsjah (↓ 1450)

Belangrijk is ook de "Geschiedenis van Damascus" van Ibn 'Asakir (↓ 1176), een werk van 30 delen, waarin van de historie uit het gebied der biografie werd bestreden. Bekend werd de uitstekende eigenlijk biografische enciclopedie van Ibn Khallikan, dat door verscheidene boeken van gelijke waarde werd gevolgd.

Vooral de 14e en 15e eeuw waren vruchtbaar in dit opzicht en vele schrijvers verdienen ook tans nog prijzende vermelding, bijzonderlijk "de Geschiedenis van Egipte" en "het Dagboek" van Djabarti († 1825) dat wij voor het laatste werk op dit gebied kunnen houden.

Historische Romancen

Wij willen hiertij volstaan met een korte lijst van de allervoornaamste schrijvers. Zij beginnen bekend te worden reeds in de eerste eeuw van de Islam. De verering van de Profeet en de liefde voor het wonderlijke gaven aanleiding tot het schrijven van legenden omtrent Muhammads jeugd, waarvan de historische waarde gemeenlijk niet veel betekenis kan winnen.
Zo in de "Verovering van Egipte en het Westen" van Ibn Abd al-Hakam († 871); een romance over het leven in de woestijn, een ander over Jemen en Abessinië, een derde over een arabische stam, die in de 11e eeuw de libische woestijn veroverde.

Aardrijkskunde en Reizen

Officiële rapporten over bestuursinrichtingen en postverbindingen gaven reeds in de 9e eeuw aanleiding tot een literatuur op het gebied der geografie. Reisverhalen waren vaak de uitkomst van intellectuele nieuwsgierigheid. Er zijn vele waardevolle werken op deze gebieden van wetenschap geschreven geworden. Bekend werden Ja'qubi, Ibn Hauqal, Masudi, Maqdisi, maar zij waren eerstelingen. Belangrijker figuren waren hun navolgers Bakri, Idrisi, die ook in Indonesia geweest moet zijn, Jaqut en Abu'l Feda. Er zijn ook verslagen van gezanten aan diverse hoven en reisverhalen uit Midden-Europa en de verdere gebieden van Azië. Voortreffelijk werk leverden Ibn Djubair van Valencia, Ibn Batuta, die in de 14e eeuw de erenaam kreeg van "Reiziger der Arabieren" om zijn merkwaardig verre reizen. Hij ook maakte Indonesia bekend. bij vele van onze nadere en verdere buren. Reeds in de 10e eeuw trokken arabische reizigers van Lissabon uit over de Atlantiek.
Uit dit alles ontstond een voorliefde voor cosmografie. Qazwini († 1283) en Dimishqi († 1327) waren de laatsten, toen de economische ineenstorting alle studie der aardrijkskunde mede ten val ging. voerde

Filologie

Reeds vroeg in de 8e eeuw begon een liefde op te komen voor de eigen taal. In het huidig Iraq de werd de stoot tot bestudering van arabische taal en het samenstellen van een arabische spraakkunst. Bekende namen t.a.v. de onderwerping van de taal aan spraakregelen, welke dan in verschillende scholen niet zonder onderlinge strijd, werden geleerd, zijn Sibawaihi van Basra, Abu Ubaida Asmai,

Mubarad

Mubarad en Ibn Duraid. Een school te Kuta was moderner, maar bezat nog weinig invloed. De stichter van een derde school was de ons reeds bekende Ibn Qutaiba. Uit het oogpunt der volksontwikkeling was deze filologische/wel zeer merkwaardig. De latere sistematikers (b.v. Djauhari en Djurdjani, Zumakchsjari, Tha'alibi, Sakkaki en Ibn Malik) bouwden op deze baanbrekers voort. Van latere datum stammen dan de grote arabische woordenboeken van Ibn Manzur, Murtadi Zabidi en Fairu Zabadi.

De 19e eeuw

De 17e en 18e eeuw brachten een nieuwe opleving der arabische opleving, zonder echter veel oorspronkelijks. Het uitgebreide contact met Europa was wel de oorzaak dier opleving, naast de ontwikkeling van politieke, sociale, economische en intellectuele bewegingen. Zij tonen aan welk een krachtig leven de arabische geest vermag te ontplooien en stempelen hem tot een kultuur-instrument van uitzonderlijk nut. Vooral Egipte en Sirië werden beinvloed. De simpatie van Muhammad Ali en Isjmaël Pasja voor het westen leidde tot een opname van westerse ideeën. Vele vertalingen, vooral van franse boeken, zagen het licht. Het waren meestal wetenschappelijke werken, romans en toneelstukken die voorkeur genoten. Tegen het einde der/eeuw werd het eerste arabische dagblad opgericht welke zijn vlottere stijl ook ingang deed vinden in de letterkunde.

Kolonisatie

De arabische geest heeft zich op het punt van kolonisatie actief getoond, wel meest als gevolg van de veroverings-oorlogen en veldtochten ter bekering van de ongelovigen. Deze bracht Arabië's wereldbetekenis ook naar Egipte, geheel Noord-Afrika en Iberië, anderzijds naar het oosten en noordoosten, Palestina, Iraq en Iran. Maar het is hierbij niet een kolonisatie in de eigenlijke zin. Ook is van kolonisatie niet te spreken t.o.v. die kuststreken van het continentaal en het insulair Azië, waar arabische kooplieden handel bedoelden, waardoor zij ook ten opzichte van de islam een propaganda dienden, welke/handel ten nutte kwam en koper en verkoper nader tot elkander kwamen. Wel schijnen wij van arabische/te kunnen spreken t.a.v. de Sudan, welke reeds van eeuwen vóór de opkomst van de Islam dateert. Deze trek zou dan juist in tegengestelde richting gegaan zijn als die door de meeste onderzoekers aangenomen. Terwijl dus een trek uit Afrika Arabië gekoloniseerd schijnt te hebben, heeft een andere stroom uit Arabië, oost-west gaande, zich ter woon ~~te hebben~~ gevestigd in Abessinië en de Sudan.

Een

Een moeilijkheid bij deze hipotese is wel dat een duidelijk aan te geven onderscheid tussen deze Sudan-Arabieren en de oorspronkelijke bevolking niet aan te wijzen schijnt te kunnen worden. Voor de niet islamitische bewoners van de Sudan toch is elk, die de islam aanhangt, een arabier. Volksverschillen worden hierbij in het geheel niet in acht genomen. In wijdere zin zou men kunnen verklaren dat het hier gaat om een samenleving van stammen, die verzekeren van kaukasische oorsprong te zijn, en een semitische taal spreken. Eerst in de 13e eeuw, toen de christelijke rijkjes Donggala en Alwah ten onder gingen, ontmoeten wij arabische invloed in de noordelijke kustgebieden van de Sudan. Er zijn twee sterke arabische immigraties aan te geven. De eerste was die in de 13e en 14e eeuw, de tweede volgde in de 16e eeuw op de verovering van Egipte door Turkije.

De Sudan

Arabische documenten en schriften wijzen erop dat in de 12e en 13e eeuw de rijkjes Donggale en Alwah de weg naar de Boven-Nijl voor de Arabieren geblokkeerd hadden. De arabisatie van de Sudan schijnt dan door de Fungs begonnen te zijn. Deze stam schijnt een horde donkergekleurde mensen te zijn geweest onder een opperhoofd of stamleider die zich een afstammeling noemde van de Beni Ommajja. ~~Deze/stam~~ schijnt, gedurende lange tijd vóór de islamitische periode in Nedjd en de omgeving van Medina te zijn gevestigd geweest. Velen maakten dan later gebruik van de verovering van Egipte, waaraan zij vermoedelijk zelf hebben meegeholpen, om zich in de veroverde gebieden te vestigen. In de 9e eeuw moeten zij tot Aswan (Assuan), in de 14e reeds diep in Nubië doorgedrongen zijn. De pogingen der nubische koningen om ze terug te werpen faalden. Een inhuwelijking van de arabische vrouwen in de nubische stammen moeteten slotte de vestiging voor goed tot aan de noordkust van het land tot stand gebracht hebben. Deze gang van zaken geeft ons nu het zuivere beeld ener kolonisatie, d.w.z. ener volkplanting. Intussen toonden deze Guhaina, - gelijk deze arabische stammen gemeenlijk genoemde worden- weinig zin voor staatsvorming. Zij bleven nomaden, mede trekkende met de regens, gelijk in die tijd de Arabieren van Arabië zelf nog deden.

de Fungs

Later, na de opkomst van de Islam ~~der Fungs~~, en buigende voor zijn overwinnende macht, voorts ook als gevolg van de dubbelzijdige politiek van onderlinge inhuwelijking en het volgen van de regens, zette de arabisatie van Egipte zich voort ver voorbij de samenvloeiing der beide Nijls.

Nog geen 150 jaar geleden gelukte het Muhammad

Ali

Ali van Egipte zich weer als onafhankelijk staatshoofd te doen gelden. Hier komen wij op het terrein van de geschiedenis van Egipte, die getekend is door de desintegratie van de arabische gedachte en de arabische taal.

Wij zullen ons thans moeten bezig houden met de vroege geschiedenis van Arabië zelf.

---

3. GESCHIEDENIS DER OUDSTE TIJDEN

Wieg der Semieten

De teorie is niet gewaagd, ja zelfs denkelijk wel juist, in Arabië het waarlijke oorsprongsland van de nu wel meer verspreid wonende semitische volkeren te zien.

Die verspreiding kan niet moeilijk geweest zijn.

Emigratie naar Chaldea en Babilonië was vrijwel vanzelfsprekend. Grenzen tussen het noordoosten van Arabië en de zo juist genoemde buurstaten bestaan ook nu nog niet als vastgestelde demarcatie.

In de vroege historische periode was ook emigratie naar de Arameërs en Siriërs om gelijke reden eenvoudig.

Contact met Palestina schijnt er altijd vlot en gemakkelijk geweest te zijn.

De vestiging in Abessinië is denkelijk begonnen in de aanvang van het christelijke tijdperk.

Intussen, - van al deze veronderstelde emigraties weet de historie niets met zekerheid. Uit de arabische letterkunde zijn in dit opzicht weinig meer dan legendarische verhalen tot ons gekomen.

Eerst in de 19e eeuw werden talloze arabische inscripties ontdekt, die ons leren hoe zeker meer dan 10 eeuwen voor de aanvang van de christelijke jaartelling Arabië een verbazingwekkende en grote beschaving herbergde.

In de 9e eeuw vóór Chr. moeten er vier beschaafde koninkrijken geweest zijn, nl. Ma'in (of Minië of Minḍā), Saba (of Sabië of Sabeā) Hadramaut en Katabania (of Katabanu)

/e

Saba en Ma'in

Omtrent deze beide staten, is wat meer mede te delen. De inscripties gaan terug tot 800 v. Chr. Een koningin van dit volk (de "Koningin van Seba" of Sjeba, volgens het Oude Testament) zou in 950 v.Chr. Koning Salomo bezocht hebben. In geen der inscripties wordt echter van zulk een koninggin gerept.

De

De bestuursindeling van Saba noemde de districten meest naar de titel der bestuurders. Zo regeerde er in de 9e tot de 6e eeuw v.Chr. het geslacht der Makaribs, die priester-koningen geweest zijn. Hun eerste hoofdstad was Sirwah. De tweede periode moet zich ongeveer in 550 v. Chr. ingezet hebben. De heersers worden "koningen van Saba" genoemd. Hun hoofdstad was Ma'rib. Hun heerschappij moet tot ongeveer 115 v.Chr. geduurd hebben.

Zij werden toen opgevolgd door de Himiarieten. In deze periode waren er bijna nooit eindigende oorlogen en botsingen met de buurlanden, met name de koninkrijken Hadramaut en Katabanu. Er heerste een algemene welvaart voornamelijk als gevolg van de handel tussen Egipte en India. De schepen kwamen daar hun waren lossen, die dan over land doorgingen langs de westkust. Later is deze handel verloren gegaan toen Ptolemeus een kortere, rechtstreekse route over land schiep van India tot Alexandrië, vice-versa. Het contact van Saba met het noorden, waar de Nabatiërs zich in de 3e eeuw v.Chr. gevestigd schijnen te hebben, was nu verbroken. Saba begon te kwijnen en kwam in verval toen vele Sabiërs naar andere delen van Arabië emigreerden.

Het koninkrijk Ma'in strekte zich uit over de Djauf in Zuid Arabië. De voornaamste vestigingsoorden waren Karnaw, Ma'in en Jathil. Uit de inscripties worden een 25-tal koningen bekend. Wij raden de lezer echter aan de mededelingen op de inscripties niet klakkeloos als geschiedenis op te vatten. Uit onze eigen vaderlandse historie weten wij dat zij Hooit geschiedenis gaven, maar religieuze miten, zielsportretten, goddelijke besluiten enz. De geschiedenis van Ma'in b.v. werdt ook aangetroffen heel in Noord-Arabië en de idee dat de Mineërs daar koloniën gesticht zouden hebben, komt serieuze kennis toch wel wat wantrouwen-wekkend voor.

Ook de macht over Zuid-Arabië schijnt in ± 115 v.Chr. aan de Himiarieten te zijn overgegaan, een stam of volk, dat aanvankelijk ver in het zuidwesten van Arabië gevestigd schijnt te zijn geweest. De heersers werden nu genoemd "koningen van Saba en Raidan". Het is in deze tijd geweest dat de Romeinen hun enige poging hebben gewaagd om zich met de arabische aangelegenheden te bemoeien. Maar de expeditie onder Aelius Gallus werd door haar arabische gidsen misleid en ging in de woestijn spoorloos verloren. Ook in deze periode was het dat de Abessiniërs, die vroeger uit Arabië naar de overzijdse

kust

kust van Afrika waren geëmigreerd, begonnen terug te vloeien naar Zuid Arabië. In de 4e eeuw waren deze minoriteiten sterk genoeg geworden om de Himiarieten uit hun macht te verdrijven en een eigen dinastie te stichten. De Himiarieten bleven actief. Zij namen het judaïsme aan en stichtten een joods-sabeischm koninkrijk. De strijd tussen beide had nu weldra het karakter van een strijd tussen judaïsme en christendom. Denkelijk greep om deze reden Bizantium in om de Abessiniërs te steunen. Dit deed de krijgskans keren. In 525 zouden de Abessiniërs oppermachtig zijn geworden. Echter werden de iranse vorsten nu te hulp geroepen tegen de christenen. Weer keerde het krijgsgeluk: in 575 waren de Iraniërs meesters over Jemen.

Hira

In de vruchtbare landouwen tussen de Eufraat en Arabië vormde zich het koninkrijk Hira, aldus genoemd naar de eigen hoofdstad, enige mijlen zuidelijk van de latere woestijn-stad Kufa. Volgens Tabari's beschrijving was het volk er in drie klassen verdeeld, nl: de Tanukh (of Tnuhs) wonende in tenten en afkomstig van de gebieden van Nedjd en Tehama die zich te Bahrein verenigd hadden tot een nieuwe stam en vandaar in de 3e eeuw n.Chr. naar Hira geëmigreerd waren. Arabische historici vermelden hun strijd met Zenobia; 2e de Ibad (of Ibadieten) die te Hira in huizen woonden en een geregeld stadsleven leidden. Zij waren christenen, wier kerk-taal sirisch was, naast de omgangstalen tussen de diverse stammen. In de 5e eeuw werden zij Nestorianen; 3e emigranten uit verschillende landen en territoren, niet behorende tot de beide eerdergenoemde groepen. In later tijd erkenden zij de dinastie der Lakhmiden, die in de 5e eeuw tot groot gezag kwamen en in Arabië's historie roemvol gedacht werden. Zij bleven zg "heidenen" tot de laatste deze dinastie, Nu'man.

Tussen Hira en Iran heeft altijd een zekere verhouding van afhankelijkheid bestaan. Op het toppunt van zijn invloed en macht heeft Hira meermalen gelegenheid gehad om zijn suverein belangrijke diensten te bewijzen.
Hira's historie geeft een voortdurende strijd aan tegen de Romeinen en tegen Ghassan. Zij inden belastingen en retributiën van de eigen onderdanen en van de Beduinen.

In 602 viel de dinastie der Lakhmiden uiteen en de iranse sjah Chosroës II benoemde een Arabier uit de stam der Tai's tot gouverneur over Hira.

In

Ghassan

In de aanvang van de 6e eeuw komt een nieuwe dinastie, die der Djafnieden, in het licht van de historie, zowel van de Romeinen als van Iran. Zij heerste over Ghassan in het uiterste noordwesten van Arabië, oost van de Jordaan. Haar gebied strekte zich uit van nabij Petra in het zuiden tot in de nabijheid van Rosafa in het noordoosten. Van haar voorgeschiedenis is enkel bekend dat zij uit het zuiden kwam. Een deel van deze stam leefde in het gebied van Jathrib (Medina) in de tijd van Muhammad.

De eerste bekende vorst van het huis Djafnid was Harith ibn Djabala die in 528 Mondhir van Hira veroverde. In de loop van het volgende jaar zag keizer Justinianus het nut van de Ghassanieden in als een voorpost van het Romeinse Rijk (Bizantium) en als bestrijders van de iranse onderdanen te Hira. Hij erkende Harith als vorst over de Arabieren en patriciër van het Romeinse Rijk, die nu voortdurend betrokken werd in gevechten met Hira. Onder Belisarius streed hij in 541 in Mesopotamië. Ook tot na Harith's dood bleven vriendschappelijke betrekkingen met het westen bestaan tot ± 583. Toen splitsten de Ghassanieden zich in twee vorstendommen. Een dezer kwam onder Irans macht. Het andere koninkrijk wist zijn onafhankelijkheid te behouden. Na deze tijd wordt in de historie der westerse landen niets meer van Hira of de Ghassanieden vernomen.

Kinda

In de laatste decade van de 5e eeuw kwam in Centraal Arabië een nieuwe macht op, onder de beheersing van de familie van Aqil'ul Murar, die uit het zuiden kwam. Zij stond in een afhankelijkheids-verhouding tot Jemen. Abraha trok de Hedjaz binnen, vergezeld van de leiders en oppersten van Kinda. Veel is van hun eerste geschiedenis niet bekend. Wel schijnt het dat zij in een bepaalde periode zelfs het verafgelegen Hira onder de Lakhmieden overheersten en over Bahrein en Jemama geregeerd hebben totdat zij na de slag van Sjib' ul Djabala deze provincie aan Hira verloren. De dichter-historicus Amru'ul Qais was een lid van de vorstelijke familie van Kinda.

Het is in dit tijdsgewricht dat door de komst van Muhammad, de Profeet, Arabië uit de schemer der historie traden zijn wereldbetekenis kreeg als het geboorteland van de op één na grootste godsdienst, de Islam.

Het is tot recht begrip hiervan dwingend nodig dat wij ons een goed beeld vormen van zijn stichter, de Profeet Muhammad. Daarom onderbreken wij het historische feitenrelaas om ons bezig te

houden

houden met een persoonlijke levensschets van Nabi Muhammad als mens en kultuurdrager. Zonder ons een voorstelling te kunnen maken van deze Grote Mens op Aarde, zouden wij de machtige invloed die van Hem uitging niet kunnen begrijpen. Hier hebben wij niet te doen met mite of mistiek, legende of vrome verdichting, maar met loutere historie, met de levende, geweldige Menselijkheid van een uit een aardse Moeder geboren geestesheld. Wat heeft Muhammad de zielskracht gegeven om miljoenen mensen van vele landaarden, vele vormingen, vele geloven de sterke overtuigingen omtrent de verhouding van God en Mens, die Muhammad begeesterden, te doen delen en de eeuwen door te doen blijven delen? Geen kultuur-geschiedenis kan volkomen waarde hebben, indien zij niet een opperste plaats inruimt voor deze opperst-grote kultuurmens.

---

4. DE PROFEET ALS MENS EN KULTUURDRAGER.

Het is voor ons volk, dat voor 98% de Islam belijdt, niet nodig in dit leerboek voor geschiedenis ons te verdiepen in de islamitische leerstellingen zelf. Die vinden wij in onze Q'uran. Wel echter eist de kennis der historie, dat de figuur van de Profeet als mens in het volle licht van onze oprechte verering wordt gebracht. Wederom kunnen wij niet beter doen dan Carlyle's literair zo te bewonderen schets van het leven van deze verheven mens Muhammad te volgen. De lektuur zal ook in kultureel opzicht elk onzer leerlingen vreugde en loutering brengen.

Geboorte en eerste Jeugd

Het was in 570 der christelijke jaartelling, dat Muhammad geboren werd. Hij was van de familie Hasjem, uit de stam Koreisj. Hoewel arm, was hij verwant aan de voornaamste personen van zijn vaderland.

Welhaast bij zijn geboorte verloor hij zijn Vader; op de leeftijd van zes jaar ook zijn Moeder, een Vrouw, opvallend om Haar schoonheid, Haar waarde en Haar verstand. Zijn Grootvader zou nu voor hem zorgen, een oud man, honderd jaar oud. Een goede oude man: Muhammads Vader, Abdallah, was zijn jongste zoon geweest, zijn lieveling szoon. Hij zag in Muhammad, met zijn oude door het leven versleten ogen, een eeuw oud, de teruggekomen Abdallah, al dat overgebleven was van Abdallah. Hij had de kleine wees heel lief en placht te zeg-

gen:

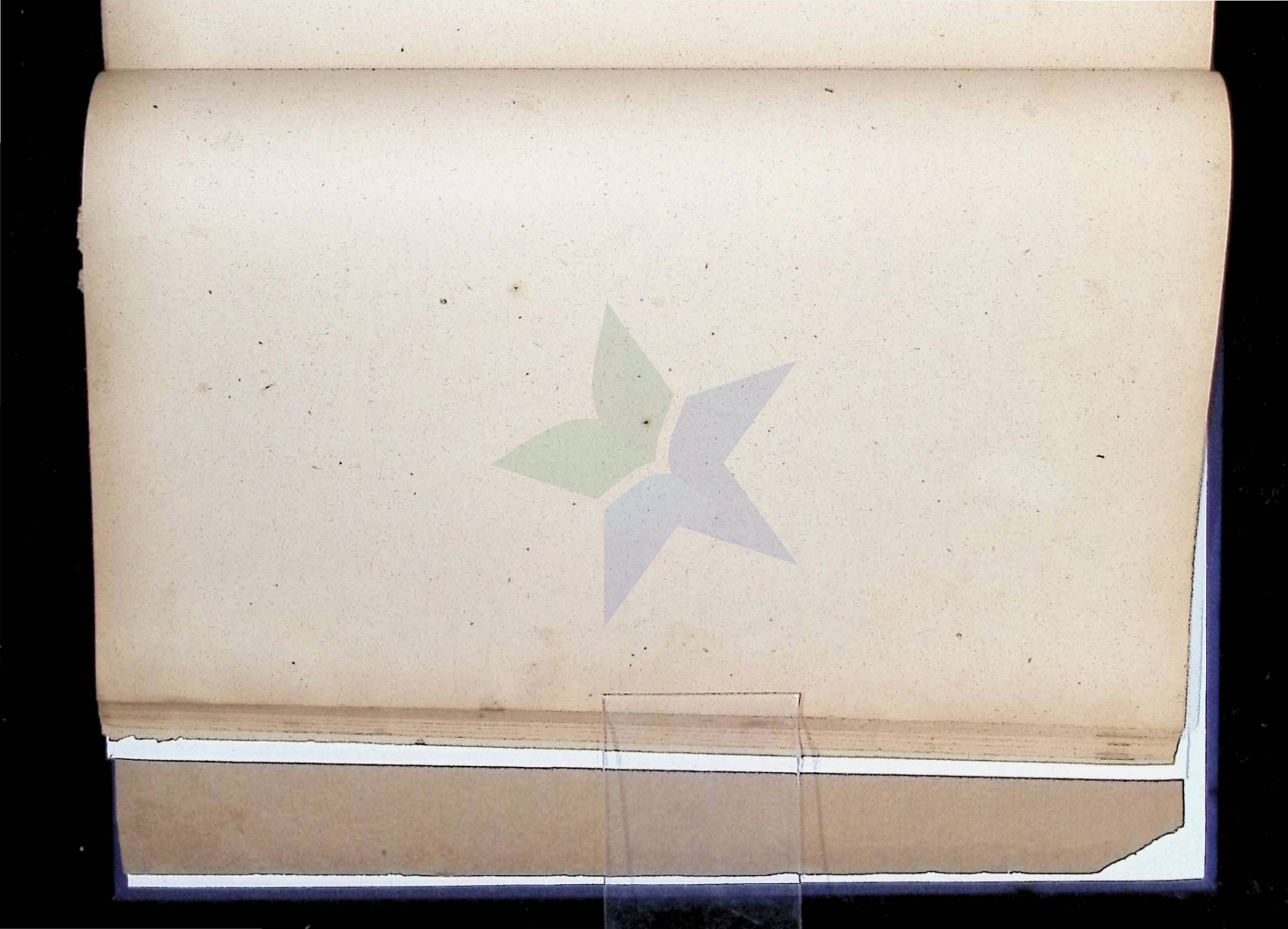

gen: Men moet zorg hebben voor die mooie kleine Jongen, er is niemand onder zijns gelijken kostbaarder dan hij. Bij zijn dood, - de Jongen was toen nog maar twee jaar oud, - liet hij hem achter in de zorgen van Abu Thaleb, de oudste van zijn Ooms, die nu toch hoofd van de familie was. Hij deze Oom, een rechtvaardig en redelijk man, zoals uit alles blijkt, werd Muhammad opgevoed op de beste arabische manier.

Terwijl Toen Muhammad opgroeide, vergezelde hij zijn Oom op handelstochten en zo; op zijn achttiende jaar volgde hij zijn Oom als strijder in de oorlog. Maar misschien was de meest betekenende van al zijn reizen die, welke wij opgetekend vinden van enige jaren eerdere datum: een reis naar de markten van Sirië. Hier kwam de jonge man voor het eerst in contact met een geheel nieuwe wereld; - met één vreemd element van eindeloos gedenken in hem: de christelijke godsdienst. Ik weet niet hoe ik die "Sergius, de nestoriaanse Monnik" begrijpen moet, waar Abu Thaleb en hij gehuisvest geweest waren, zoals verhaald wordt; of hoe veel welke monnik ook aan een zo jonge mens heeft kunnen leren. Wel heel waarschijnlijk is deze gebeurtenis sterk overdreven, dit met de Nestoriaanse Monnik. Muhammad was nog maar veertien jaar oud, kende geen andere taal dan de zijne; veel in Sirië moet hem een onbegrijpelijke draaikolk toegeschenen hebben. Maar de ogen van de knaap waren open; indrukken van vele dingen moet hij ongetwijfeld opgenomen hebben, en toch raadselachtig zijn gebleven, en welke dan op een zekere dag tot rijpheid moeten zijn gekomen op een vreemde manier in inzichten, geloof en begrip. Deze reizen naar Sirië waren waarschijnlijk het begin van veel voor Muhammad.

Een andere omstandigheid moeten wij niet vergeten: dat hij geen school-opleiding bezat; en in het geheel geen schoolkennis, zoals wij zo iets noemen. De schrijfkunst was nog maar kort te voren in Arabië ingevoerd; het schijnt wel waar te zijn, dat Muhammad nooit heeft kunnen schrijven. Het leven in de woestijn, met zijn ervaringen vormde geheel zijn opvoeding. Wat hij van dit grenzeloze heelal, van uit zijn schemerige plaats met zijn eigen ogen en gedachten kon bevatten, - dat en niets meer mocht hij kennen. Vreemd, als wij daar eens over nadenken, dit niet hebben van boeken. Buiten hetgeen hij zelf kon zien, of horen uit een onbepaald gerucht van stemmen in de schemerige arabische woestijn, kon hij niets weten. De wijsheid die er vóór hem geweest was, of op korte afstand van hem af in de wereld, was eigenlijk zo goed als niet-bestaande voor hem. Van de verheven broeder-zielen, fakkeldragers door zo vele landen en tijden, - niemand was ooit in contact met deze verheven ziel. Hij is daar alleen, diep verscholen in de boezem van de wildernis; zo moest hij opgroeien, - alleen met de Natuur en met zijn eigen gedachten.

Maar

Maar reeds van zijn prille jeugd af, had men opgemerkt dat hij een bespiegelende natuur had. Zijn makkers noemden hem "Al Amin", d.i. de Getrouwe. Een man van waarheid en trouw; wáár in wat hij deed, in wat hij zeide en dacht. Men bemerkte dat hij altijd iets bedoelde. Een man, tamelijk zwijgzaam; zwijgend als er niets te zeggen was; maar overtuigend, wijs, oprecht als hij sprak; altijd licht werpend op de kwestie, waarom het ging. Maar dit is de enige wijze van spreken, die het waard maakte te spreken. Zijn hele leven door zien wij hem geëerd als een volkomen krachtige mens, toch beminlijk, hartelijk, vriendschappelijk, zelfs goedlachs, - een goede lach was werkelijk in hem; er zijn mensen wier lachen even trouweloos is als alles in en uit hen; die niet lachen kunnen. Men hoort hoe knap Muhammad was; men hoort van zijn intelligent en eerlijk gelaat, zijn bruine gezonde gelaatskleur, zijn stralende zwarte ogen, - ja, waarlijk ik houd ook van die ader op het voorhoofd, die donker zwol als hij toornig was. Het was min of meer een gelaatstrek in de Hasjem-familie, deze donker zwellende ader in het voorhoofd. Het schijnt dat hij bij Muhammad wel heel duidelijk was, die ader. Een spontane, hartstochtelijke, toch gerechte en oprechte mens. Vol wilde kracht, vuur en licht; van wilde waarde, geheel ongeslepen; zijn levenstaak verrichtend in de diepten van de woestijn daar.

Zijn huwelijk

Hoe hij dan bij Kadidjah in dienst kwam, een rijke Weduwe, als haar huisbestierder en voor haar zaken reisde, weer naar de markten van Sirië; hoe hij alles bestuurde, zoals men begrijpen kan, trouw en kundig; hoe haar dankbaarheid, haar achting voor hem groeide: het verhaal van hun huwelijk is schoon en begrijpelijk, zoals het ons wordt medegedeeld door arabische schrijvers. Hij was vijf en twintig, zij veertig, maar nog mooi. Hij schijnt geleefd te hebben in een sfeer van grote genegenheid, vreedzaam, gezond met deze echtgenote en weldoenster; hij had haar werkelijk lief, en haar alleen. Dit is wel sterk in strijd met het verhaal dat Muhammad een intrigant, een bedrieger was, het feit dat hij zonder enige uitzondering leefde op deze rustige en eenvoudige wijze totdat de hitte zijner jaren had uitgewoed. Hij was veertig jaar voordat hij ooit repte van een Missie uit de Hemel. Al zijn onregelmatigheden, werkelijk of verzonnen, duberen van na zijn vijftigste jaar, toen de goede Kadidjah stierf. Al zijn drift was tot dusver, naar het schijnt geweest een eerlijk leven te leiden. Zijn roem, het goede oordeel over hem bij de buren, die hem kenden, was hem tot dusver voldoende geweest. Maar toen hij oud geworden was, en het smeulende vuur in hem reeds uitgebrand moest zijn en vrede het schoonste was, dat dit leven hem nog bieden kon, toen zou hij dan begonnen zijn, de "weg van de drift" te volgen"

en,

en, in strijd met heel zijn vroeger karakter en levenswijze, zou hij zich als een ellendige, warhoofdige charlatan misdragen hebben om te verkrijgen wat hij nu niet langer meer kon genieten. Wat mij betreft, - ik geloof daar niets van!

O neen! - deze diepzinnige Zoon der Wildernis, met zijn stralende zwarte ogen en open, diepe ziel, had waarlijk andere gedachten in zich dan die van drift of lust. Een stille grote ziel; hij was een van die heel weinigen die nooit anders dan in ernst kunnen wezen, en wie de Natuur zelf heeft opgedragen oprecht te zijn. Terwijl anderen hun leven slijten naar formules en voorschriften, tevreden om daarbij te blijven, kon deze mens zich niet achter formules verschuilen; hij was alleen met zijn eigen ziel en het wezen der dingen. Het grote Misterie van het Bestaan, zoals ik zeide, scheen op hem in, met haar Vreeselijkheid en met haar Pracht; geen tweedehandse voorschriften van horen zeggen konden dat onuitspreekbare feit verbergen. "Hier ben ik!" Zulk een oprechtheid, gelijk wij zo iets noemen, heeft in alle waarachtigheid iets goddelijks. Het woord van zulk een mens is een Steen regelrecht uit Natuurs eigen Hart. Die, de mensen daarnaar dwingt te luisteren als naar niets anders; - al wat anders is, is naar vergelijking wind. Van ouds waren in deze mens duizenden gedachten, in zijn bedevaarten en zijn reizen: "Wat ben ik?" Wat is dit onmetelijke Ding, waarin ik mij bevind, en dat de mensen Heelal noemen? Wat is het Leven? Wat is de Dood? Wat moet ik geloven? Wat moet ik doen?"

Levensvragen

De grimmige rotsen van de Berg Mara, van de Berg Sinai, de strenge zandige eenzaamheid antwoordde niet. De wijde Hemel, daarboven zo stille voorbij glijdend, met zijn blauwglanzende sterren, - antwoordde niet. Er was geen antwoord. Zijn eigen ziel en wat God's inspiratie daar had doen wonen, moest antwoorden.

Dit is het ding dat alle mensen aan zich zelf te vragen hebben: dat ook wij ons af te vragen hebben, en te beantwoorden. Deze wilde Mens gevoelde het als van oneindig belang te zijn: alle andere dingen misten hiertegenover alle belang. Het gebazel van de redenerende griekse secten, vage overleveringen van de Israëlieten, de domme dagelijkse sleur van arabische afgodendienst, - neen, daarin was geen antwoord. Een Held, - ik herhaal dit, - kent dit eerste onderscheid, dat wij het eerste en het laatste mogen noemen, het alfa en omega van heel zijn Heldendom. Dat hij door de schijn der dingen weet heen te zien tot in het wezen der dingen. Gewoonte en gebruik, eerbiedwaardige overlevering, eerbiedwaardige regelen en formules: al die dingen zijn goed, of zij zijn niet goed. Daar is achter al deze dingen iets, waarmee al die dingen moeten overeenstemmen, al zou het beeld daarvan, of al zouden

zij

zij zelf - afgodsdingen zijn: stukjes zwart hout, zich uitgevende God te zijn: voor de ernstige ziel een hoon en een verafschuwing. Afgodsdingen, al waren zij nog zo mooi vergruld, bij de oppersten van de Koreisj dienende, hebben geen betekenis voor deze Mens. Al houden alle mensen daaraan vast, wat heeft dat voor betekenis? De grote Werkelijkheid staat daar, hard op hem starend. Hij daar moet antwoorden, of ellendig vergaan. Nu, ja nu, - of nooit, door alle eeuwigheid heen! Antwoord! Gij moet een antwoord vinden.- Drift? Wat kon heel Arabië voor deze Mens doen; met de kroon van de Griek Heracles, van de Pers Chosroes, en alle kronen ter wereld, - wat konden zij alle doen voor hem? Het was niet van de aarde dat hij verlangde iets te horen, het was van de Hemel daar boven, en van de Hel daar beneden. Alle kronen en souvereinen, welke ook, - waar zouden zij in enkele korte jaren zijn? Sjeik van Mekka te zijn of van Arabië, en een stukje vergulde hout in de hand gedrukt te voelen, - zou dat een Mensen redding zijn? Ik denk heel beslist: niet! Ach, laten wij al deze bedriegerhipotesen links, als niet geloofwaardig, zelfs niet duldbaar, enkel waard door ons te worden weggeworpen.

In de Grot van Hara

Muhammad was eraan gewend zich jaarlijks af te zonderen gedurende de maand Ramadhan, in eenzaamheid en stilte; zoals inderdaad een arabische gewoonte was: een prijzenswaardige gewoonte, die zulk een Mens bovenal, natuurlijk en nuttig vond. In gemeenschap met zijn eigen hart, in de stilte der bergen; hij zelf zwijgend; open voor de "kleine, stille stemmen": het was een echt natuurlijke gewoonte! Muhammad was in zijn veertigste jaar, toen hij zich afzonderde in een grot in de Berg Hara, nabij Mekka, gedurende die Ramadhan, om de maand door te brengen in gebed en meditatie over die grote kwesties, en toen hij op een dag zeide tot zijn vrouw Kadidjah, die met zijn huisgezin bij hem, of nabij hem was, dat hij bij de onmetelijke speciale gunst van de Hemel, alles nu had gevonden; niet meer twijfelde of duisternis was, maar het alles klaar voor zich zag. Dat al deze Afgodsbeelden en Spreuken waardeloos waren, slechts ellendige stukjes hout; dat er Eén God was in alles en over alles. Dat wij van alle Idolen afstand moesten doen én omhoog moesten schouwen naar Hem. Dat God groot is, en dat er niets anders groot was! Hij is de Werkelijkheid. Houten afgodsbeelden zijn niet werkelijk: Hij is werkelijk! Hij schept ons eerst en dan houdt Hij ons in leven; wij en alle dingen zijn slechts zijn Schaduw; een tijdelijk kleed dat de Eeuwige Pracht omhult: "Allah akbar, God is groot!" en dán ook: "Islam", dat wij ons moeten onderwerpen aan God. Dat al onze kracht ligt in de willige onderwerping aan Hem, wat Hij ook met ons doet. In deze wereld, en in de andere! Dat wat Hij ons zendt, en al ware het de

dood

dood en erger dan de dood, - het zal goed zijn, het zal het beste zijn; wij onderwerpen ons aan God. - "Als dit de islam is", zegt Goethe, "leven wij dan niet allen in Islam?" - Ja, wij allen, als wij een zedelijk leven leiden, wij allen leven dan zo. Het is steeds aangezien voor de hoogste wijsheid in een Mens, niet alleen zich aan de Noodwendigheid te onderwerpen, - ach, Noodwendigheid zal hem zich wel doen onderwerpen, - maar te weten en wel te geloven dat het strenge ding dat Noodwendigheid heeft doen komen, het wijste, het beste was, het ding dat daar nodig was. Dat prijsgegeven moet worden de hardnekkige waan, dat deze grote Wereld Gods zou kunnen worden omvat in dat kleine hoekje van een menselijk brein; te weten dat het inderdaad, maar diep buiten zijn vermogen het te peilen een Rechtvaardige Wet had, welks ziel Goed is; - dat zijn deel daaraan was, in overeenstemming te zijn met de Wet voor het Geheel en daaraan te gehoorzamen in devoot zwijgen, haar niet te bevragen, haar aanvaardend omdat zij niet te bevragen is.

Openbaring

Ik zeg, dat dit nog altijd de enige bekende zedelijkheid is. Een mens is gerecht en onoverwinlijk, deugdzaam en op de weg naar zekere overwinning, juist omdat hij zich wijdt aan de grote, diepe Wet der Wereld, ondanks alle oppervlakkige wetten, tijdelijke verschijnsels, winst en verliesrekeningen; hij is overwinnaar omdat hij samenwerkt met die grote centrale Wet, en anders overwint hij niet: - en voorwaar, zijn opperste kans om er mee samen te werken of om in de stroom daarvan te zijn, - dat is met heel zijn ziel te weten dat zij is; dat zij goed is, en alleen zij! Dit is de ziel van Islam. Wij moeten geen raad vragen aan vlees- en bloed, niet luisteren naar ijdele spitsvondigheden, naar ijdele zorgen en mensen: te weten dat wij niets weten; dat het ergste en wreedste voor onze ogen niet is wat het schijnt te zijn; dat wij aan te nemen hebben wat over ons komt als van God daarboven gezonden en te zeggen: Zo is het goed en verstandig, God is groot! "Hij moge mij neerslaan, toch zal ik in Hem vertrouwen". Islam betekent op zijn wijze Verloochening van Zelf, Vernietiging van Zelf. Dit is nog steeds de hoogste Wijsheid, die de Hemel aan de Aarde geopenbaard heeft.

Zulk licht was opgegaan om de duisternis van deze wilde arabische ziel te verlichten. Een verblindende splendeur, onbeschrijfbaar als een menging van het leven/de Hemel, in de diepe duisternis die dreigde, de dood te zijn: hij noemde het openbaring en de engel Djabraël; - wie van ons kan nu weten hoe het verschijnsel genoemd moest worden? Het is "de inspiratie van de Almachtige, die ons doet begrijpen". Te weten; in de waarheid van iets door te dringen, - dat is altijd een mistieke handeling, waar over de beste logika slechts stamelen kan aan de oppervlakte.

en

"Is

"Is geloof niet het waarachtige Wonder, dat de komst van God aankondigt?" vraagt Novalis. Dat Muhammads gehele ziel, in vlam gezet door deze grootse waarheid, die hem geschonken werd, zou gevoelen alsof zij belangrijk was, en het enige belangrijke ding, - dat was heel natuurlijk. Dat de Voorzienigheid hem zo onmetelijk geëerd had door zich te openbaren, hem reddende van dood en duisternis; dat hij daarom tot taak had dat uit te dragen aan alle schepselen: - dat is wat er bedoeld werd met dat "Muhammad is Gods Profeet". Ook dit is niet zonder betekenis.

Muhammad vindt Geloof

De goede Kadidjah, zo kunnen wij ons voorstellen, luisterde naar hem verwonderd, nog twijfelend. Dan eindelijk antwoordde zij: "Ja, het was waar, dit dat hij zeide". Men kan zich ook voorstellen de oneindige dankbaarheid van Muhammad, want van al haar liefde, die zij hem geschonken had, was het geloof aan het ernstige, worstelende woord, dat hij nu sprak de grootste gave. "Dat staat vast", zegt Novalis, "Mijn overtuiging wast onmetelijk het eigenst ogenblik dat een andere ziel daarin gelooft". Het is een grenzeloze gunst. - Hij heeft deze goede Kadidjah nooit vergeten. Veel later vroeg hem Aisja, zijn jonge geliefde echtgenote, een vrouw, die zich inderdaad onderscheidde onder de Moslimin door vele eigenschappen van haar gehele lange leven, deze jonge brilliante Aisja vroeg hem eens: "Nu, en ben ik nu niet beter dan Kadidjah was? Zij was een weduwe, oud en niet mooi meer; houd je nu niet meer van mij dan van haar?" - "Neen, bij Allah", antwoordde Muhammad: "Neen, bij Allah! Zij geloofde in mij toen niemand anders mij zou hebben geloofd. In de gehele wereld was er maar één gelijkgestemde ziel, - en dat was zij".

Ook Said, zijn slaaf, geloofde in hem; dezen, met zijn jonge neef Ali, Abu Thalebs zoon, waren zijn eerste bekeerlingen.

Hij sprak over zijn Leer met deze en gene; maar de meesten maakten het belachelijk, of bleven onverschillig. In drie jaar, meen ik, had hij nog slechts dertien volgelingen. Het ging wel heel langzaam. De bemoediging om voort te gaan, was wel de gebruikelijke aanmoediging, die iemand als hij in zulk een positie ontmoet.

De Schuchtere Aanvang

Na een jaar of drie van gering succes, nodigde hij een veertigtal van de geestelijk hem meest nabijgekomenen tot een samenspreking, en daar stond hij op en vertelde hun wat zijn taak was: dat hij zijn overtuiging, naar alle mensen moest uitdragen; dat dit het hoogste, ja het enige was, waar het om ging: wie hunner nu hem wilde bijstaan? In het twijfelend zwijgen van die allen, stond eindelijk de jonge Ali, een knaap van zestien jaar op, ongeduldig geworden door dat zwijgen, en

riep uit in hartstochtelijke harde taal, dat hij bereid was! De vergaderden, onder wie ook Abu Thaleb, Ali's vader was, konden niet onvriendelijk zijn jegens Muhammads Naar toch, die aanblik daar, van een ongeletterde oudere man en een knaap van zestien jaar, besloten tot zulk een onderneming tegenover de gehele mensheid, leek hun toch belachelijk; de vergadering ging in gelach uiteen. Toch bleek het geen zaak voor spot te zijn; het was een heel ernstig ding! En wat de jonge Ali betreft, - men moet toch wel van hem houden. Een nobeldenkend schepsel, zoals hij toonde te zijn, toen en steeds weer hierna: vol liefde en van vurige dapperheid. Er was iets ridderlijks in hem, dapper als een leeuw, en toch met een zachtheid, een oprechtheid, een liefde. Hij stierf, vermoord in de moskee van Bagdad; een dood waartoe hij zelf gelegenheid had gegeven door zijn edelmoedige ridderlijkheid bij anderen, die vertrouwen stelde in ridderlijkheid bij anderen. Hij zeide: als de wond blijken zal niet dodelijk te zijn, dan moeten zij de Moordenaar vergiffenis schenken; maar als de dood wel komt, moeten zij hem dadelijk doden, opdat wij in hetzelfde uur voor God mogen verschijnen, en zien, aan welke zijde van de twist het Recht was!

L jegens

Natuurlijk ontmoette Muhammad tegenstand bij de Koreisj, Bewakers van de Ka-a-Bah, superintendanten over de afgodsbeelden. Een of twee invloedrijke lieden hadden zich bij hem gevoegd. Langzaam vorderde men, maar men vorderde toch. Natuurlijk: hij kreeg bijna iedereen tegen zich: Wie is hij, die beweert wijzer te zijn dan wij allen; die ons allen berispt als dwazen en aanbidders van stukken hout? - Abu Thaleb, de brave oom sprak tot hem: Kon hij niet zwijgen over dat alles; daarin geloven en geen anderen daarmee lastig vallen, de oversten daarmee hinderen, zich zelf en allen met hem aan gevaar blootstellen, door er over te spreken? Muhammad antwoordde: "Als de Zon aan zijn rechterhand stond en de Maan aan zijn linker, hem bevelende zich rustig te houden, - hij zou ze niet gehoorzamen! Neen, er was iets in deze Waarheid die hem geopenbaard was, dat uit de Natuur zelf kwam, gelijk in rang met Zon en Maan, of wat dan de Natuur ook had voortgebracht. Hij zou het laten spreken, zolang de Almachtige dat veroorloofde, ondanks Zon en Maan, en alle Koreisji en alle mensen en dingen. Dat moest het doen, en het kon niets anders doen.

Zo antwoordde Muhammad, en, er wordt verhaald, dat hij "in tranen uitbrak". In tranen uitbrak: hij gevoelde dat Abu Thaleb het goed met hem bedoelde; dat de taak, die op hem rustte, geen gemakkelijke was, maar een strenge en grootse Taak. Hij ging voort met spreken tot wie naar hem wilde luisteren; zijn leer bekend makende onder de pelgrims als zij te Mekka kwamen, en hier en daar wat aanhang winnende. Voortdurende tegen-

spraak

spraak, haat, open en verscholen gevaar omgaven hem. Zijn machtige verwanten beschermden Muhammad zelf, maar geleidelijk aan had alle aanhang hem, op zijn eigen raad verlaten en waren uit Mekka gegaan en hadden een schuilplaats gezocht in Abessinië over de zee. De Koreisji werden steeds meer verbolgen, legden hem lagen, en zwoeren eden tegen hem, om hem ter dood te brengen met hun eigen handen. Abu Thaleb was dood, de goede Kadidjah was dood. Muhammad vraagt om geen simpatie van ons, maar zijn toekomst leek in deze tijd wel heel somber. Hij moest zich verschuilen in grotten, in vermommingen ontsnappen; hierheen en daarheen vluchten, dakloos en zonder woning; in voortdurend gevaar voor zijn leven. Meer dan eens leek zijn einde daar te zijn; meer dan eens was het een nietigheid, die hem redde, een van de paarden van zijn volgelingen b.v., dat van iets schrikte, waardoor Muhammad en zijn leer daar niet eindigde en men er verder niets meer van gehoord zou hebben. Maar neen, zo zou het niet eindigen.

De Hedjira

In het dertiende jaar van zijn missie, bevindend dat al zijn vijanden zich tegen hem verbonden hadden, veertig verzworenen, één uit elke stam, gereed hem te doden, en bevindende dat er voor hem niet langer plaats was te Mekka, vluchtte Muhammad naar de plaats, die toen Jathreb heette, waar hij enige aanhang gewonnen had, de plaats die nu Medina heet, of "Medinat al Nabi", de Stad van de Profeet om die reden. Zij lag ongeveer 200 mijlen weg, door rotsen en woestijnen. Daarheen ontsnapte hij, niet zonder grote moeilijkheid, in een stemming die wij ons denken kunnen, en vond er een welkom.

Het gehele Oosten dateert zijn tijdrekening van die Vlucht af, de Hedjira, gelijk zij haar noemen: het Jaar 1 van de Hedjira is 622 van de christelijke jaartelling, het 53e jaar van Muhammads leeftijd. Hij werd nu een oud man. Zijn vrienden vielen één voor één af. Zijn weg was desolaat en vol gevaren. Tenzij hij hoop kon vinden in zijn eigen hart, was het aanzicht der dingen wel hopeloos voor hem. En zo zal het zijn met alle mensen in zulke omstandigheden.

De weg van het Geweld

Tot dusver had Muhammad betuigd dat hij zijn Godsdienst enkel langs de weg van prediking en overtuiging alleen zou bekend maken. Maar tans, verraderlijk uit zijn geboorteland verdreven

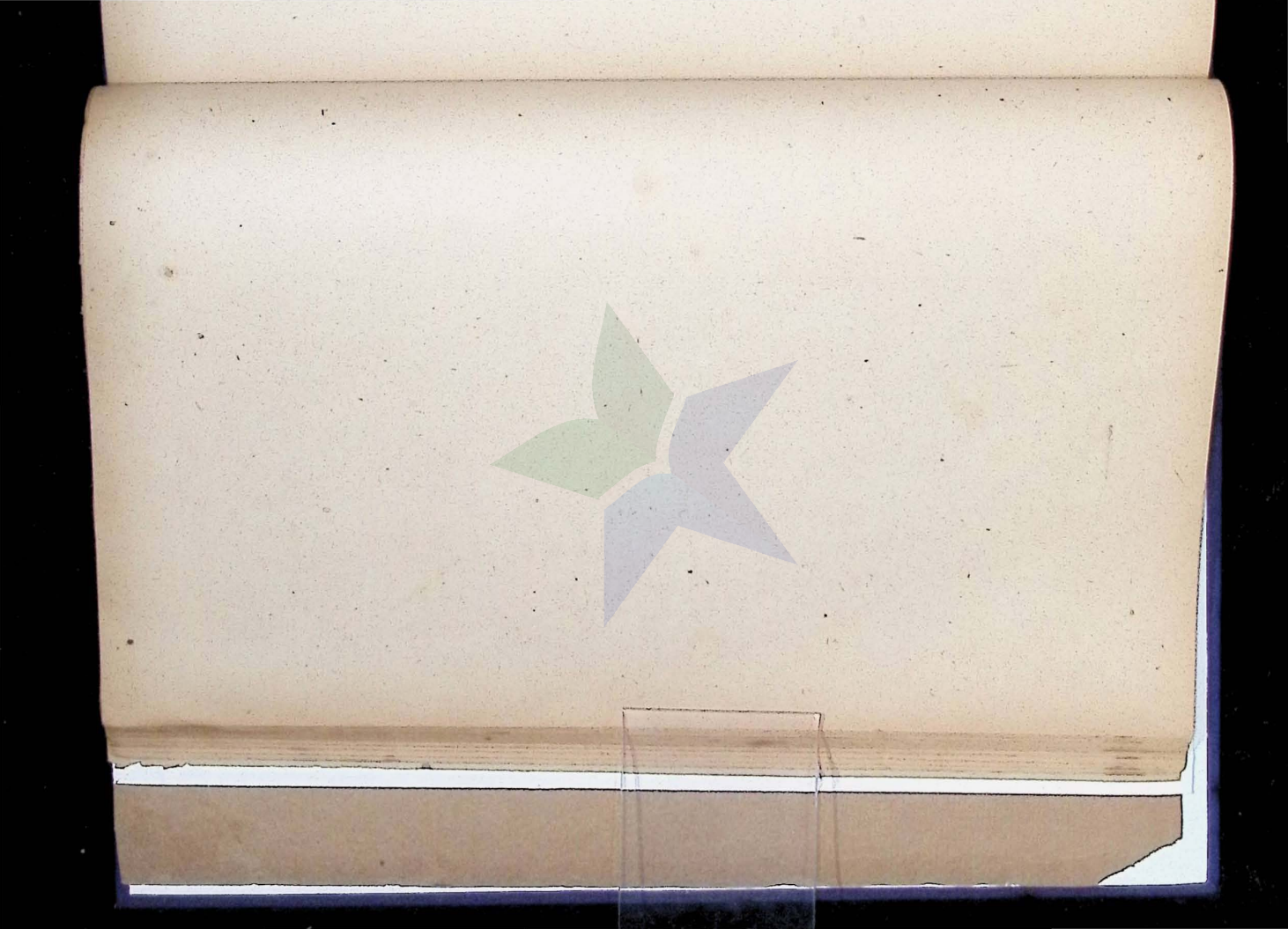

dreven, omdat ongerechte lieden niet enkel geen oor wilden lenen aan zijn ernstige ondracht uit de Hemel, aan de diepe bede uit zijn hart, maar die hem zelfs het leven niet gunden als hij voortging met de verkondiging, - nu besloot de wilde Zoon der Woestijn zich te verdedigen, als een man en een Arabier. Als de Koreisji het zo wensten, dan zouden zij het zo krijgen. Wilden zij niet luisteren naar de berichten uit de Hemel, die voor hen en voor alle mensen ter wereld van opperste betekenis waren, wilden zij hen vertrappen in bloot geweld, door staal en moord, - wel dat het staal het dan beproefde. En wanneer wij het er voor houden dat de waarheid of de valsheid van een godsdienst afhankelijk is van de weg des vredes of de weg van het geweld voor zijn verbreiding, - dan zijn wij op een volkomen verkeerde vaart. Inderdaad, het zwaard, maar waar moet men zijn zwaard vinden? Elke nieuwe leer is bij haar aanvang precies bij een minoriteit van één. Slechts in het hoofd van één mens leeft zij nog. Slechts één mens in heel de wijde wereld gelooft in haar. Er staat slechts één mens tegenover alle anderen. Of hij naar het zwaard grijpt en tracht daarmee de leer te verbreiden, zal hem niet baten. Men moet eerst zijn zwaard hebben! Over het algemeen zal elk ding zich zelf propageren als het kan. Geen enkel geloof heeft het zwaard veracht. Ik geef niet veel om het zwaard: ik zal een zaak vergunnen voor zich zelf te strijden in deze wereld, met wat zwaard ook, in welke taal, met welk middel ook, dat het heeft of kan krijgen. Dat het predike, en propagere in geschrifte, en dat het vechte, en zich inspanne, en zich verwere met bek en klauw en wat het verder vermag. Het is vrij wel zeker dat het op de lange duur niets veroveren zal, wat niet waard is verovérd te worden. Wat beter is dan het zelf, kan het niet vernietigen, slechts wat slechter is dan hetzelf. In dit grote duel is Natuur zelf scheidsrechter, en zij kan niets verkeerds doen. Het ding dat het diepst-geworteld is in de Natuur, wat NN het meest ware is, dàt ding en niet het andere zal op het eind gedijen.

Maar in dit geval, met verwijzing naar veel dat in Muhammad is en in zijn welslagen, dienen wij ons te herinneren wat scheidsrechter de Natuur is: welk een grootheid, welk een samenstel van diepte en duldzaamheid er in haar schuilt. Men neemt tarwe en werpt dit in de boezem der Aarde; de tarwe moge met kaf ver-

mengd zijn, met gehakt stro; met veegsel van de schuurboden, stof en alle denkbare rommel; het komt er niet op aan, werp het in de goede rechtvaardige Aarde; zij laat de tarwe groeien, - alle rommel absorbeert zij stilzwijgend, wikkelt ze in; praat niet over de rommel. De gele tarwe groeit daar; de goede Aarde zwijgt over al het andere, zij heeft zwijgende ook de rommel verwerkt voor een nuttig doel, en klaagt er niet over. En zo gaat het met alles in de Natuur. Zij is waar en geen leugen; en toch zo groot en rechtvaardig en zo moederlijk in haar waarheid. Al wat zij van een ding eist, is, dat het trouw van harte is. Is dat het geval, dan zal zij het beschermen. Is dat niet, dan zal zij het prijsgeven. Er is een ziel van waarheid in alle dingen, die zij beschermt.

Helaas, - is dit niet de geschiedenis van alle hoogste Waarheid die in de wereld komt of ooit in de wereld gekomen is? Het lichaam van al die waarheid is onvolkomen, een element van licht in duisternis. Voor ons moet zij slechts in Redelijkheid komen, slechts in een of ander wetenschappelijk teorema van het Heelal, dat niet volkomen kan zijn; dat eens wel bevonden zal worden, onvolkomen te zijn, fout en dwalend, en dan sterft en verdwijnt. Het lichaam van alle Waarheid sterft; maar toch, in dat alles, zeg ik, is een ziel die nooit sterft. Zo is het met heel de Natuur. De oprechte essentie, het echte wezen der Waarheid sterft nooit. De Natuur vraagt niet, hoeveel kaf er in U is, maar hoeveel tarwe. Zuiver, rein? Ik zou tot menigeen willen zeggen: Ja, je bent rein; rein genoeg, - maar je bent kaf, - onoprechte hipotese, namaak, formaliteit. Je waart nooit in contact met het Heelal. Eigenlijk ben je niet rein, en ook niet onrein. Je bent niets. De Natuur heeft met jou niet van doen.

Muhammads Geloof, de wilde ernst, waarmede het geloofd werd en in het hart gedragen - slaagde door zijn waarheid. Het was iéts levends met een levend hart in zich, niet enkel dode, dorre logika. Uit al die rommel van arabische afgoderij, teologische argumentaties, tradities, spitsvondigheden, grickse en joodse praatjes en stellingen, met hun waardeloze touwtjes-trekkerij had deze wilde mens uit de woestijn, met zijn wild en oprecht hart, zo ernstig als dood en leven, met zijn grote vlammende natuurlijke ogen, tot in de kern van de stof geblikt. Idolatrie is niets: deze houten afgodjes van jullie, "je wrijft ze met olie en

was,

was, en de vliegen kleven er aan vast", - ze zijn hout, zo zeg ik u! Zij kunnen niets voor je doen. Ze zijn een onmachtige godslastering, een leugen; een gruwel en een abominatie, als je ze kende. God alleen is; God alleen heeft macht. Hij schiep ons. Hij kan ons doden of in het leven houden. "Allah akbar", - God is groot. Begrijp dat Zijn wil het beste voor u bedoelt, al martelt Hij u in vlees en bloed; je zult eens ontdekken dat Hij het meest wijze voor u is, Het beste. Ge zijt gedwongen het zo te aanvaarden, in deze wereld en in de volgende; je kunt niets anders doen.

Nu dan, als de wilde afgodjesdienende mensen dit geloofden, en met hun wilde vurige zielen zich voornamen voortaan hiernaar te leven, in welke vorm het dan ook tot hen kwam, - dan zeg ik: het was het waard, geloofd te worden. In deze of gene vorm, ik zeg: het is nog altijd het enige dat waard is geloofd te worden door een ieder. De mens wordt door zulk geloof de hogepriester in de Tempel der Wereld. Islam vernietigde al de ijdele bazelende secten om zich heen, en ik denk dat hij het recht had dat te doen. Weer was hij een Realiteit, dadelijk voortgekomen uit het grote hart der Natuur. Afgoderij, spreuken, formules, redekunstjes, logische onbetrouwbaarheid en al wat niet werkelijk was, moest ten vure opgaan in vlammen, immers enkel maar dode brandstof - want Islam was vuur.

Al Q'uran

Het was gedurende al die strijd en worsteling, vooral na de Vlucht naar Mekka, dat Muhammad zo nu en dan zijn Heilig Boek dicteerde, dat wij als de Koran kennen. Die naam betekent: "Om te lezen", "wat gelezen moet worden". Dit is het Werk waaraan hij en zijn discipelen met zulke ijver werkten, aan heel de wereld vragende: Is dit geen wonder? De Moslimin vereren Al Q'uran met diepe eerbied. Het is voor hen, overal ter wereld de standaard van alle wetten en alle levenshouding; het ding dat onze gids is in gedachten en in het stoffelijk leven; de Boodschap die rechtstreeks uit de Hemal naar de Aarde werd gezonden en waaraan de Aarde zich heeft te houden en waarop zij zich heeft te richten. Hun rechters beslissen daarnaar. Alle Moslimin bestuderen het; zoeken daarin naar het licht voor hun leven. Zij hebben moskeeën, waarin het dagelijks wordt gelezen. Dertig groepen van priesters nemen het dagelijks om de beurt in handen, en lezen er uit de gehele dag. Daar, gedurende twaalf-honderd jaar heeft de stem van dit Boek op alle ogenblikken van de dag het oor

en

en het hart van zovelen. Wij horen van islamitische geleerden die Al Q'uran zeventig duizend maal gelezen hebben.

Een beschouwing over het Boek kan in deze schets van de historische mens Muhammad achterwege blijven. De critiek van de christen-Europeaan is gemeenlijk onwelwillend en op zijn best zonder inzicht. Ongetwijfeld is zulke critiek ongefundeerd; geen godsdienst voor millioenen zou kunnen bestaan, indien wat ons door de vijanden van de Islam wordt gesuggereerd, - reeds eeuwen lang, - de waarheid inhield en niet door haat jegens "ketter en heiden" gedreven werd.

De Mens Muhammad

Muhammad was een kultuur-drager van opperste kracht en betekenis. Met al zijn menselijke gebreken was hij een geniale leider van mensen, een diep, ja meer: een eerlijk denker. Gedurende drie en twintig jaar was hij in onvermoeide strijd het middelpunt der wereld. Gevechten met de Koreisji en de heidenen, - ook hij noemde de afgod-aanbidders zo, - twisten met zijn eigen verwanten, terugval een enkele maal van zijn wilde, menselijke hart, - dat alles hield hem in een voortdurende rusteloze kolk. Neen, vrede en rust kende zijn ziel niet meer. In doorwaakte nachten, geslingerd tussen deze onheilen, zou hij enig licht van een beslissing hebben begroet als een licht uit de Hemel; elke mentale beslissing, gezegend en onontbeerlijk, hebben verwelkomd als een inspiratie van Djabraïl. Hij zou een charlatan en bedrieger zijn? Neen, neen! Deze grote vuurziel, ziedend en kokend als een geweldig fornuis van gedachten, - was niet de ziel van een bedrieger. Zijn leven was een Feit voor hem, dit Heelal Gods een onhandelbaar Feit en een Werkelijkheid. Hij had fouten genoeg: hij was een onontwikkelde, half-barbaarse zoon der Natuur; veel van de Beduin was nog in hem. Maar voor een ellendige simulant, een hongerige bedrieger zonder verstand of hart, handeldrijvend voor een pot linsensoep in godslasterende zwendel, vervalsing van hemelse documenten, voortdurend hoogverraad jegens zijn Maker en jegens zijn Zelf, - dat kan hij niet geweest zijn.

Oprechtheid in elke zin tekende het karakter van deze heldenmens. Daarom aanbad hem het wilde woestijn-volk. En is dit niet het hoogste in een menselijk karakter? Spruiten niet daaruit alle goede eigenschappen voort. Muhammad kan geen wonderen werken. Hij klaag-

de

D

de daarover: "Ik ben slechts een openbaar prediker", zeide hij, "aangewezen om alle mensen te leren. Ik kan geen wonder voortbrengen". Maar waartoe ook? Was niet heel de wereld voor hem het grote wonder? Is dit werk van Allah niet het grootste wonder? Was dit dan niet "het sein voor u", als uw ogen zien konden?

Die grote wolken, geboren in de boezem van de opperste oneindigheid, - van waar komen zij? Daar hangen zij, grote zwarte monsters, hun regenbloeden uitgietend "om een gestorven aarde weer leven te geven", en het gras ontspruit en de hoge palmen met hun bladerkroon verspreiden hun dadels. Is dat geen teken?

Wonderen? roept hij uit. Welk wonder wenst gij? Zijt gij niet zelf een wonder? God schiep u. Gij waart eerst klein, enige jaren geleden waart gij er in het geheel niet. Nu bezit nu schoonheid, kracht, gedachten. De ouderdom komt over u; uw haren vergrijzen; uw kracht wordt zwakte; u zinkt, en weer zijt gij er niet. Gij hebt medelijden voor elkander. Allah had ons kunnen scheppen zonder zulk medelijden, - hoe zou dat dan geweest zijn? - Zie, dit is een rechtstreekse gedachte, een blik in het waarlijk Feit der dingen.

Een sterk ongedisciplineerd intellect met sporen van poëtische genie, met inzicht, hart, ziel, - een wilde mens, - hij had zich zelf kunnen scheppen als dichter, koning, priester. Muhammad zou zich zelf geschapen hebben met een hart vol medelijden, tot een Held. Hij was een Held.

De Laster

Er is heel wat kwade praat, verguizing, laster gespuid n.a.v. de zinnelijkheid, door Muhammad in de Islam gebracht. Maar wat hij in dit opzicht vond in het dagelijks leven van de arabische stammen heeft hij niet klakkeloos overgenomen. Integendeel, hij heeft die zeden en gebruiken verzacht en verzwakt.

Zijn godsdienst is geen eenvoudige zaak, met zijn rigoreuze vasten, zijn wassingen, strikte en ingewikkelde formules, gebeden vijf malen daags, onthouding van wijn, van sterke drank. Zo bestreed hij de verkeerde zeden, uit onheugelijke tijden stammend, wel verre daarvan ze aan te moedigen. Het Oude Testament der Christenen is zeker niet minder zinnelijk. Ook het judaïsme, waaruit dat O.T. stamt, kende een oer-oude levenspraktijk, vaak geworteld in een weerzinwekkende zinne-

lijkheid

lijkheid uit oer-oude tijden, in stoffelijke onzedelijkheid en geestelijke zedeloosheid.

Muhammads laatste woorden zijn een gebed: gebroken uitzeggingen van een ziel, die omhoog wil, in sidderende hoop, maar haar Maker. Het is laster te zeggen dat zulk een godsdienst de mens slechter maakt. Hij maakt hem beter; goed, niet boos.

Van Muhammad worden edelmoedige dingen verhaald. Toen hij zijn dochter verloor, antwoordde hij op de rouwbetuigingen, in zijn eigen taal en eigen woorden, dat God haar tot zich genomen had en dat, wat God deed, welgedaan was.

Op gelijke wijze gedroeg hij zich bij de dood van Said, zijn ontwikkelde, trouw genegen slaaf, de tweede van hen die in Muhammad geloofden. Said was in de oorlog met Tabuk gevallen, de eerste strijd van Muhammad met de Grieken. Muhammad zeide: "het was Gods wil, Said had zijns Meesters werk gedaan; Said was nu tot zijn Meester gegaan; het was alles in orde met Said. Maar toch, Saids dochter vond hem in tranen over haar vaders lijk; - de oude grijze man in tranen. "Wat zie ik?" zeide zij.- "Je zietgeen vriend, wenend over zijn vriend", antwoordde Muhammad zacht.

Voor de laatste maal ging Muhammad naar de Moskee. Het was twee dagen voor zijn dood, en hij vroeg of hij iemand had doen geeselen? Dat dan zijn eigen rug de striemen ontving.- Of hij iemand wat schuldig was? Een stem riep: "Ja, mij, - drie drachmen"; die werden geleend bij zo-en-zo'n gelegenheid. Muhammad beval de schuldeiser te betalen. "Beter is het", zei hij "mij nu te schamen, dan op de dag des oordeels".-

Ge herinnert u Kadidjah, en het "Neen, bij Allah!" Zulke trekken tonen ons nu de echte Mens, de broeder van ons allen, zichtbaar gedurende twaalf eeuwen, - de ware Zoon van ons aller Moeder.

Wat ons bevalt in Muhammad is ook de algehele afwezigheid van snobisme. Hij is een ruwe, eigengereide zoon van de wildernis, die zich niet uitgeeft wat hij niet is. Er is geen openlijke vertoonde trots in hem, nochtans is hij geen apostel van de voorgewende nederigheid. In zijn oorlogen gedurende vele jaren met de Beduinen konden vrede dingen niet uitblijven; evenmin echter daden van edelmoed en genade. Muhammad vraagt er geen vergiffenis voor; hij blijft niet op andere daden. Goed en kwaad, - het waren de vrije voorschriften

van

van zijn hart, elk nodig, toen en daar. Hij was geen man van het woord alleen. Een eerlijke hardheid, als de omstandigheid die eiste, is in hem; hij verbloemt niet.

Heldendom

Er is geen dilettantisme in Muhammad. Voor hem is het een zaak van Verbetering en Redding, van Tijd en Eeuwigheid; voor hem is dat alles dodelijke ernst, Dilettantisme, hipotese, speculatie, een soort liefhebberij-gezoek naar de Waarheid, spelen en coquetteren met de Waarheid, - dit acht hij de eerste zonde.

De wortel van elke andere denkbare zonde. Zij leeft in het hart en de ziel van zulk een mens, om nooit open te staan voor de Waarheid, - maar te leven in een ijdel vertoon. Zulk een mens spreekt en verzint niet alleen leugens, maar hij is zelf een leugen. Het redelijke, morele beginsel, vonk van de Godheid ligt diep in hem begraven, verlamd als levend-dood. Hij is de ongerechte, de glad-gepolijste, respectabel in sommige plaatsen, sommige tijden; nooit scherp, die niemand iets onaangenaams toevoegt; heel zindelijk en reinigend, - zoals koolzuur, dat gif en dood is.

In alle handelingen en daden, ook die wij niet geheel kunnen goedkeuren, is altijd de drang te onderkennen dat Muhammad het goede bedoelde; een streven naar het gerechte en ware. Ook hierom is de Islam, zoals elke grote Godsdienst, en elk doordringen in de essentie, het wezen des mensen een volkomen gelijkmaker van alle mensen. De ziel van de gelovige is meer waard dan alle koningsschappen. De Islam predikt demokratie in de waarachtige zin van het woord. Muhammad beveelt niet aan, aalmoezen te geven, neen hij wijst op de noodzaak daarvan. Hij legt vast bij Wet hoeveel gij geven zult en het is op ons eigen risico en gevaar voor onze ziel als gij die wet ontduikt. Het tiende deel van iemands jaarlijks inkomen, hoe groot dit ook moge zijn, is het eigendom van de arme, van hen die ongelukkig zijn, en hulp behoeven. Dit is goed, dit is de stem der menselijkheid, de stem van het medelijden, van de gelijkheid, daar wonend in het hart van die Wilde Zoon der Natuur.

Het zinnelijke in de Paradijs-voorstellingen is niet Muhammads werk, maar de toevoegingen zijn zij van de islamitische teologen en exegeten. In al-Q'uran zelf is heel wei-

nig

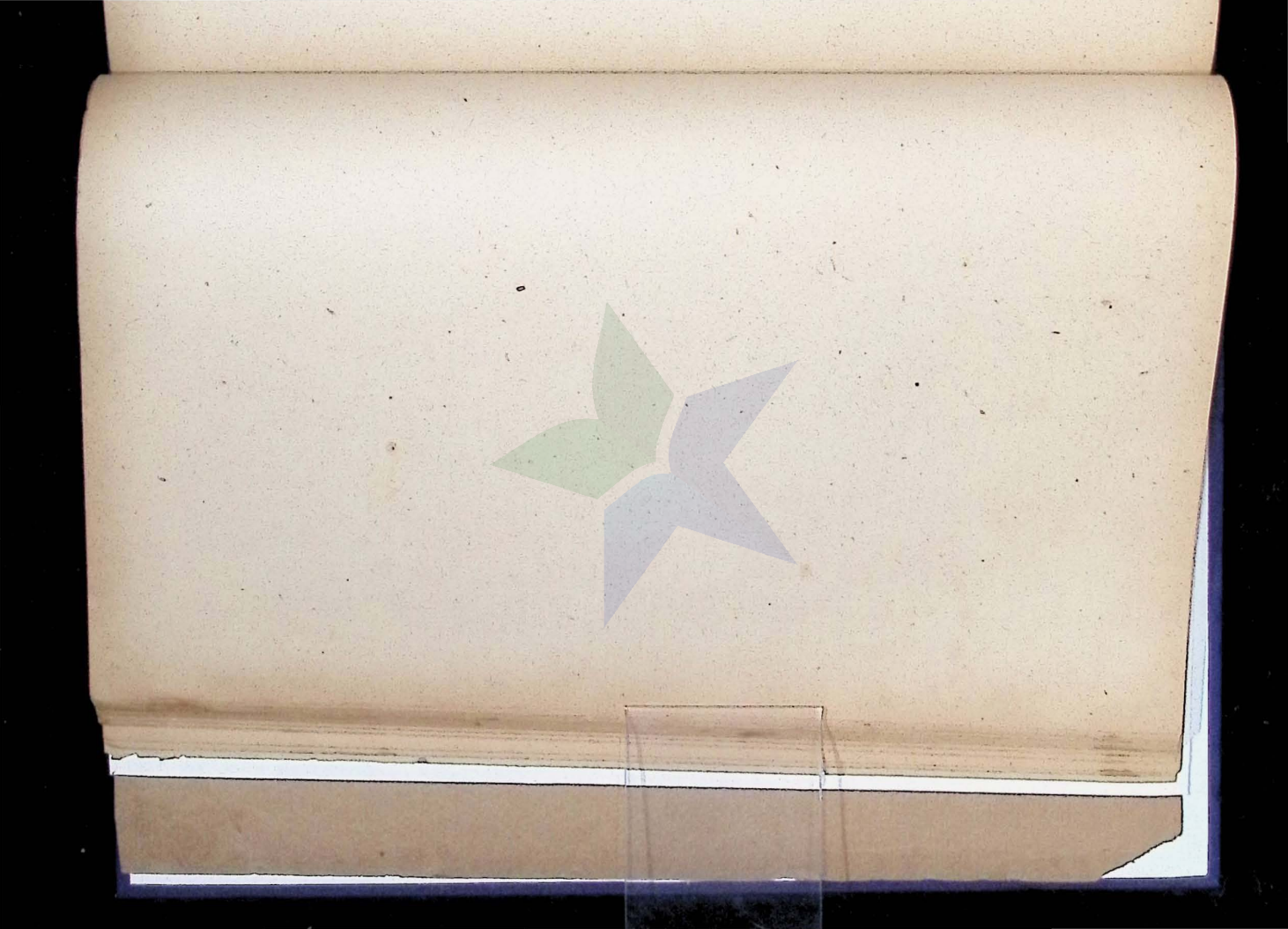

nig omtrent het paradijs te vinden, en wat er van verhaald wordt mist alle kracht van belofte.

Voor Muhammad, deze heldhaftige grote Mens, bestond ons leven uit Plicht. Hij leerde dat onze daden van een oneindig belang voor ons zijn en nooit als Spiritueel Feit eindigt of sterft; dat de mens in zijn korte leven opwaarts grijpt naar de Hemel, of wegzinkt zo diep als de Hel en dat hij in zijn zestig levensjaren de Eeuwigheid omvat, vreeslijk en wonderlijk. Dat alles had zich ingebrand als met vlammense letters in deze wilde arabische ziel. Zijn grootheid weerspiegelt zich in de harten van Arabië, deze millioenen, die hij samenbond tot een volk, een natie van wereldbetekenis, in de vele, vele millioenen zielen ter wereld, die hem aanbidden als hun Redder en Verlosser.

Wij zullen de Islam kennen als wat naar de geest het hoogst bereikbaar is. Wij zullen niet op zoek gaan naar de onvolkomenheden, die ook dit menslijk werk moesten aankleven. Muhammad schonk ons een Hemel als simbool van Heilige Plicht, die ons erfdeel kan zijn door trouw en weldadigheid, door moedige daden en een goddelijk geduld, dat nog moediger is. Nu welhaast dertien eeuwen is de Islam de godsdienst en de levensgids geweest van meer dan een vijfde deel van heel de menshcid. Boven alles is hij een godsdienst waarin men <u>gelooft</u>.

Deze nacht roept de waker in de straten van vele aziatische steden: "Wie daar?" en het antwoord luidt: "Er is geen god dan God. <u>Allah Akbar</u>, <u>Islam</u>". Het gaat door de zielen en door het gehele leven des daags van ontelbare millioenen.

Ijverige zendelingen prediken het, verweg onder de afgoddendienaars, en vervangen wat slecht is door niets dan wat beter is.

Voor de arabische natie was Islam een kultuurdaad van opperste betekenis, de geboorte uit duisternis het licht in. Arabië kwam eerst daardoor tot leven. Een arm herdersvolk, ongekend zwervend door zijn woestijnen sinds de aanvang der schepping, - tot hen werd een Helden-Profeet gezonden, met een boodschap waarin zij konden geloven. Zie, de ongekenden worden bekend in heel de wereld; de kleinen zijn wereldgroot geworden. Een eeuw later strekt Arabië zich uit van Grenada tot Delhi, schitterend in moed en pracht en in het licht van het Geniale, en in lange eeuwen verlicht Arabië een groot deel der wereld.

Elke grote, geniale Mens is als een bliksemflits uit de Hemel. De rest der menshcid wacht als brandstof op die flitsende vlam. Dan vat ook deze vlam!

5. ARABIE'S POLITIEKE OPKOMST EN ONDERGANG.

Politieke Chaos In de zesde eeuw was Arabië in politieke zin nauwelijks meer dan een chaos.

Bahrein, dat voornamelijk door de Bani Abd Q'ais en de Bani Bakr bewoond werd, had de macht en invloed van Iran te dulden. Een iranse gouverneur resideerde te Hadjarm de hoofdstad.

Oman had wel voornamelijk een bevolking van vissers en kustvaarders. Hier waren de Azieten vermengd met Iraniërs.

In Djulanda leefde de heersende dinastie in de hoofdstad Suhar tot het begin van de periode der Abbassieden.

Jemens invloed in de gebieden langs Arabië's westkust werd hier meer, daar minder gevoeld.

De Hedjaz was weinig meer dan een reeks steden, elk met haar eigen regering. Daar buiten om regeerden de diverse stammen zich ~~zich~~ en waren in voortdurende oorlog met elkander.

De rest van het land werd door een verscheidenheid van stammen bewoond onder een schijngezag van Zuid Arabië, Kinda, Hira, en Ghassan, die elk weer onder de macht van Abbessinië, Iran en Bizantium stonden. Andere stammen werden bestuurd als kleinere gemeenschappen door leden van heersende familie's, terwijl een deel van het land bewoond werd door woestijn-stammen, gehoorzamende aan de oude stam-wetten.

Bij al deze verwardheid kwamen dan nog joodse stammen, en families, die hun voorsprong ontleenden aan palestijnse immigranten en aan arabische proselieten.

Dit alles hebben wij reeds in de hoofdstukken 1-3 mogen vinden.

Arabië verenend. Muhammad deed zijn beroep vooral op geloof en vaderlandsliefde. De buitenlandse veroveringen der Arabieren waren wel in hoofdzaak een natuurlijk gevolg van zijn denkbeelden. Zijn eigen werk was de unificatie van Arabië.

Deze begon met de vorming van een partij (de Muhadjirun (d.z. emigranten en refugees) en de Ansar (d.z. helpers of verdedigers) die Muhammad als hun religieuze leider erkenden. Toen het onvermijdelijk werd de vijanden van het nieuwe geloof te weerstaan, kreeg deze aanvankelijk vredelievende partij een militair karakter. De overwinningen in de strijd trokken grotere aantallen lieden tot hen, die bereid waren, om als voorwaarde tot het lidmaatschap der bovenbedoelde partij, de islam ~~moesten~~ aanvaarden. Reeds toen werd het kenbaar dat de bindende kracht der partij school

in

in het nationaal gevoel. De verovering van Mekka was reeds niet alleen een teken van Muhammads groeiende macht, waardoor uit geheel Arabië de scharen zich bij hem voegden, maar bovendien won de Profeet er een waardevol centrum voor zijn religieuze bedevaart/ mee.

Bij de dood van Muhammad in 632 liet hij een vrijwel geheel vereend Arabië na.

De Eerste Jaren

De Kalief Abu Bakr (1632-1634) was Muhammads eerste opvolger. Hij was een intelligent en waardig man, van eenvoudige levenswijze en een overtuigd gelovige. Vast besloten in de geest van de grote dode te blijven werken en begrijpend wat Muhammads belangen ten opzichte der geloofspropaganda bij de naburen waren. Dadelijk nadat hij het bewind had overgenomen, bracht hij een leger op de been en zond dit noordwaarts tegen de Romeinen van Bizantium. Met groot succes had hij de opstandige stammen in Arabië zelf tot onderwerping gebracht. Daarbij waren de buitengewone militaire talenten van een van Arabië's grote generaals, Khalid, opgevallen. Op hem nu viel de keuze om met zijn arabische krijgers eerst de Iraniërs te verslaan om dan daarna, zonder gevaar in de rug, tegen Bizantium op te trekken.

Omar

Abu Bakr stierf te vroeg. De tweede kalief, Omar (1634-1644) moest reeds spoedig zijn taak overnemen. De Iraniërs werden bij Kadessia verslagen, Iraq werd geheel tot onderwerping gebracht en de beide nog tans bestaande steden Kufa en Basra werden als steun voor het leger in haar eerste begin opgezet. In datzelfde jaar reeds (1635) viel Damaskus - het belangrijke knoop- en eindpunt van de handelswegen naar het zuiden en oosten, in de handen van de Arabieren. Ook Jeruzalem viel (in 636). Enige jaren later werd Moawija geïnstalleerd als gouverneur over Sirië. Weer verliep een succesvol jaar, waarop (in 640) de invasie van Egipte begon, onder Amir-ibn-el Ass. Alexandrië werd een arabisch steunpunt, dat zelf weer op Fostat in het zuiden kon terugvallen. Uit dit vlak Fostat is Cafro ontstaan.

Merkwaardig was de niet onderbroken reeks van de arabische overwinningen die de volgende jaren vulden en als even zovele tekenen uit de Hemel werden aangezien om Allah's zegen op het geloofswerk te betuigen. De grote victorie van Nehavend (1641) op Iran, de vlucht van de laatste koning uit het geslacht der Sassanieden, de inname van Rei of Rai (1643) bekroonden de veroveringen van Omars kalifaat.

Onder

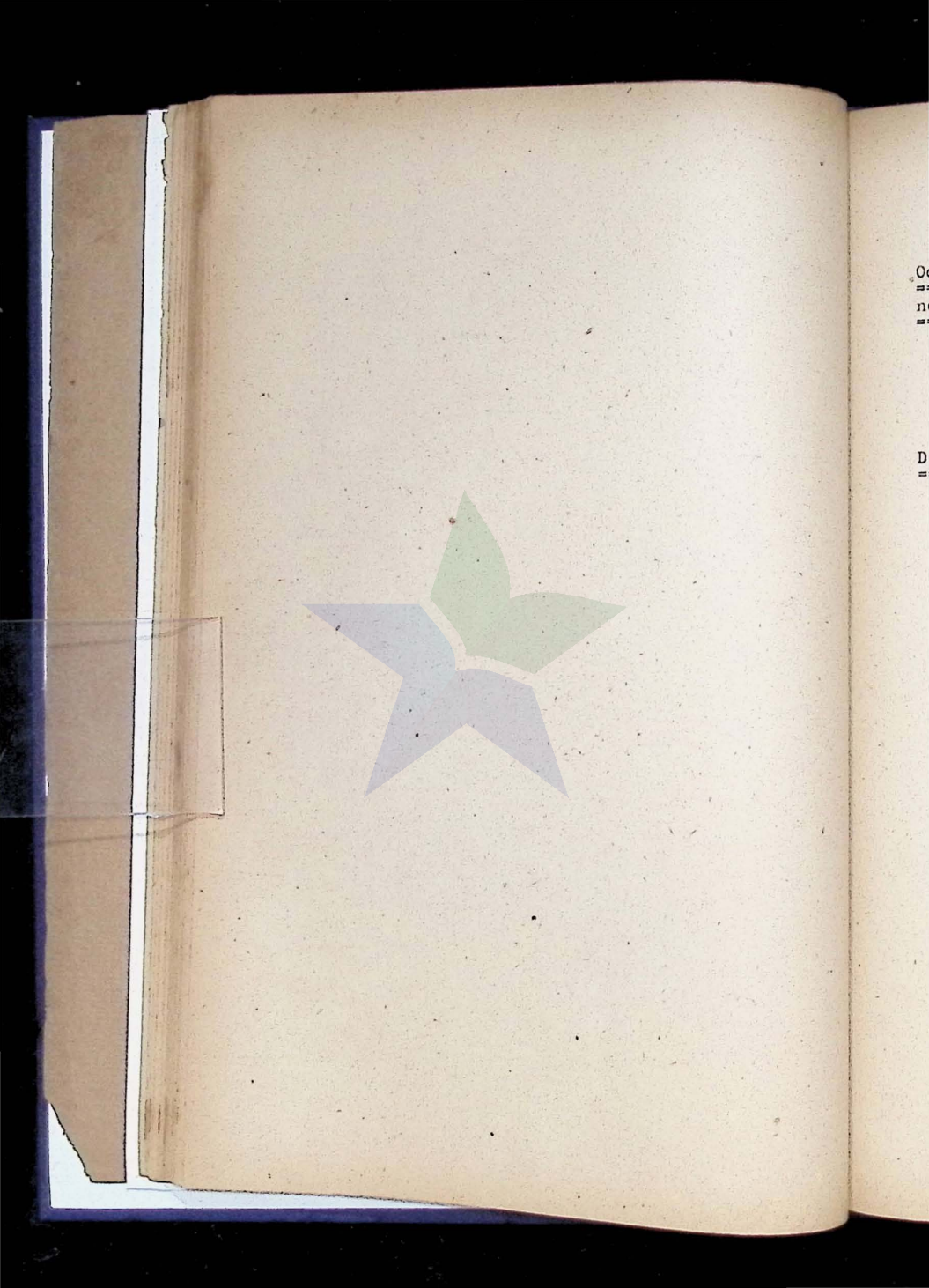

Oorlog binnenslands

Onder de derde kalief Othman begonnen echter de binnenlandse troebelen, waaraan Arabië langzaam ten onder ging. Toch bleef het succes in het buitenland constant voortduren. In het noorden bereikten de arabische legers Armenië en Klein-Azië. Maar het westen rukten zij zelfs tot Kartago op.

Maar kalief Othman werd vermoord (656) en Moawija, de gouverneur over Sirië kwam in opstand. Kalief Ali (656-661) werd na de veldslag van Siffin (657) afgezet. Dit was het eind der eerste kaliefen.

De Omajjaden

De dinastie der Omajjaden begon haar regering. Zij koos zich Damaskus als haar zetel.

In die eerste vlammende jaren ook veroveringen over zee gemaakt. In 640 had Omar een vloot van boten, prauwen en kleine vaartuigen over de Rode Zee gezonden om de moslimin in Abessinië te beschermen. Wel werden de lichte prauwen en scheepjes vernield maar Omar vergunde een vloot van Afrika zelf om hulp te bieden in de Levant en langs de klein-aziatische kusten. In 649 werd zelfs een arabische màrine in het leven geroepen. Admiraal Abu Q'ais toonde het nut van dit nieuwe wapen bij de verovering van Ciprus. De grote zeeslag tussen een arabische vloot uit Egipte onder admiraal Abu Sarh bracht de vernietiging van de bizantijnse vloot benoorden Alexandrië.

De verstandige strategie van Abu Bakr, de eerste kalief, was geweest de rebellen in het eigen land te vernietigen. Deze bedreigden de eenheid van Arabië, voordat zij nog stevig gemetseld was. En hij kende de grote vreugde reeds op het einde van zijn eerste bewindsjaar over een verenigd Arabië onder de Islam te heersen. De arabische slaven had Abu Bakr op gemakkelijke voorwaarden de vrijheid gegeven. De solidariteit van Arabië overleefde de eerste buitenlandse veroveringen. Het was nooit de bedoeling geweest dat de Arabieren zich in de veroverde gebieden zouden vestigen. Slechts de arabische legers bleven er als bezettings-troepen. Zo was het aanvankelijk verboden dat Arabieren in de veroverde gebieden land zouden kopen of bezitten.

Maar geleidelijk verslapte dit verbod. Zo werden Kufa en Basra grote steden met 150.000 en 200.000 inwoners. De hoofdstad van Arabië bleef Medina, dat rijk werd door de buit en de belastingen na de veroveringen. Deze werden voornamelijk besteed aan hulp en onderstand van de armen. Te Medina werden de Kaliefs gekozen en de gouverneurs over de nieuwe aanwas van het zich uitbreidende arabische rijk werden door Medina uitgezonden. Omar was de kundige organisator van de ara-

bische

bische zaken. Hij compileerde de Q'uran, stelde de civiele lijst vast, regelde de militaire organisatie. Hij wenste dat Arabië zuiver islamitisch zou zijn. Daarom verdreef hij de christenen en de joden uit hun woonplaatsen in Arabië.

Othman

Othman was geen kundig heerser; hij verbitterde velen door zijn neefjes- en vriendjes-regering en de bevoordeling van zijn stam, de Koreisj (Q'uarisj) en zijn eigen familie, de Omajja. De stamveten verhinderden de ontwikkeling van het land. Zelfs in de eigen stam, de Koreisji, ja in de eigen familie, de Hasjhem, was de strijd niet uit de lucht. In Kufa, Basra, Fostat was de aanmatiging der Omajjaden onverdragelijk geworden. Het eind was de moord op Othman. Alleen Sirië bleef zijn huis trouw.

In 656 kwam het tot een gewelddadige breuk. In de slag bij Kamel werd Ali, Othman's opvolger, verslagen. Wel werd in Zuid Arabië door Ali zijn eigen gouverneur over Jemen aangesteld, maar de schatkist werd naar Mekka afgevoerd. Het zou nog slimmer worden. Toen Ali Medina verliet om bezit van Basra te nemen, keerde hij niet naar de hoofdstad van het arabische rijk terug. Damaskus werd de hoofdstad van het kalifaat (in 658) en Arabië een provincie. Toch had het zijn invloed al werd het recht om de kaliefen te verkiezen aan Medina ontnomen. De beide heilige steden Medina en Mekka toch bleven arabisch. De laatste slag, Arabië toegebracht, was de uitroeping van Ali's zoon Jazid als de opvolger van zijn vader. Maar ook met de Omajjad was het nu snel gedaan.

De Abbassieden

De eerste jaren der Omajjaden vloden heen met de roem en de betekenis van Arabië. Zijn kultuurgang stagneerde. De Kharidjieten, die Ali niet wensten te erkennen omdat hij geen recht had een beroep op arbitratie te doen in de keuze dem kaliefen, werden weliswaar nog in dat eerste jaar (658) verslagen, maar zij die ontkwamen, werden heftige propagandisten tegen de Koreisji, en waren lange tijd een politieke factor, waarmee terdege rekening gehouden moest worden.

Hasan, Husein en Jazid

Bij Ali's dood werd het geslacht vertegenwoordigd door de beide zonen Hasan en Husein. De eerste maakte vrede met Moawija. Bij de troonsopvolging van Jazid weigerde Husein hem te erkennen. Hij bracht een leger op de been, maar werd bij Kerbela (680) verslagen. Dadelijk wierp zich Mekka in het geweer als wreker van de familie van Ali en als kampioen van het geloof. De beide heilige steden vielen hem bij. Medina werd daarop belegerd

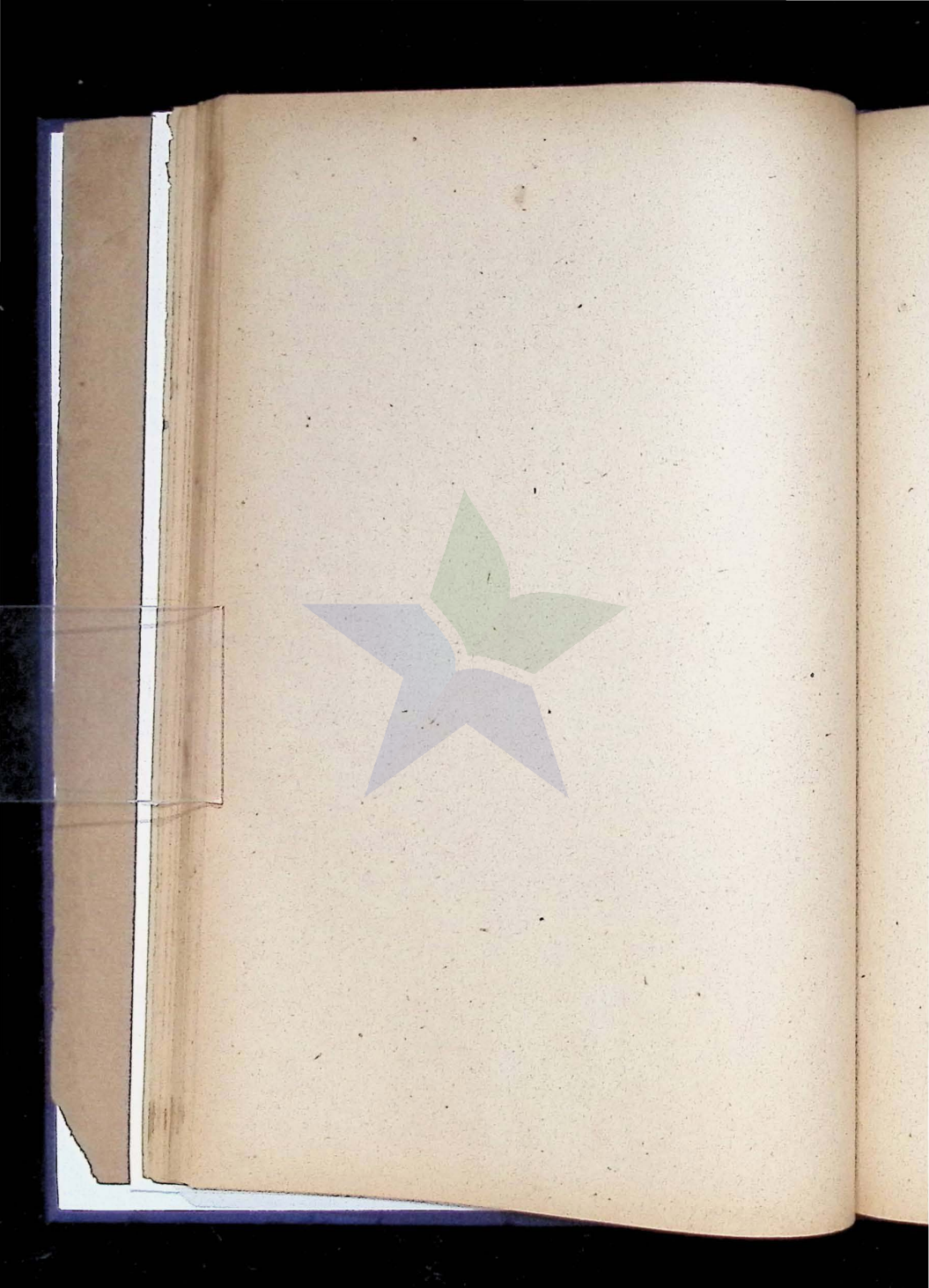

gerd en geplunderd door de troepen van Jazid. Mekka werd het jaar daarop belegerd. Drie maanden later stierf Jazid. Het beleg werd opgeheven, maar de Ka-a-bah werd vernield. Abdallah werd kalief te Mekka, kort later ook door Egipte en zelfs een deel van Sirië erkend.

Abd'ul Malik van de Kharidjieten maakte zich tegen de uitgang der eeuw van Mekka meester; Abdallah werd gedood en Malik heerste in vrede in Arabië, erkend door de gehele moslimse wereld. Weinig wordt in de geschiedenis meer van Arabië gehoord. De arabische heerschappij ~~tuzen~~ Spanje ~~en~~ in India had met Arabië zelf weinig meer te maken. Eerst in het midden der 8e eeuw begint Arabië weer meer dan een weinig belangrijke provincie te zijn.

De uiteenval van Arabië was verder voortgeschreden. De zetel van het kalifaat ging van Damaskus naar Kufa, en eindelijk naar Bagdad. De Abbassieden werden bij aanvallen gesteund door Iran en Turkije. De belangrijke staatsdiensten werden niet zelden door vreemdelingen gedreven. De studie van het arabisch gedijde bijna uitsluitend onder de invloed van lexicografen, spraakkundigen en dichters. De oude strijdlust stierf langzaam weg. De Arabieren vervielen geleidelijk weer in hun oude stam-oorlogen.

De Karmatiërs.

Tegen het einde der 9e eeuw werd het in Arabië weer roerig door een nieuwe beweging, welke gedurende een eeuw het schiereiland beheerste.

In 880 nam Jemen de propaganda op van een nieuwe secte, de Karmatiërs, volgelingen van Hamdan Qarmat. Vier jaren later waren zij tot een politieke macht uitgegroeid. In 900 had Abu Said al-Djanadi, door Hamdan naar Bahrein uitgezonden, zich meester gemaakt van een groot gedeelte van deze provincie, inclusief de stad Katif (of Ketif) waar vele joden en Iraniërs woonden. De Arabieren zelf woonden verder weg in het binnenland. Zij waren meest Bedulnen, die de verplichtingen van de islam bezwarend en hinderlijk vonden. Zij verzetten zich om die reden maar flauw tegen de invasie der Karmatiërs, die in 903 Bahreins hoofdstad Hadjar hadden ingenomen. Vandaar uit vielen zij herhaaldelijk met succes Jemama binnen en deden zij pogingen om ook Oman onder hun invloed te brengen. In 906 was bijna geheel Jemen in hun handen en bedreigden zij Mekka en Medina.

Abu Said werd in 913 vermoord te Lahsa, de hoofdstad van Bahrein. Zijn zoon Said werd afgezet en door zijn broer Abu Tahir vervangen. Deze bracht het kalifaat slag op slag toe. In Arabië onderwierp hij Oman, in 929 viel Mekka. De heili-

ge steen van de Ka-a-bah werd naar Bahrein overgebracht. De steen werd in 939 aan Mekka hergeven en de bedevaarten werden tegen betaling van een belasting weer toegestaan. Zo lang Abu Tahir leefde beheersten de Karmatiërs Arabië. Na zijn dood begonnen echter de veten onder hen opnieuw, terwijl zij in verzet kwamen tegen de Fatimieten, de heersers over Egipte (969). Hun gezag begon te tanen. In 985 volgde hun nederlaag in de oorlog met Iraq, met het gevolg dat hun beheersing van de bedevaarten hun afhandig werd gemaakt. Oman heroverde zijn onafhankelijkheid. Drie jaren later werd de hoofdstad Ketif door een Beduinen-sjeik ingenomen. Met hun politieke macht in Arabië was het nu gedaan. Arabië was geheel gedesorganiseerd. Het land viel in stukken en brokken onder kleine machteloze regeringen uiteen.

Weer tastten de zwervende stammen met hun onderlinge twisten de voormalige eenheid aan. In de volgende eeuwen werd weinig meer van Arabië gehoord, behalve dan van de Hedjaz. Hierheen kwamen de schrijvers en dichters die in hun annalen de gebeurtenissen te boek stelden. Mekka en Medina werden door arabische edelen (sjerifs) die het wederom vaak niet met elkander konden vinden. Zij erkenden als hun heer nu eens de kalief te Bagdad dan weer de kalief van Egipte.

Met de val van het kalifaat te Bagdad liep alle beheersing ten einde. In 1269 werd, zo verhaalt het verslag van het bezoek van Sultan Bibars, Mekka geregeerd door een amir, afhankelijk van Egipte. Buiten de beide steden heerste de anarchie en de bedevaarten waren vaak onveilig van wege de beduinse rovers.

Jemen

In 1517 veroverde Sultan Selim van Turkije Egipte. Hij was nu het erkende geestelijk hoofd van de Islam en heerser over de Hedjaz. Ook Jemen viel in handen van de Turken. Eerst ongeveer een eeuw later (1630) gelukte het de Turken te verdrijven. De bevrijder Khasim, een jemeni edelman, vestigde nu een arabisch imamaat, dat er tot 1871 de scepter voerde.

Oman

Tot vóór het jaar 1000 n.C. bleef Oman onafhankelijk. Langer dan een eeuw was het geregeerd geworden door vijf imams uit de stam al-Azd. Na hen kwamen de Bani Nebhan aan de macht die een aantal Maliks (koningen) inzetten (1154-1406). In deze tijd werd het land twee malen door Iran onderworpen. De koningen van Hormuz deden tot in de aanvang der 16e eeuw aanspraken gelden op Oman. In 1435 maakte het volk zich vrij van de tirannie der Nebhans en herstelde het imamaat. De Portugezen kwamen toen in het licht der geschiedenis van

Arabië. Zij veroverden onder d'Albuquerque het grootste deel van de omanse kust.

In 1624 kwam een nieuwe dinastie op, toen Nasir ibn Mursjid tot iman gekozen werd. Hij vestigde zijn hoofdstad te Rustak, Hij bracht de stamvorstjes tot erkenning van zijn gezag en verdreef hen uit een groot deel van hun zogenaamde bezittingen, terwijl zij voor het verblijf te Muskat tribuut hadden te betalen. In 1698 waren de Portugezen uit geheel Arabië verdreven, zomede uit de Omanse gebieden op de afrikaanse kust.

Arabië en Europa

De volgende aantekeningen kunnen als sluitstuk dienen van dit hoofdstuk, niet zozeer om hun belangrijkheid, maar als een aanvulling van diverse feiten en perioden in Arabië's geschiedenis. Het betreft de aanrakingen met Europa na het avontuur van Vasco da Gama die de weg naar het oosten rond de Kaap de Goede Hoop (1492) wees.

De Portugezen maakten zich onder de ondernemende d'Albuquerque (in 1506) meester van Hormuz en bezetten Mascat (of Muskate). Zij hebben er zich anderhalve eeuw weten te nestelen (tot 1650)

Toen verdrongen de Perzen (Iraniërs) hen. Dit bewind over Oman hield ongeveer een eeuw aan. Zij werden door de arabische dinastie Gaffari verdrongen, die er sedert geregeerd hebben. Tegen het einde der 18e eeuw (1798) kwam Oman door verdragen in contact met de Engelse Oost India Compagnie van welke verwacht werd dat zij de Fransen zouden verdrijven, waarmee Engeland in oorlog was. Arabië's politiek was er nu gedurende een twintigtal jaren opgericht, de band met de Engelsen te versterken.

Gedurende een korte tijd in de 19e eeuw kwam Oman onder het gezag van het Wahhabitische Rijk. In 1818 herwon het land echter zijn onafhankelijkheid. Gesteund door de Britten gelukte het Oman de zeerovers langs zijn kusten te vernietigen. Het annexeerde Socotra, het storm-eiland tegenover kaap Guardafui, en zelfs het veel zuidelijker gelegen eiland Zanzibar, eveneens een zeeroversnest aan de kust van Oost Afrika. Ook de oostkust benoorden Hormuz tot Gwadar zuiverde Oman van iranse piraten.

Weer een korte tijd later vinden wij een omanse heerser over Zanzibar en een ander in Oman zelf.

In 1862 verklaarden Groot Britannië en Frankrijk Oman onafhankelijk. Tot 1888 bleef deze toestand bestaan, toen met Engeland een verdrag gesloten werd, bepalende o.m. dat Oman geen gebied aan een andere mogendheid zou afstaan. Der-

lijke

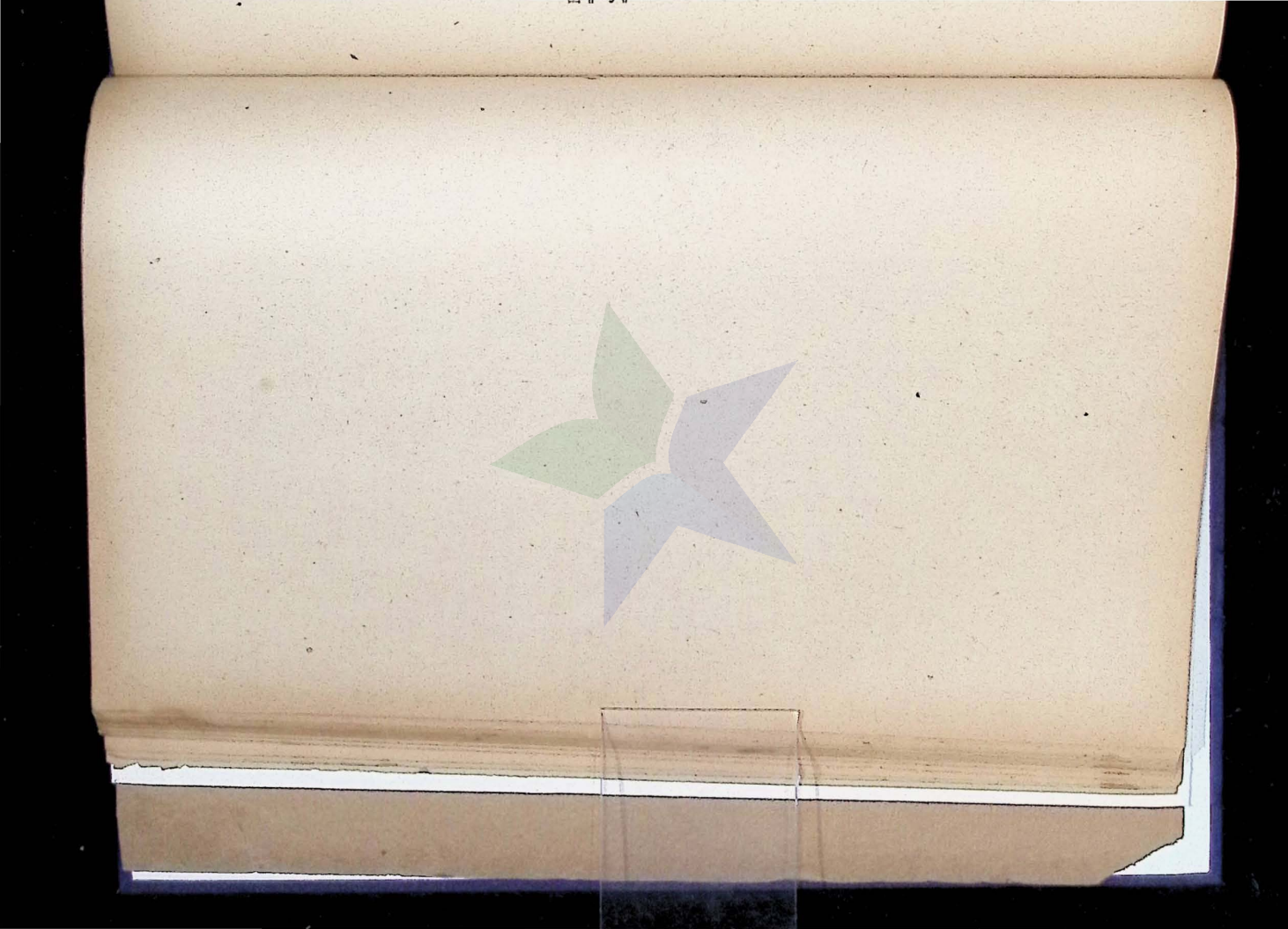

lijke tractaten sloot Groot Britannië met diverse kleine staten aan de beide kusten van de Perzische Golf.

Frankrijk kwam in contact met Oman door het wapensmokkelarij-conflict, vroeg in de aanvang van de 20e eeuw. Duitsland en Rusland waren gemoeid met de pogingen om kolenstations op te zetten langs de kusten van de Golf. Hieraan kwam een eind door de vrede van Parijs (1919) welke Groot Britannië als voogd inzette over de gebieden aan de zuid- en oostkust van Arabië en omliggende zeeën. In 1927 vocht Iran deze aanspraken, zonder resultaat, aan. Tot op deze dag is alleen de kust van Elhasa, gebied van Saudi-Arabië onafhankelijk.

Kort voor de aanvang van de tweede wereldoorlog was er sprake van de Cairo-Karaksji luchtlijn langs deze kust te leggen. Een beslissing werd echter niet bereikt.

Relaties met Jemen

Ook in Jemen waren de Portugezen de eerste Europeanen. In 1616 trachtten zij zich van Djedda meester te maken. Door de kort later komende onderwerping van Jemen door de Turken mislukte de toeleg. Gedurende lange tijd genoot Jemen geen europese belangstelling. Deze kwam eerst door de overlandse handels-route naar India op. Jemen en de Hedjaz werden in deze tijd beheerst door Egipte, maar behoorden sedert 1845 rechtstreeks aan Turkije. In 1839 hadden de Britten na jaren van twist Aden bezet, dat nog heden in hun bezit is en zich geleidelijk langs de kust heeft uitgebreid. In 1857 was ook het eiland Perim door Groot Britannië genomen, waardoor het de Rode Zee beheerste.

Nu was in 1872 geheel de Rode Zee-kust aan de Turken afgestaan. Midian volgde in 1892 dat door Abbas Hilmi werd gecedeerd. Een Turks-engelse commissie bepaalde (1902-1905) de gemeenschappelijke grenzen en het engelse gebied werd tot protectoraat van Groot Britannië geproclameerd.

De periode 1892-1915 werd gekenmerkt door telkenmalig herhaalde opstanden tegen Turkije. Tijdens de eerste wereldoorlog moest rekening gehouden worden met een bedreiging van het protectoraat Aden door Turkije. Bij het einde van de oorlog moest Constantinopel van al zijn arabische rechten afstand doen. De onderlinge troebelen in het zuiden hielden echter niet op. Er was een krachtig heerser nodig om aan de stamveten een einde te maken, waardoor Arabië slechts verzwakt werd en de ontwikkeling werd tegengehouden. Die heerser was er: Het was Ibn Saud, die een deel van het zuidelijk territoor tot protectoraat van Saudi-Arabia proclameerde en de sterkste stam, der Idrizi, welhaast geen macht meer liet.

Tussen

Tussen Groot Britannië en Italië kwam het tot een mislukte conferentie in 1926, waarop Rome de Imam Jahja als koning van Jemen erkende.

De Hedjaz

De europese belangen in de Hedjaz werden vertegenwoordigd door de consuls en zg. handelsagenten van de verschillende mogendheden te Djedda. Tijdens de eerste wereldoorlog organiseerde Groot Britannië een opstand onder Sjarif Husain tegen de Turken (1916). Djedda en Wadjih werden met behulp der britse marine genomen en de operaties te land door de Arabieren tegen de Hedjaz-spoorlijn werden geleid en gesteund door het Arabisch Bureau te Cairo. In 1917 namen de Britten Aqaba. Dit was het einde van het turkse gezag in de Hedjaz, hoewel het zich nog tot Januari 1919 wist te handhaven. Het gehele gebied werd daarop aan Koning Husain overgegeven als een onafhankelijk koninkrijk. Hij was niettemin geen vriend van Groot Britannië en gaf herhaaldelijk last. De oorlogsmoeheid in Europa kwam hem te stade. Te Londen kwam men niet verder dan telkens weer mislukte conferenties; de laatste in 1924 te Kuwait.

De Wahhabi-invasie van de Hedjaz lokte in Engeland en bij de overige betrokken mogendheden slechts neutraliteits-verklaringen uit. Koning Husain deed afstand van de troon en trok zich terug te Aqaba. Door tussenkomst van Ma'an trachtte Groot Britannië tot een verdrag met de afgetreden koning te komen. Husain bleef echter halsstarrig met het gevolg dat hij door Londen naar Ciprus verbannen werd, het gebruikelijke einde van de politiek der europese machtsbezitters, als zij tot de erkenning komen dat hun diplomatie gefaald heeft. Engeland maakte zich nu meester van het grootste deel van Husains voormalig koninkrijk.

Dit was het ogenblik voor Ibn Saud om zijn tanden te laten zien. Hij weigerde deze annexatie te erkennen, die strijdig was met het nog bestaande neutraliteits-verdrag. Dit hoekje van Arabië vormde toen het enige gebied, waar de verhouding tussen Arabië en Europa nog ongeregeld was.

---

6. MODERNE HISTORIE

De Wahhabi

Er is een opvallende parallel tussen de geschiedenis van Arabië's middeleeuwen en die van

de

de dan komende moderne tijd.
Beide perioden worden namelijk gekenmerkt door gesstelijke stromingen uit gelijke bron. Deze is de zielsdrang naar het hogere, de overtuiging dat enkel in de communicatie met God, in de gehoorzame overgave aan de instellingen en wetten Gods het aards geluk bereikbaar is. Ook andere mensengroepen hebben die wegen bewandeld. Wat bij de Arabieren echter treft is de sterke drang om die overtuiging te verdedigen tegen de vervlakkende tendenzen van een materialistische voortontwikkeling. Inniger en hechter voelt zich de ziel van de woestijn-bewoner, naar het wel lijkt, gebonden aan de geestelijk-verzekerde toekomst-verwachting dan aan de stoffelijk zo weinig belovende armoe en eenzaamheid van het leven in de woestijn.
Uit de antieke ging Arabië over in zijn middeleeuwen, die het door de bouw van een nieuw geloof, de Islam, zijn wereldbetekenis schonk. En weer is het de religie die Arabië zijn moderne eeuwen binnenvoert als de bedriegelijkheid van de materialistische toekomst-beloften het arabische gemoed duidelijk is geworden. Duidelijker dan bij menig andere mensengroep zijn de spiraallijnen der historische ontwikkeling te volgen, die Arabië's kultuurvermogen belichten.

In de Wahhabi-beweging kunnen wij als het ware een tweede islam-periode zien, opnieuw een inzet van Muhammads grootse kultuurmacht, hoe wij deze evolutie zelf dan ook wensen te waarderen.

Muhammad Ibn Abd'ul Wahhab

Wij kunnen gevoeglijk aanvangen in het midden der 18e eeuw. Tegen die tijd was Arabië zijn door Muhammad verkregen eenheid kwijt, en verbrokkeld in vorstendommetjes, stam-territoren, stadsgebieden en onbevolkte woestijnstreken. Allen beroemden zich op zogenaamde onafhankelijkheid, hetgeen wel in strijd was met de voortdurend uitgevochten ~~en uit te vechten in~~ familie- en geslachtsveten, en ~~in~~ stam-oorlogen. Het beeld der oude tijden kwam in menig opzicht weer voor de geest.
In 1750 vernemen wij dan, dat Muhammad ibn Abd'ul Wahhab terugkeerde in zijn geboorteplaats Ajaina. Hij was toen tussen veertig en vijftig jaar oud. Gedurende de lange jaren van zijn afwezigheid had hij gestudeerd te Basra en Damaskus en bezocht nu Mekka voor zijn bedevaart. Mohammad was droevig doordrongen ~~door~~ zijn overtuiging dat zijn verwanten en zijn volk afgegleden waren van de principiële voorschriften en van de geest van het geloof. Hij besloot op zich te nemen de predikinq van de zuivere leer en van de onvoorwaarde-

L van

Mohammad ibn Sa'ud

lijke

lijke gehoorzaming aan de voorschriften van de Profeet.

Maar al dadelijk ontmoette hij tegenstand. De vorst van Ajaina vond hem een woelwater en bemoeial, die er op uit was rust en orde te verstoren. Hij wees hem uit. Mohammad vond bescherming en gastvrijheid aan het hof van de eerzuchtige vorst van Darija, Mohammad ibn Sa'ud, die zich ingesloten gevoelde tussen Ajaina en Nanfuha. In korte tijd had hij een sterke legermacht van fanatieke Beduinen om zich heen geschaard en het was hem gelukt zijn suprematie in geheel oost- en midden Arabië te vestigen. Hij stierf in 1765. Zijn zoon,

Abd'ul Aziz

Abd'ul Aziz, breidde zijn macht uit tot ver buiten de grenzen van Nedjd en zijn sedert 1780 georganiseerde roofovervallen, onder het mom van bescherming van de Islam, op de pelgrims leidden er ten slotte toe dat de sultan van Turkije zich er mede moest bemoeien. In 1798 rukte een sterk turks leger Hasa binnen, maar men bleek de reeds gegroeide macht van Abd'ul Wahhab te hebben onderschat. De Turken moesten terugtrekken, waarop in 1801 de Wahhabieten de heilige stad Karbala innamen en plunderden. Het volgende jaar viel Mekka in hun handen. Beide keren vernielden de Wahhabieten graven en andere voorwerpen van verering en maakten zij zich meester van relieken, heilige zaken en kostbaarheden. Het volgende jaar werd Abd'ul-Aziz ibn Sa'ud in de moskee van Darija vermoord door een fanaticus die wraak nam over de ontheiliging van Karbala.

Sa'ud

Sa'ud, die gedurende jaren de legers van zijn vader had aangevoerd, kwam nu tot volle macht. Zijn kroning in 1804 vierde hij met de inname van Medina. Het wahhabitische rijk grensde tans aan Jemen en Oman in het zuiden. Aan het hof van de sultan begon men nu meer aandacht te schenken aan het dreigende gevaar van een verenigd Arabië. Ook de geloofstucht van de Beduinen, voorwaarde van hun opname in de overwinnende en plunderende legers van Sa'ud, werd een factor van ongerustheid. Die tucht toch begon de bevolking der overvallen gebieden tot verzet te prikkelen. Turkije wenste echter geen woelingen in Arabië. Het had de handen vol met de Egiptische zaken. Daarom belastte de sultan Mohammad Ali, de onderkoning van Egipte met de taak, de Wahhabieten te vernietigen.

Sa'ud zelf was op een veldtocht tegen Bagdad in 1811 toen Tusun, de zoon van de pasja en slechts 16 jaar oud met 10.000 man op de kust van de Hedjaz landde. De vorst der Wahhabieten, het nieuwe gevaar onderkennende, keerde zich tegen Tusuns leger dat hij weliswaar versloeg, maar zon-

der

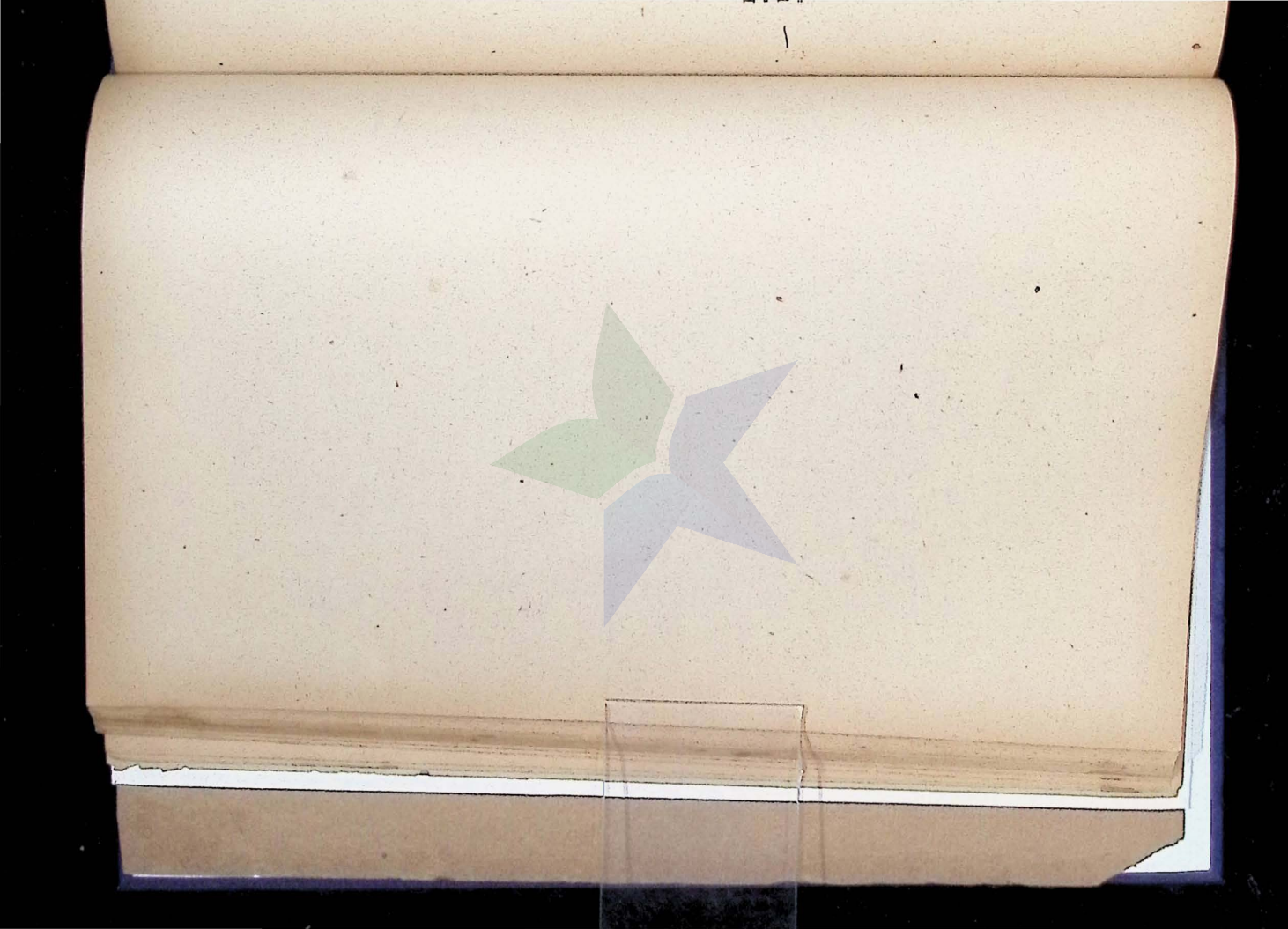

der de macht te hebben het uit Medina en Mekka te werpen, dat door de egiptische troepen bezet geworden was. (1812). Het jaar daarop nam Mohammad Ali zelf de militaire leiding op zich. Hij oogstte weinig succes. In 1814 leed Tusun wederom een ernstige nederlaag, nl. bij Taïf. In datzelfde jaar stierf Sa'ud.

Zijn zoon Abdullah trachtte vergeefs vrede te sluiten. Eerst na de val van Rass was Egipte daartoe bereid. Mohammad Ali verliet met zijn troepen het gebied van Nedjd. Lang duurde de rust niet. In 1816 ontbrandde de strijd opnieuw. Een broeder van Tusun, Ibrahim Pasja nam het legercommando over en wist enkele stammen met zich mee te krijgen. De Wahhabieten werden verslagen. De geschiedenis tekent afwisselend krijgsgeluk op gedurende de jaren die er volgden. In Sept. 1818 viel de wahhabitische hoofdstad Darija. Abdullah werd op wreedaardige wijze onthoofd, Darija met de grond gelijk gemaakt en egiptische garnizoenen werden in verscheidenen plaatsen in Nedjd geplaatst.

/- De wahhabitische beweging was hiermee tijdelijk onderdrukt. Tegen een moderne gedisciplineerd leger waren de woestijn-stammen niet opgewassen. Maar anderzijds waren de Egiptenaren niet in staat het woelige arabische binnenland blijvend te beheersen.

De 2e Wahhabitische Staat

Zes jaar later toonde zich de hardnekkigheid van een nationaal-religieuze beweging toen Abdullahs zoon Turki de opstand weder inzette en de wahhabitische staat uitriep met de hoofdstad Rijadh. In schijn de egiptische suvereiniteit erkennende en het opgelegde jaarlijks tribuut afdragende, gebruikte hij de tijd om zijn macht te bevestigen. De op hem gepleegde moord door zijn neef Misjari (1834) maakte aan zijn werk een eind. Zijn zoon en opvolger Feisul weigerde in 1836 het egiptisch tribuut op te brengen. Een egiptische legermacht werd op hen afgezonden. Hij werd afgezet en als gevangene naar Cairo gevoerd. In zijn plaats werd Khalid als emir over de Wahhabieten geinstalleerd; Khalid was een verdere verwant van Feisul.

De egiptische garnizoenen werden echter geleidelijk teruggetrokken om Mohammad Ali en zijn zoon Ibrahim Pasja in de strijd tegen Turkije over het bezit van Sirië bij te staan. In 1842 wist Feisul uit de gevangenis te ontsnappen. Hij kwam in Arabië terug en werd daar algemeen als de wahhabitische leider ingehaald. De laatste egiptische troepen werden verdreven en weder was de

wahhabitische

De 3e Wahhabitische Staat

wahhabitische Staat van alle buitenlandse inmenging en overheersing bevrijd. Oman, Jemen en de Hidjaz bleven buiten het nieuwe staatsgebied Daherin. Door Groot Britannië - om de engelse olie-belangen te beschermen, - gesteund, weigerde deelname aan de Staat der Wahhabieten.

Feisul bleef gedurende enige decaden zijn vorst en leider. In 1867 stierf hij. Zijn staat had hij weten te versterken en hij had daarvoor de vrede nodig, zowel met zijn buren als die tussen zijn beide eerzuchtige zoons Abdullah en Sa'ud.

In 1830 had Abdullah ibn Rasjid van de Sjammarstam zich als gevolg van een familie-vete te Rijadh gevestigd. Bij de strijd van Feisul om zich enige jaren later van Rijadh meester te maken, had Abdullah hem grote diensten bewezen. Als beloning was hij tot gouverneur van Hail benoemd geworden. Zijn beleid en vriendelijk gezind bestuur hadden hem populair gemaakt bij de Beduinen. Bij Feisuls terugkeer uit de ballingschap had hij dezen de staat overhandigd, en sedert regeerde hij vrijwel geheel onafhankelijk.

De trouwe en bekwame bestuurder stierf in 1843 en werd door zijn zoon Talal vervangen, die met zijn oom Ubaid zijns vaders werk voortzette. Hij versterkte zijn hoofdstad en breidde het gezag van de Wahhabitische Staat uit tot Khaibar, Taina en Ja'uf. In 1868 pleegde hij zelfmoord en dit werd het sein voor een lange reeks tegenspoeden in het geslacht Rasjid.

Kinderen had Talal niet. Zijn broeder Mit'ab verving hem. Dan volgde de moord op Mit'ab door zijn neven, van wie de oudste, Bandar, emir werd. Nu was het leven van Abdullahs derde zoon Mohammad de rechtmatige opvolger van Talal in gevaar. Hij nu was de moordenaars voor, doodde Bandar, nam diens citadel in en begon een algehele uitmoording van de leden zijner familie.

Mohammad ibn Rasjid

Hij heeft lang en roemvol over Arabië geregeerd, alhoewel hij aan het bewind kwam met handen, bevlekt met het bloed van de eigen stam, hetgeen hem de wraak des hemels had moeten doen verwachten, gelijk de volksziel geloofde.

Mohammad bevestigde zijn gezag in het noorden en westen. In 1872 kreeg hij de gelegenheid zich met de binnenlandse aangelegenheden in het zuiden in te laten. Feisuls zoon Abdullah was na een bewind van vijf jaar door zijn broeder Sa'ud verdrongen geworden. Hij deed een beroep om hulp op Mohammad ibn Rasjid. Sa'ud werd afgezet en verdreven. Abdullah echter, wederom afgezet in 1874 had hulp gevraagd aan de turkse gouverneur te Bagdad, Midhat Pasja. Tegen Groot Britannië's protest in,

wederom

- wederom vroegen de engelse oliebelangen om aandacht, - bezette Midhat Pasja in 1875 El Hasa, en stichtte een nieuwe provincie Nedjd met Abdullah als gouverneur. Turkije was te zeer gebonden door de russische oorlog om zich met de aangelegenheden in Midden Arabië meer dan oppervlakkig te kunnen bezighouden. Enige jaren later mislukte een turkse poging om zich van Bahrein meester te maken door de maritieme tegenstand die Groot brittannië inzette.

Midden Arabië verviel geleidelijk tot anarchie door de oorlogen tussen de beide Wahhabi-broeders, van wie elk naar de opperheerschappij streefde, terwijl Mohammad ibn Rasjid, de bekwame heerser te Hail, tevens bezig was geheel de provincie Nedjd aan zich te trekken. Hiertegen werd een verbond opgericht onder de zuidelijke stammen, geleid door Zamil, de emir van Anaiza. In 1891 kwam eindelijk de beslissende veldslag bij Mulaida. Zamil en zijn oudste zoon sneuvelden; ook twee leden der familie Sa'ud. Anaiza en Burida werden door Mohammads troepen, waarbij zijn cavalerie naam maakte, bezet, terwijl ook Rijadh en zijn provincies zich onderwierpen. Mohammads macht was nu onaangetast uitgebreid van Ja'uf tot Wadi Dawasir. De Wahhabi-dinastie had alle gezag in Arabië verloren. De uiteengeslagen resten van Ibn Sa'uds familie vluchtten naar Kuwait, Bahrein en andere plaatsen aan de Perzische Golf.

In 1897 stierf Mohammad ibn Rasjid en drie jaar later was het huis Ibn Sa'ud weer op het oorlogspad. In 1925 had het geslacht van Ibn Rasjid zelf opgehouden te bestaan.

Intussen zijn wij nog niet zover.

Abd'ul-aziz
==========
II Ibn Sa'ud
==========

Mohammad had geen zoon. Dus volgde hem zijn neef, zoon van Mit'ab, Abd'ul-aziz, een ontbekwaam man, die al spoedig zijn populariteit bij de Wahhabieten in de provincies verloor. Des te zorgwekkender was dit tegenover het groeiend gezag van Sjeik Mubarak van Kuwait en de jonge prins en naamgenoot Abd'ul-aziz Ibn Sa'ud, de jongste van Feisuls vier zoons, die in vrijwillige ballingschap met zijn vader, te Kuwait leefde. Deze jonge man heeft zich een betekenisvolle plaats in de geschiedenis van Arabië gedurende de eerste decaden der 20e eeuw veroverd. Nauw 20 jaar oud deed hij een vermetele en succesvolle aanslag op Rijadh, dat hij met een handvol aanhangers bij nacht veroverde, de rasjidische gouverneur doodde, en het emiraat over de stad aan zich trok. In de volgende jaren veroverde hij achtereenvolgens de buitenprovincies ten zuiden en ten noorden. Tegelijkertijd bedreigde Mubarak, ook met de hulp van Iraq, Ibn Rasjid uit het oosten. In 1904 had Ibn

Sa'ud

Sa'ud ook de provincie Qasim in zijn bezit. Koeweit was bij traktaat in 1905 onder brits protectoraat gebracht en de olie-belangen wogen zo zwaar, dat Groot Britannië zelfs met oorlog dreigde wanneer een andere macht een vlootbasis of versterkte haven in de Perzische Golf zou inrichten. De aankondiging was wel voornamelijk tegen Rusland gericht dat zich in de laatste fase van de russisch-japanse oorlog bevond. (Zie onze "Geschiedenis van Japan"). Turkije kwam zijn beschermeling, Ibn Rasjid te hulp met expeditionaire troepen uit Medina en Basra. De Qasim werd bezet en in 1904 had een beslissende slag bij Bukairija plaats tussen de Wahhabis onder Ibn Sa'ud, die zelf gewond werd, en de gecombineerde turkse en rasjidische troepen. Qasim bleef in handen van Ibn Sa'ud. De Turken trokken zich voor goed uit Midden Arabië terug. In 1906 stierf bovendien Abd'ul-aziz Ibn Rasjid.

Weer volgde anarchie totdat Sa'ud, de zoon van Abd'ul-aziz, definitief de macht aan zich trok en behield. De Wahhabitische Staat bleef de heersende macht in Midden Arabië. Zelfs Sjammar, dat welhaast een eeuw zijn onafhankelijkheid had weten te bewaren, werd tans een wahhabitische provincie, hetgeen het op het ogenblik nog is.

Een geniaal Staatsman

De overwinning bij Raudath al Muhanna had Ibn Sa'ud in onbetwist meesterschap over Midden- en Zuid Nedjd gebracht. Hij besteedde zijn tijd goed, en richtte zich voornamelijk op de versterking van de staat op stevige grondslagen. De geschiedenis had hem geleerd dat de stammen-organisatie van de voornamelijk nomadische bevolking wel op eenheid gericht kon zijn mits er een voelbare prikkel daartoe gevonden kon worden. Ibn Sa'ud vond die in een religieus reveil, hetzij in de aanval, hetzij in de verdediging. Voor een vereniging in vreedzame geest achtte hij de stammen nog te weinig ontwikkeld, t.a.v. hun economische belangen. De tweede les leerde hem dat een enkele grote stam inderdaad belangrijke veroveringen kon maken onder een bekwaam leider maar dat hij niet in staat was die veroveringen uit te buiten in een kundig bestuur, tenzij ook in zulk geval een godsdienstige prikkel tot verenigde actie kon nopen. Hij besloot de instelling der Beduinen t.o.v. hun oude wetten te breken onder de prikkel van een nieuwe godsdienstige opleving en daarna over te gaan tot het stichten van landbouw-kolonies, waar dit mogelijk zou zijn, daardoor de economische belangensfeer uitbreidende op de basis van een islamitische extreem puritanisme. Dit plan kwam er op neer de herders-stammen tot een sedentaire

leefwijze

leefwijze te brengen, zonder daartoe het gebied van andere stammen aan te tasten.

Dit werd nu het doel van de Ikhwan-beweging, een innerlijke herleving van de Islam, met het gevaar een ernstige onduldzaamheid in het leven te roepen. De uitslag zou een nieuwe Wahhabi-beweging kunnen doen ontstaan, nog stelliger in haar praktijk dan de oorspronkelijke beweging was geweest. Zo is het ook inderdaad gegaan, en zo is het door de ontwerper van het grootse plan ook vooruitgezien. Ibn Sa'ud begon met de propaganda voor een "terug naar de Islam"-beweging; de eerste kolonie zette hij zelf op en financierde hij ook. Het ging om de kolonisatie rondom de Artawija-putten in de woestijn, waar enige decaden later een bevestigde stad met ruim 10.000 inwoners zou ontstaan. Het voorbeeld van deze eerste kolonie (die van de Mutaïr onder Faisal al Duwisj) werkte aanstekelijk. In korte tijd waren er wel 50 Ikhwan-kolonies opgezet in alle streken van Ibn Sa'uds gebied met een bevolking van niet minder dan 50.000 zielen, die de kern vormden van de staande weermacht van de Wahhabitische Staat. Buiten Nedjd zelf bleef het experiment met zijn enorme mogelijkheden gedurende jaren weinig belangstelling trekken. Eerst langzaam won het genie van Ibn Sa'ud erkenning en bewondering. Turkije begon zich te roeren: een plan werd ontworpen om de Bagdad-spoorweg door te trekken tot Kuwait. Ibn Sa'ud begreep de toeleg wel en besloot zijn onafhankelijkheid reeds dadelijk naar voren te brengen. Met een kleine legermacht nam hij, in het voorjaar van 1914, Hufuf in Hasa bij een nachtelijke overval en verdreef het turkse garnizoen, dat zich de volgende dag, ingesloten in een moskee, moest overgeven. De Turken werden door Ibn Sa'uds mannen naar de kust afgevoerd, en met de garnizoenen van Qatif en Uqair, die zich eveneens hadden moeten overgeven werd hun vergund in vrede naar Turkije terug te keren. De Hoge Porte kreeg geen kans zich te wreken. Turkije werd betrokken in de eerste wereldoorlog, en als gevolg daarvan verloor het alle gezag in Arabië.

De Wereldoorlog

Wij treden nu Arabië's modernste geschiedenis binnen: 1914. Velen onder de ouders onzer leerlingen hebben deze periode nog gekend en zouden uit hun herinnering hun kinderen nog heel wat kunnen verhalen.

Veel heeft Arabië als actief deelhebber in de oorlog 1914-1919 niet kunnen doen, - zijn gevolgen zijn echter bizonder groot geweest: Arabië werd er voor goed een onafhankelijke staat door.

Reeds in de eerste fase van de oorlog verzeker-

de

de Groot Britannië zich van het samengaan van Ibn Sa'ud met de geallieerden. Dit kon Turkije, bondgenoot van de as-mogendheden, bezighouden. Ibn Sa'ud zag zijn kans, zich van de suverein te ontdoen. Reeds in Januari 1915 werd slag geleverd te Djarrab. Ibn Sa'ud had zich voor de as- verklaard en viel dadelijk Djamal Sjammar aan, die zich voor Turkije had uitgesproken. Dat eerste gevecht bleef onbeslist, hetgeen er Groot Britannië deed besluiten, Arabië nu maar verder aan zich zelf over te laten en te volstaan met een vriendschaps-verdrag, dat nog dat jaar, in December gesloten werd. Ibn Sa'ud gaf zijn politiek niet prijs en bracht het centrum van de strijd naar de Hedjaz over. Daar had de emir van Mekka, sjarif Husain ibn Ali, de oorlog tegen Turkije verklaard en zich als "koning der arabische landen" uitgeroepen. Dit beviel Ibn Sa'ud in het geheel niet. Het kostte Groot Britannië heel wat diplomatie om de beide, te verhinderen in open vijandigheid op eigen houtje oorlog te maken. De strijd begon om het dorp Khurma. Het viel en Ibn Sa'ud gaf het vergunning zich zelfstandig te verdedigen tegen een driemalig herhaalde aanval door de sjarifische troepen. Hij zelf toch was elders nodig. Met snelle marsen rukte hij naar het stadje Haïl op, dat in de geschiedenis van Arabië herhaaldelijk een twistappel was geweest tussen de stammen. Het avontuur bracht hem met zijn troepen tot aan de wallen van Haïl, maar tot een definitieve oplossing kwam het niet. Veel van de eerste wereldoorlog zelf heeft Arabië niet gemerkt. Toen de vrede gesloten werd, was Ibn Sa'ud nog steeds in zijn eigen gebied. Maar in Khurma had hij altans een constante aanleiding om de Hedjaz met vijandige gezindheid binnen te rukken. De "koning der Arabische landen" vond het in 1919 geraden Engelands interventie te vragen. Lord Curzon werd als bemiddelaar naar Arabië gezonden, bevestigde het gezag van Husain Ibn Ali over Khurma, maar kocht tegen 60.000 p,st, 's jaars de belofte van Ibn Sa'ud dat hij verder de vrede zou bewaren.

Het was een lege belofte. In Mei kampeerde een troep onder Husains tweede zoon, Abdullah, te Turaba, een tachtig mijlen van Khurma verwijderd, toen hij in de nacht door een wahhabitische legermacht werd aangevallen: Abdullah zelf gelukte het met weinige aanhangers te ontkomen. Zijn leger werd echter vrijwel geheel vernietigd en Taïf werd door zijn bevolking verlaten uit vrees voor een aanval der wahhabieten. Ibn Sa'ud was echter voorlopig met de annexatie van Turaba tevreden, trok op Rijadh terug met andere expansie-plannen.

In

In 1920 viel eerst Hail, waarop het gebied van Asir met de hoofdplaats Ibha hem in handen kwam. Het jaar daarop maakte hij zich meester van Khaibar en Taima in de Hedjaz. Weer een jaar later viel hem Djauf in het zuiden hem in handen. Ibn Sa'ud was nu onbetwist meester van Midden-Arabië tot aan de grenzen van Oman en Jemen.

De tijd was uitstekend gekozen. Groot Britannië had zijn satelliet Sjarif Feisal op de troon van Trans-Jordanië geïnstalleerd, en Sjarif Abdullah tot heerser over Iraq ingesteld. Het trachtte de rivalen Husain en Ibn Sa'ud op een conferentie te Kuwait de zaken in der minne te schikken. Deze samenspreking had in 1923-1924 plaats, maar leidde tot geen resultaat. In April ging de conferentie uiteen en in September namen en plunderden de Wahhabieten Djauf en de Hedjaz-oorlog was hiervan het gevolg. Mekka viel Ibn Sa'ud in handen. Het beleg van Djedda en Medina volgden en nog in de zelfde maand van December (1925) en op 8 Januari 1926 riep Ibn Sa'ud zich uit tot Koning van de Hedjaz. In 1927 werd Nedjd tot afzonderlijk koninkrijk, mede onder Ibn Sa'ud als koning, geproclameerd. Groot Britannië bleef weinig anders over dan het met Ibn Sa'ud op een accoord te gooien, hetgeen bij de verdragen van Bahra en Hadda geschiedde. In 1921 en 1922 waren de verdragen van Muhammara en 'Uqair die de grenzen regelden tussen Arabië enerzijds, en Iraq en Kuwait anderzijds.

De vreugd was van korte duur. Reeds in 1927 zelf hadden nieuwe oorlogsdaden plaats. Iraq had een, bij verdrag verboden politiepost dicht bij de grenslijn van Kuwait opgericht. Zij werd door lieden uit de stam Mutair afgelopen. Britse vliegtuigen werden uitgestuurd om de wahhabitische raiders op te sporen.

Ibn Sa'uds geluksster stond nog altijd hoog aan de hemel. Ibn Sa'ud won de worsteling vrijwel over de gehele lijn. Nog voor het uitbreken van de tweede wereldoorlog leidden de internationale oliebelangen er toe hem te vriend te houden. Enorme bedragen werden, nu ook en vooral na het einde van de oorlog, door de geldkringen in de Verenigde Staten, hem geboden voor het verkrijgen van olie-monopolies en het bouwen van vlieghavens in Saudi-Arabië. Groot Britannië kon zich met het uitzicht op de komende oorlog en de noodzaak om Amerika als bondgenoot naast zichte weten en vooral om de geldelijke hulp van Amerika, ~~kon zich~~ bezwaarlijk verzetten tegen de inmenging van het amerikaanse kapitaal in dit, door Londen aanvankelijk als privé-olie jachtgebied bedoelde en daarom gesteunde Saudi-Arabië.

Onze Tijd

Arabië in deze tijd, - zo heeft het voorgaande ons geleerd, - bestaat uit:

1. het onafhankelijke koninkrijk Saudi-Arabië, bestaande uit het sultanaat Nedjd, het koninkrijk Hedjaz onder de dinastie Ibn Saud (sedert 1926), en uit het ingelijfde vorstendom Asir (1934).
2. het onafhankelijk koninkrijk Jemen.
3. Het nominaal onafhankelijk sultanaat Oman met Masqate (Muskat)
4. de britse verdrags-protectoraten (onder sjeiks) van Oman en Qatar
5. het nominaal onafhankelijk sjeikdom Kuwait
6. het protectoraat (kroonkolonie) Aden.

Deze gebieden worden nu bewoond door ongeveer 10.000.000 zielen, waarvan iets meer dan de helft in Saudi-Arabië woont, dat twee hoofdsteden bezit: Mekka en Rijadh in Nedjd. Andere steden van enige betekenis zijn Djedda, Medina, Hoefuf, en Sabija (hoofdstad van Asir). De heerser over Saudi-Arabië was (1937-1946) Abdul-Aziz ibn Abdurrahman al Faisal al Saud (geboren in 1880). In 1927 nam hij de titel aan van "Koning van de Hedjaz en van Nedjd en de afhankelijke gebieden". De oudste van zijn 32 zonen, Emir Saud (geb. 1905) werd op 15 Juni 1933 als troonopvolger aangewezen. Ibn Saud heeft in de afstand van Aqaba en Ma'an aan Trans Jordanië bewilligd.

Ibn Saud was zo wijs om in de tijd, dadelijk voor de tweede wereldoorlog de economische en politieke grondslagen van het rijk zo te bevestigen dat de oorlog zelf hem en zijn volk geen leed heeft bezorgd, hetgeen de ~~dit~~ zo vreeslijke oogst is geweest van vrijwel alle landen en volkeren, die er actief aan hebben deelgehad.

In 1933 was concessie vergund aan de Standard Oil Company of Californië t.a.v. de oostelijke provincies; een andere concessie was gegeven aan een Anglo-Amerikaans sindikaat voor de exploitatie van een verlaten oude goudmijn van Mahd al Dhahab in de Hedjaz. Ook werd tijdig een eind gemaakt aan de voortdurende strijd met Jemen door een vriendschapsverdrag, waarin naar wederzijdse tevredenheid, de gemeenschappelijke grenzen werden vastgelegd. In 1936 werden de relaties met Egipte langs diplomatieke weg geregeld. In gemeenschappelijke arbeid was de "heilige Moskee" te Medina gerestaureerd, de pelgrimsweg van Djedda naar Mekka en Arafat verbeterd (147 km.). Ook waren plannen in voorbereiding voor de reorganisatie van de watervoorziening en de verlichting-stelsels van Mekka. In 1945 en 1946 werd de vriendschappelijke samenwerking tussen Egipte en Arabië nog bevestigd door wederzijdse bezoeken der staatshoofden.

hoofden. Dit maakte een enorme en gunstige indruk op de volksverbeelding in alle gebieden van de arabische wereld en was een van de oorzaken van de opleving der Arabische Liga, die de eenheid van alle arabische volkeren propageerde.

Andere gebeurtenissen hadden invloed in gelijke richting, met name de ontdekking van olie te Dahran, en de beginnende werkzaamheden aan de oude goudmijnen in Arabië. Zo leek de economisch politieke stabilisatie een toekomst van welvaart in te gaan, toen het uitbreken van de wereldoorlog (1939) en de dadelijke beperking der scheepvaart op de arabische havens een periode van stilstand scheen te voorspellen. Dit zou zwaar wegende gevolgen kunnen hebben in een land dat zo afhankelijk was van de import van de voornaamste artikelen, zelfs van voedingsmiddelen, machines en motoren. Ook begon de bedevaart te verminderen; kort later had deze voornaamste bron van inkomsten geheel opgehouden als gevolg van Italië's deelname aan de oorlog en de nu te verwachten gevaren voor de scheepvaart in de Rode Zee. Hierbij kwam nog dat de Geallieerden strenge beperkingen voorschreven op de productie van olie in het Nabije Oosten. De reeds begonnen productie in Hasa werd geheel stopgezet. Eerst in 1945 begon de productie weer. Wat dit betekende leren de productiecijfers: 30.000 ton in 1939; 3.000.000 in 1945; 6.000.000 (schatting) in 1946. Gedurende de oorlogsjaren werden de plannen gereed gemaakt voor de aanleg van 1.200 mijlen pijpleiding van Hasa tot de Middelllandse Zee.

Goede Staatkunde

Bij het uitbreken van de oorlog nam Ibn Sa'ud de houding aan van feitelijke neutraliteit. Tegelijkertijd nam hij ~~deze~~ vriendschappelijke houding aan jegens de Geallieerden. Wederom toonde Ibn Sa'ud zijn scherp politiek inzicht. Het bleek al ras dat de strijdpunten tussen Arabieren en Israelieten in Palestina en Transjordanië een goede kans kregen tot oplossing te komen. Daarbij zou een goede verhouding tot Engeland en de Verenigde Staten gunstig zijn, vooral ten opzichte van Groot Britannië dat er toegebracht zou moeten worden zijn politiek jegens beide staten Palestina en Transjordanië radicaal te wijzigen.

De toekomst heeft hem gelijk gegeven, zoals hier achter duidelijk zal worden.

Groot Britannië, later door Amerika gevolgd, beloonden Arabië's houding door belangrijke bijdragen voor de instandhouding van de economische stabiliteit van Saudi-Arabië, welks voornaamste bronnen van inkomsten geheel waren verstopt geworden door de oorlogspolitiek der Geallieerden.

Hierdoor

Hierdoor en door de verstandige maatregelen van Ibn Saud om vóór de oorlog grote voorraden van de nodigste levensbehoeften aan te leggen kwam men de economische crises beter door dan anders het geval geweest zou zijn, terwijl de overwinningen der Geallieerden, eerst over Italië, later over de andere As-mogendheden, de na-oorlogse moeilijkheden normaler deden doorkomen.

Intussen deden zich tijdens de oorlogvoering zelf toch nog ernstige moeilijkheden voor. Van deze mogen worden genoemd: water-voorziening, uitbreiding van de landbouw ter voorziening in de achteruitgang van de anders aangevoerde levensmiddelen. In deze zin bracht Amerika op practische wijze hulp. Onder amerikaanse leiding werden op diverse plaatsen diepe putten geboord en reservoirs gebouwd, terwijl een groep van de meest deskundige landbouwers uit Arizona de leiding op zich nam voor de met groot succes bekroonde cultivering van duizenden hectaren woestijngebied in de provincie Khardj voor de behoeften van Rijadh, de hoofdstad, aan groenten en granen. Ook in menig ander opzicht - b.v. aandeelname in de Lend-Lease organisatie- hielpen de Verenigde Staten Arabië de moeilijke tijden doorkomen, zodat op het eind van de oorlog, die vele gebieden, vooral in Europa, in een desolate toestand had gebracht, Arabië er economisch en administratief beter voorstond dan de meeste andere landen, zelfs ondanks verwoestende sprinkhaan-plagen, die als een epidemie van 1944-1946 Arabië teisterden.

Ibn Saud had radicaal ingegrepen om de armere bevolking tegemoet te komen. Dadelijk was een dagelijks vrij broodration voor een ieder uitgeschreven in Mekka, Medina en andere steden. Later werd op ruime schaal de door de sprinkhanen veroorzaakte schade vergoed. Eindelijk werd op krachtig volgehouden wijze elk simptoon van zwarte handel, met volle wets-zwaarte onderdrukt, een voorbeeld voor andere staten, die bij afwezigheid van een doortastend heerser aan de ramzigheid van een doortastend heerser aan de rampen van een algemene corruptie ten offer vielen.

Zoals reeds even hierboven aangeduid, steunde Ibn Saud de zaak der geallieerden door een succesvolle propaganda in alle arabische buurlanden voor algehele onafhankelijkheid. Dit had de sterke uitwerking op de oorlogsinspanning van Turkije en ook op de lamlegging van de activiteit van de as-mogendheden, Italië en Duitsland, om door toezeggingen voor de toekomst deze gebieden, van Iran en Iraq tot Sirië en Arabië, aan hun zijde te krijgen; waardoor, vooral in de aanvangsjaren

van

van de oorlog, met zijn verbijsterende militaire successen, vele gemoederen in West Azië tot twijfel brachten, welke zijde te kiezen ware.

Ibn Sauds taktiek en verzichtige staatkunde heeft Engelands en vooral Amerika's erkentelijkheid mogen oogsten. Van grote historische betekenis was de ontmoeting van President Roosevelt en Premier Winston Churchill met Ibn Saud in Egipte. Hierbij werden de problemen in de arabische landen diepgaand behandeld in een sfeer van hartelijkheid en welwillen. Het was bij deze gelegenheid dat Churchill → Z.M. begroette als een goed vriend van Groot Brittannië in zijn moeilijkste jaren, terwijl Roosevelt door de Koning de plechtige belofte gaf aan de gehele arabische wereld, dat zij op de vriendschap en de steun van de Verenigde Staten kon rekenen en van elke koloniale bevoogding zou worden losgemaakt.

Het gevolg was dat Arabië de oorlog verklaarde aan Duitsland, dat Frankrijk zijn mandaat over Sirië prijs gaf, Iraq, Libanon, Transjordanië en Sirië hun onafhankelijkheid bevestigd zagen, en Arabië en de andere hiergenoemde arabische landen tot de eersten behoorden, die op de San Francisco-conferentie vertegenwoordigd waren, en tot de oprichters-leden van de Verenigde Naties gerekend moesten worden.

De vredestijd ging voor Arabië dadelijk in met de economische stabilisatie door de hervatting van de bedevaart, de uitvoering van de plannen tot verhoging van Arabië's welvaart, tijdens de oorlog ontworpen en voorbereid, door de ontwikkeling van Arabië's olie-reserves, gelijk eveneens toegezegd was, de hervorming van bestuursstelsel en fiscale organisatie en door de snelle opgroei van de Arabische Liga.

---

7. SUEZ-KANAAL, HEDJAZ-BAAN EN PAN-ISLAMISME.

Het Suez-kanaal

Geen geschiedenis van Arabië zou een beschouwing, hoe vluchtig ook, mogen missen, zonder te kort te schieten in het vermelden van de politieke betekenis der drie hierboven genoemde factoren.

Reeds in de oudheid was het Sinaï-schiereiland een belemmering voor de ontwikkeling van Arabië. Mohemed-Ali, Napoleon, Amru, Alexander, Kambises, Ramses hadden te kampen met de moeilijkheden

heden van de doortocht. Toch eerst in de tweede helft van de 19e eeuw n.C. kwam de fransman Ferdinand de Lesseps, een ambtenaar in de diplomatieke dienst, op de geniale gedachte om de natuurlijke dan tussen Middellandse Zee en Rode Zee door te steken.

Op 16 Nov. 1869 werd het Kanaal geopend. De oude waterweg rond de Kaap de Goede Hoop had afgedaan. Het oosten was in sneller, daardoor economischer verkeer met Europa gebracht. Voor wereldverkeer, wereldhandel en vooral aziatische industrieën openden zich wijde perspectieven.

Maar ook, van geheel islamitisch standpunt beschouwd, bracht Het Suez-kanaal een grote verandering te weeg. De bedevaart naar Mekka was niet zo bezwaarlijk meer. De handelsvaart naar Europa ging nu bijna geheel door de Rode Zee. Zo deed het Suez-kanaal een ontwikkeling van de godsdienst, in de islamitische landen, oost van Suez, maar ook langs de noordkust der Middellandse Zee, waarnemen. De stroom der religieuze denkbeelden uit Arabië kreeg nieuwe voedende kracht. Arabië's politieke betekenis in de wereld ontwikkelde zich daarbij snel.

Allengs groeiden Kanaal-kwesties tot machtskwesties uit. Staatkundig verkregen zij een wereldkarakter. In 1774 was door een bevelschrift van de sultan van Turkije, de souverein over Arabië, de Rode Zee in afzondering gebannen. Verboden was dat de schepen der ongelovigen naar Suez voeren. De "Heilige Zee" was uitsluitend gereserveerd voor de pelgrims en Suez was de haven van Mekka en Medina, "van waar uitstroomde het Licht der Waarheid en van de Fakkel der Wet, welke de Profeet gegeven heeft".

Reeds in de oudheid hebben egiptische farao's gepoogd de Rode Zee in verbinding te brengen met de Middellandse Zee. Onder Setos I en Ramses II werd een kanaal gegraven van de Nijl naar de Rode Zee. Het grote politieke en strategische nut werd dan echter, na vele, vele eeuwen, het eerst door de Britten begrepen. Daarom ook spanden zij zich in deze sleutelpositie te vermeesteren. Daartoe moest echter het khedivaat Egipte aan Turkije's souvereiniteit ontworgen en onder britse macht getrokken worden. Dit gaf aan de politiek van Groot Britannië t.o.v. de Sultan te Stamboel zijn dubbelslachtelijk karakter.

Lord Granville, toenmaals leider der britse staatkunde te Londen, liet aan het Arabi-oproer in Egipte daarom de tijd uit te groeien, opdat Groot Britannië daaraan het motief kon ontlenen om Egipte te dwingen zich aan het britse ge-

zag

zag te onderwerpen. Frankrijk, dat te laat kwam, had reeds eer vernomen dat het Londen te doen was om het Suez-kanaal. In 1882 waren de voorspellingen dus werkelijkheid geworden. Suez en daarmee het kanaal kwamen in britse handen en onder britse vlag.

Ook voor Arabië zelf is het kanaal een factor geworden voor zijn economische opleving. Het moest zich wel losmaken uit zijn afzondering en zich aanpassen aan de moderne tijd. Het aantal pelgrims nam beduidend toe, vooral van de afrikaanse noordkust. Zij behoefden de moeilijke reis door de gehele Hedjaz, gevaarlijk door nog menige roofoverval, niet meer te maken. De stoomschepen leverden hen af aan de haven van Mekka op de kust der voormalige Heilige Zee, te Djedda. Nam Arabië's politieke betekenis in de wereldsamenleving der volkeren beduidend toe, nu twee der grote mogendheden zich met elkander in de diplomatieke strijd om de hegemonie begaven, niet minder ontwikkelde zich het innerlijke leven van het arabische volk op menig sociaal gebied.

De consequentie kon niet uitblijven. Die nationale ontwikkeling van Arabië heeft natuurlijk hogere aspiraties doen ontstaan, aspiraties welke bevredigd wensten te worden. Alle middelen waarvan de evolutie zich bediend heeft, hebben ten slotte een ander doel doen bereiken, dan de westerse mogendheden, die ze schiepen, bedoeld moesten hebben. De ontwikkeling in het oosten, in de islamitische wereld, in Arabië eindelijk, hebben zeker gerechtvaardigde vrijheidsvormen gewekt, die werkelijkheid geworden zijn.

In de Tweede Wereld-Oorlog

Wat het kanaal zelf betekend heeft in het wereldgebeuren hebben de beide wereldoorlogen van deze onze eeuw duidelijk gemaakt.

Die betekenis in de jaren 1939-1946 was een dadelijk gevolg van de gebeurtenissen van 1935-en 1936. Italië had Abessinië veroverd en zocht een verbinding tot stand te brengen tussen zijn kolonie, Eritrea en Somaliland aan de Rode Zee. Het bezit van Libië had Italië reeds een gemeenschappelijke grens bezorgd met Egipte. Bij de verdere uitbreiding van zijn afrikaans rijk en door de eisen van de etiopische veldtocht, kreeg het Suezkanaal een nieuwe betekenis voor Italië, nl. die van een gemakkelijke verkeersweg voor de opvoer van oorlogsmateriaal. Toen de Volkenbond onder artikel 16 van het covenant sancties tegen Italië uitschreef, werd ook het sluiten van de Rode Zee voor de italiaanse scheepvaart overwogen. Voor Italië vormde dit een potentiele be-

dreiging

dreiging dat het een gevangene in de Middellandse Zee kunnen zijn.

Van 1937 tot 1939 trachtte Italië zich van een betere positie te verzekeren t.o.v. het kanaal door activiteiten, bestemd om de britse verhouding tot Egipte te verzwakken, en om een vertegenwoordiging te verwerven in de directie van de Suez-Canal Company, op grond van het feit dat het nu één na grootste benutter van het kanaal was. Deze pogingen ontmoetten tegenstand bij de maatschappij en vielen in Egipte niet in goede aarde. Het Kanaal liep door egiptisch grondgebied en zal in 1968 volgens de concessievoorwaarden geheel in egiptisch beheer komen.

De verdediging was een brits-egiptisch aangelegenheid, sedert Groot Britannië in de plaats van Turkije was getreden ingevolge de vredesvoorwaarden van Versailles, na de eerste wereldoorlog. Elke wijziging in deze verhouding moest de instemming hebben van beide partijen. Bij het anglo-egiptisch verdrag van 1936 werd volledig recht van zelfverdediging ingeruimd aan Egipte, als een onafhankelijke en souvereine staat. Bovendien had Groot Britannië de belofte afgelegd om al zijn troepen terug te trekken naar de Kanaal-zône, zodra de daartoe nodige voorbereidingen geheel voltooid zouden zijn.

Er bleef Italië weinig anders over dan voort te gaan met de versterking van zijn vloot en zijn militaire installaties in Libië. In 1939 werd het door President Roosevelt nodig geacht zowel van Duitsland als van Italië de verzekering te ontvangen dat zij geen agressieve plannen koesterden jegens enkele met name genoemde landen en staten, met inbegrip van Egipte.

Enige Cijfers

Het verloop van de tweede wereldoorlog weerspiegelt zich ook in de volgende cijfers omtrent het verkeer door het kanaal.

In 1937 was het aantal doorvaarten nog normaal, nl. rond 6.600. Sedert liepen de doorvaarten regelmatig terug, tot 1.600 in 1942. Eerst in 1945 zette een hersteltendenz in, maar eerst in 1948 was het normale peil nagenoeg weer bereikt.

De netto-tonnage geeft dezelfde tendenz te zien: rond 34,5 millioen in 1937; 7 millioen in 1942, met langzaam herstel in de na-oorlogsjaren.

Zelfs de inkomsten van de S.C.C., die aan de invloed van schommelende tarieven onderhevig zijn tonen ons de belopen schaden. In 1937 rond 11.000.000 pond sterling; slechts 3.000.000 pond sterling in 1942.

Hoe verstandig de arabische staatkunde is geweest

weest kan uit deze cijfers afgeleid worden. Had Koning Ibn Saud de oorlog niet overtuigd vooruitgezien, dan zou de economische verwording als gevolg van de onmogelijkheid zich van de nodige buitenlandse levensbehoeften te voorzien, tot rampen hebben geleid. Integendeel moet onze bewondering naar de staatsman uitgaan, die ondanks het ruim vijfjarig woeden van de vernielende oorlog, Arabië de vredestijd deed ingaan met een bijna geheel in tact gebleven economisch sisteem, en een voor katastrofen behoede algemene volkswelvaart.

Na de ineenstorting van Frankrijk in 1940; de mislukte invasie van Egipte door het italiaanse leger, laat in 1940, na de ineenstorting van Italië zelf in Mei 1943 kon het volle gebruik van het Suez-kanaal weer langzaam inzetten. Hierdoor kon China via Burma gesteund worden, en kon Japan krachtdadiger worden aangegrepen door de Verenigde Staten. Deze taak kon aan het uitgeputte en ernstig verzwakte Verenigd Koninkrijk niet overgelaten worden. En het is uit diverse documenten duidelijk geworden hoezeer de grootste figuur uit de oorlog, nl. President Roosevelt, de toekomst reeds zag als een derde bedreiging van de wereldvrede, waartegen o.m. de middelen zouden moeten zijn de Sovjet de voet dwars te zetten en de lauwhartigheid bij de volkeren in de europese koloniën in Azië om te zetten in een bondgenootschappelijke geestdrift voor eigen vrijheid. Het aarzelen van de koloniaal-europese zelfzucht te Londen, Parijs en Amsterdam, en de reeds weder gekoesterde verwachting van hun politiek van geheime en misleidende bedoelingen schijnt ~~de hoop~~ omtrent de doeltreffendheid van het ten tweede genoemde middel reeds illusies te hebben ~~gemaakt~~. gewekt.

De geschiedenis heeft ons geleerd dat er buiten Europa scherpzichtiger politici te vinden waren, die uit de nood van het heden reeds de winst der toekomst hebben berekend. Wij doelen op de bewonderenswaardige Liga der Arabische Landen.

De Hedjaz-baan

Van zeker niet minder groot belang voor Arabië is de Hedjaz-spoorweg tot dusver geweest. In korte trekken volge hier eerst de geschiedenis van het grote werk.

Het behoorde tot de ~~grote~~ vermetele plannen van Groot Britannië om Arabië te doorkruisen met een spoorweg van west naar oost. De noodzaak was evident. De afstand tussen Londen en Calcutta moest ingekort worden. Is de Britten hart verpand aan

hun

hun wereld-imperium, - hun beurs ligt in India. De ontwikkeling der wereld in het algemeen, de gevaren komende van naijverige landen, verbitterde klassen, opstandige en uitgebuite "koloniën" de zich verscherpende ideologieën van bezitsinstinkten en plunderneigingen - schiepen onprettige gedachten omtrent de onvoldoende veiligheid van een brandkast op te grote afstand van huis, al zou zij nog zo stevig bevestigd lijken.

Het plan (v.d. 1895) bedoelde een landlijn aan te leggen van India uit naar de Perzische Golf, aansluitende op een landlijn van Cairo naar Bagdad. Nog vroeger, reeds omtrent het midden der 19e eeuw waren er plannen geweest en met Turkije besproken over een spoorweg van Skutari aan de Bosporus naar Bagdad. De sultan te Roem had er geen oren naar. Veel later waren de gedachten veranderd: Duitsland had dit plan tot het zijne gemaakt en het leek nu wel zijn beslag te krijgen, hetgeen gebleken is.

Dus moest een ander britse linie gezocht worden. Zij werd ook gevonden. Van Akaba of Ma'an in Zuid Palestina - men denke even aan Balfour's politiek t.o.v. Palestina, - zou de lijn moeten lopen in het gebied van Sjammar naar Haïl, de stad der Rasjiditen en vandaar noordwaarts naar Kuweit. Of ook zou de lijn verder zuidwaarts kunnen gaan naar Riadh, de hoofdstad der Wahhabieten, van daaruit over Hufuf naar Adsjer aan de Perzische Golf met een noordwaartse zijlijn naar Kuweit. Dit plan werd van zijn waarde beroofd door een turks-duitse plan voor de aanleg van een Hedjaz baan. De geleidelijke in de handneming van de westkust der Golf zou er niet meer mogelijk door zijn, vooral niet waar de Turken al dra geen aanleiding meer hadden om nu erg scheutig te zijn met concessieverleningen aan het engelse kapitaal, dat zich vooral ook in Egipte niet van turksvriendelijke zijde had leren kennen.

Voor Sultan Abdoelhamid te Stamboel was de Hedjaz-baan in de eerste plaats een middel tot verzekering van het arabisch grondgebied waarover Turkije gezag voerde. Daarnaast zou het zich ook in religieuze zin moderniserende Turkije veel orthodoxe critiek kunnen doen verdenken, hoeveel de Osmanli zich aan de Islam lieten gelegen liggen. Het was de tijd van de zich inzettende onafhankelijkheidsbeweging bij alle arabisch sprekende landen, die een versterking van het turkse gezag in Arabië met lede ogen volgden. Een fout van de duitse politiek.

Op 1 Sept. 1908 werd de lijn tot Medina geopend voor het verkeer. De leerstellige bezwaren van de godsdienstige ortodoxie waren wel voor goed overwonnen.

De

Arabische Intuitie

De lijn gaat van Damaskus over Dera, Ma'an en El Oela naar Medina en is tot daartoe rond 1450 km. lang. De technische moeilijkheden spotten met elke beschrijving. Uit een oogpunt van techniek hebben Ir. Moekhtar Bey en Ir Meissner Psajá wonderen verricht. Echter was het eindpunt in Medina niet bereikt. Het plan omvatte een lijn, doorgaande tot Mekka, dat nog 447 km. verder ligt, en dat voor de bedevaart het hoofddoel is, zelfs ook nog met een verbinding Mekka-Djedda. De grote eensgezindheid in de islamitische wereld toonde zich op imponerende wijze. Uit alle Islam-landen stroomden de gelden voor de bouw toe.

Van waar deze geestdrift? Wat zag het opstandig Arabië voor heil in de baan, die als het nodig was de turkse soldaten naar het zuiden zou voeren ter bestrijding van de rebellische Mahmoed ibn Jahja en Abdoel Aziz? Welke zegen verwachtte het onder engelse invloed gebrachte Egypte van de versterking van het turkse Arabië? Wat eindelijk had de conservatieve Isset Pasja, de ontwerper van de baan, bewogen zijn religieuze bezwaren op zijde te schuiven toen hij de Sultan dit plan voorlegde?

Het was de telkens gebleken intuitieve zin van de arabische geest, welke hen deed gevoelen dat de invloed van deze spoorweg op het staatkundig leven een heel grote zou zijn. Het was de nooit gestorven idee van een reveil onder alle, de Islam belijdende volkeren, het vaste geloof in de uiteindelijke onafhankelijkheid van een tot een hechte statenbond saamgevoegde arabische federatie. Geen volk dat vrij wil zijn, kan duurzaam geketend blijven.

Reeds dadelijk werkte de Hedjazbaan ten goede op het economische en sociale leven, en voorts op de staatkundige verhoudingen in het oude kultuurland. Reeds dadelijk begon de landbouw te herleven daar waar de bodem er zich toe leende. Ma'an de korenschuur van het oude Sirië, begon zich weer te ontwikkelen. Heilzaam was de invloed als controle op het wanbestuur, op het dagelijks voorkomende plunderen en roven door een sterk gewordenden banditisme, en op het verminderen van ziekten, die tans bestreden konden worden. - Ook de industrie kreeg kansen. De fosfaatafzettingen in het gebied der Jordaan, de minerale rijkdommen van Median, de petroleumbronnen aan de Dode Zee trokken deskundige aandacht.

De religieuze opzet van de onderneming gaf echter niet zo snelle voldoening. Dat doel, de pelgrims langs gemakkelijke en vooral veiliger wegen naar de Ka-a-bah te brengen, werd niet zo dadelijk bereikt. De baan toch voerde nog niet tot Mekka. Vele bedevaartgangers bleven daarom toch nog aan de zeeweg naar Djedda de voorkeur schenken.

schenken. Intussen is dat deel van de Hedjaz-baan nu ook geheel afgewerkt, zelfs met een doortrekking naar Djedda. Toch ging in het begin nog altijd een grote stroom pelgrims langs de oude route via Akaba en Akra door het Wad-el-Hamd, en van Raghib en Djedda naar Mekka. De baan had dus zijlijnen nodig. Diverse plannen ter zake zijn echter tot nog toe niet van het papier losgekomen.

De Politieke Betekenis.

Als nationaal en internationaal politieke factor is de Hedjaz-baan echter van veel verdere draagwijdte geworden. Het is sedert de jaren duidelijk geworden, dat met de baan bedoeld werd een voorgeschoven post op de weg van Groot Britannië op de arabische grens van Koweit, Aden en Taëba te plaatsen, duidelijk genoeg een duits-turkse blokkering van de kortere route naar Indië. Veel van de waarde hiervan is intussen door de niet voorziene machtige ontwikkeling der vliegtechniek weer verloren gegaan. Niettemin bleef, en zelfs blijft de Hedjaz-baan ook nu nog een bemoeilijking van de doorvoering en versterking van de britse India-politiek. Ja, zelfs, nu weer aanzienlijk meer, waar de emancipatie van Hindustan, Pakistan Burma en Malaja de banden met het britse imperium deel in Europa zo veel losser geworden zijn.

De britse tegenzetten zijn een leerschool voor politici geweest. Tegen de versterking van de turkse gezagspositie in Arabië greep de britse staatkunde naar middelen om de politiek van Constantinopel haar betekenis, zo al niet geheel te ontnemen dan toch wel aanzienlijk te knotten. Wel heeft toen het hinken op twee gedachten Groot Britannië schade gebracht na de eerste wereldoorlog, doordat het zowel Turkije als Arabië en de arabische landen heeft willen treffen. Meer dan diverse andere factoren heeft de vrede van Versailles verwijdering in stee van toenadering gebracht tussen Groot Britannië en de arabische landen in het Nabije en het Midden Oosten, en deze laatsten in verbluffende mate tot elkander gebracht. Een schoorvoetend herstel der gemaakte fouten door een al evenzeer dubbelhartig politiek spel na de tweede wereldoorlog, is dan echter door President Roosevelt belet, die daardoor Groot Britannië, bevrijd van zijn reactionaire staatsleiding, misschien tot inkeer zal hebben gebracht.

Weinig internationale kwesties zijn van zo ingrijpende werking geweest op de hervorming en omvorming van verhoudingen als de Hedjaz-baan niet alleen voor het gedeelte van Arabië, dat door haar wordt doorsneden in een langte van bijna 2.000 kilometers, maar nog veel meer voor de gehele ara-

bische

bische wereld, waar de zogenaamde panislamitische vrijheidsgedachte reeds wortel geschoten had en begon te kiemen, en ook waar de dromen van vrijheid nog moesten worden gewekt. Het liberalisme in zaken van geloof in Turkije had inderdaad, - een andere winstpost! - de ogen geopend van hen, die van haat vervuld, van onmacht bekneld waren in het imperialistisch despotisme van Constantinopel. En naast de vreugde der arabische ortodoxie in zaken van godsdienst, dat de sultan een beter moslim was dan zijn roep, won de schuchtere arabische eenheidsgedachte door het nauwer en inniger contact der gelijkdenkenden weldra een niet voorziene uitbreiding.

Panislamisme

Aldus zij in een vluchtige schets de internationaal-politieke betekenis van de Hedjaz-baan omlijnd. Deze schets geeft aanleiding tot een korte beschouwing van hetgeen in de twintiger jaren dezer eeuw als "een gevaarlijke pan-islamisme" in wijde kringen onrust wekte.

Ten onrechte. De tijd heeft niet stilgestaan. Het pan-islamisme is gebleken een hersenschim te zijn geweest. Toch heeft dit spookbeeld de reacties in enkele europese kabinetten niet onduidelijk beinvloed. De idee van een algemene krijgstocht onder de vlag van Ster en Halve Maan heeft in de wereld van de Islam nooit enige beweging veroorzaakt. Het begrip zelf is het uitdenksel geweest van het franse maandblad La Revue des Deux Mondes. Het was een bruikbaar monster om tegen het christendom te worden uitgespeeld en heeft daardoor langer geleefd en meer betekenis genoten dat het in beide opzichten verdiende. Ten slotte heeft de Arabische Liga met haar verheffende duldzaamheid jegens elke andere geloofsbelijdenis, - zover is de christen nog lang niet! - de ridder moeten zijn, wiens zwaard de draak versloeg.

Het panislamisme werd gezien als een idealistisch-godsdienstig-staatkundig streven ten einde te komen tot de zuivering van de rechtzinnige leer om in deze band van gelouterde religie een aangesloten islamitisch volk samen te stellen, dat zich tegen het christendom zou keren. Ja, zo was het fameuze gevaar wel de boeman, waar een verslapping van het christendom al of niet te recht, en al of niet begrijpelijk werd waargenomen. Het christendom in enkele duistere hoeken kon het welkome pan-islamisme dus niet missen. Uit overtuiging, dat is i.c. uit onkunde, werd met het denkbeeldig gevaar geschermd van een pan-islamitische beweging, welke met religieuze middelen een positief-politiek doel zou nastreven.

Het panislamisme op zich zelf is eigenlijk on-

bestaanbaar

bestaanbaar. De islam is een eenheid; hij leert dat hij alleen beroepen is de ganse wereld te beheersen en van een vereniging van Soennieten en Sjiiten kan nooit sprake zijn. De rechtleersheid kent in geloofszaken geen vrijzinnigheid, ook de islamitische ortodoxie niet. Evengoed als de katoliek, - en inderdaad is dit heel begrijpelijk - niet alleen, maar zelfs te billijken van religieus standpunt uitgaande, - beschouwt de Islamiet zich als de pachter der Eeuwige Waarheid. Transigeren, verenigen, vreemde elementen in zich opnemen ten einde een politiek doel te bereiken, is wellicht een utopie, welke wellicht in de hoofden van idealistische dromers in de grote godsdienst van Nabi Mohammad mag worden gekoesterd, maar welke in waarheid niettemin een utopie blijft.

---

6. HET EENHEIDSSTREVEN EN DE LIGA.

Het Nationalisme

De modernste geschiedenis van Arabië wordt getekend door de opkomst en de groei van het nationalisme. Het is nodig dit streven naar eenheid nader te beschouwen.

Het is dezelfde nationalistische bestreving, die sedert de aanvang der 20e eeuw eerst over diverse aziatische, en gemeenlijk afhankelijke en koloniale gebieden, dan ook over Europa trok, in de twee wereld-oorlogen vreeslijke uitbarstingen zijn geweest, en tans in wel wat rustiger wegen, maar waar nodig toch wegen van het geweld volgen daar, waar tegengestelde machten het trachten te stuiten.

Hier zien wij het in zijn overdrijving tot imperialisme uitgroeien, daar als een schijn-ontkenning zich als een links-socialistische ideologie vermommen, elders weer zich tot een heldere onafhankelijkheids-bestreving kenbaar maken. In elk dezer denkstromingen is het geweld als middel aanvaard, ja, zelfs als ultima ratio der volksbevrijding vooropgesteld.

Er is nu, in het midden der 20e eeuw, nog geen uitzicht op dat het door een andere ideologie staat vervangen te worden. Integendeel wordt het nationalistisch streven al meer als een noodwendige staatkundige ontwikkelingsvorm der menslijke samenleving aangenomen en bevorderd.

Welke

Arabië's Betekenis

Welke nu waren en zijn de factoren, die ook Arabië in het nationalistisch streven hebben betrokken, hetwelk sedert de 7e eeuw in Nabi Mohammads levenswerk het denken niet meer heeft bevrucht, en tans het zogenaamde cultuur-overwicht van Europa bedreigt?

Zonder twijfel heeft in de wereld van de Islam Mustafa Kemal in Turkije het nationaal gevoel gewekt. Van nog krachtiger werking zal het arabische nationalisme blijken te zijn. Arabië ligt dwars op handelswegen die oost en west aaneenschakelen. Het is door het geloof van bijna 200 millioen adepten voorbestemd een leidende rol te spelen in de wereld van de Islam. Het beheerst de uiterst belangrijke oliebronnen van Iran, Iraq en Arabië zelf en ook het islamitisch Indonesia bergt een ruim deel der oliebronnen in zijn bodem. Men kan van oordeel zijn, dat dit alles nog in verre toekomst ligt, maar feit is, dat wij nu reeds getuige zijn, van het prijsgeven van de europese kultuur, die zijn invloed op Azië reeds grotendeels verloren heeft. En ook is het verstandig de woorden van een engels staatsman indachtig te zijn "dat Engelands politiek in het Nabije Oosten een mislukking is geweest, als gevolg van Arabië's nationalistische groei en rijping". (Anthony Eden als minister van buitenlandse zaken in 1938).

Grote factoren zijn geweest de gevolgen van de eerste wereldoorlog en de invloed van leidende figuren, niet alleen in Arabië maar ook elders (India, China, Japan, Indo China, Kuangtai en Indonesia).

De wereldoorlog heeft teleurstelling gebracht over de zelfzuchtige vredestractaten, de politieke fouten van de overwinnende staten, de opkomst van Turkije onder Kemal Pasja, het voorbeeld van eveneens in hun nationalistische gevoelens getroffen en gedesillusioneerde volkeren elders.

Keynes, Cassel, Joffre e.a. hebben er tegen gewaarschuwd, dat de vrede van Versailles slechts een kort onderbroken voortzetting van de oorlog betekende. De tweede wereldoorlog heeft hen en vele anderen in het gelijk gesteld. Dat de derde wereld-oorlog voor de deur staat is de angstige verwachting van meer dan de halve wereld.

De leer der Wahhabieten, zoals wij hiervoor zagen, droeg in zijn kern reeds de puriteinse gedachte dat een gelouterde en verinnigde Islam nodig werd tot redding der mensheid. In Saudi-Arabië zien wij reeds vorm en inhoud van een gedroomde en herstelde islam-teocratie.

Saudi-

Wellicht

Renaissance

Wellicht nog invloedrijker is de nationaal-geestelijke wedergeboorte, uitgaande van Arabië en gaarne overgeplant in verdere en steeds verdere aziatische landen. Deze renaissance dateert van ongeveer 1860; zij wierp zich op het patriottisme, dat weldra geschiedkundige werken kleurde, epische dichtingen elders initieerde, drama's hun kleed gaf, dagbladen en tijdschriften in het leven riep, scholen in onmmemelijk grote getale inrichtte, verenigingen en bonden van modernere jongeren deed ontkiemen en gedijen en ten slotte de bevrijdings-revoluties van onze dagen heeft opgeroepen.

De strijd in Sirië werd gedragen door felle leuzen, en tendenzen tegen de pogingen tot europeanisatie van het vaderland en het waren daar, zowel als elders, de geestdriftige jongeren die de nationalistische gedachten deden opkomen. Men wilde zijn volksaard behouden; men wilde het leven offeren om het leven der eigen kultuur te verzekeren. Was dit alles nog romantische politiek, weldra volgden in Azië radicale bestrevingen naar het doorsnijden van de banden, politieke zowel als kulturele, die de historie in de achterliggende eeuwen had samengeknoopt met het steeds imperialistischer, steeds kolonialistischer wordende Europa. In de plaats der indifferentie kwam de wrok op, de verachting, de haat.

Pan-Arabisch Kongres.

In 1905 wordt dan de 20e eeuwse ideologie samengevat in de Arabische Liga, die de eis stelt: "Arabië zal vrij zijn binnen zijn natuurlijke grenzen van Eufraat en Tigris tot Suez, van de Middellandse Zee tot de golf van Oman, Dit rijk zal een constitutioneel sultanaat zijn".

In 1913 werd het eerste pan-arabische kongres te Parijs gehouden. De organisators waren jonge letterkundigen en politici; de bezoekers kwamen uit Arabië, Sirië, Libanon, Iraq en Egipte. Reeds toen leefde de idee dat de eis te weinig omvatte: Men wilde een algemene bond van vrije arabische staten, van Marokko tot Iran. Het kongres stond in verbinding met vrijwel alle geheime verenigingen in de arabische wereld, die allen de revolutie ter bevrijding in hun vaandel voerden. Van hen uit liepen verbindingen naar de emirs en sjeiks, de vorsten en imams en naar de invloedrijke stamleiders in heel Arabië.

De nog vage propaganda kreeg openlijke en sterke tendenzen tijdens en na de oorlog van 1914-1919. De europese geallieerden verwelkomden de arabische nationalisten als bondgenoten tegen Turkije. In 1916 beloofde Groot Britannië aan de sjarif Hussain van Mekka hem tot koning te maken van een onafhankelijk rijk. En in November van dat jaar liet Husein zich kronen als "koning van

de

de Arabische Landen", zoals Hiervoor reeds werd vermeld. In zijn kronings-manifest verklaarde hij de dag "de grootste vreugdedag voor alle Arabieren te wijn." En verder: "Onze roem van weleer is tot ons teruggekomen. Ons oude rijk is herrezen. Niemand dan Allah alleen regeert ons. Boven onze landen waait alleen de Arabische Vlag".

Bedrog als Diplomatie

De vredesvoorwaarden van 1918, op de basis van Wilson's 14 Punten, waarvan er geen één is nagekomen en van de toezeggingen van Groot Britannië en Frankrijk, die alle geschonden werden, hadden de vorming van het koninkrijk Groot-Arabië beloofd, waarbij ook Sirië zou behoren. Te Damascus had koning Husein zich tot koning van Sirië uitgeroepen (1 Oct. 1916).

Maar bij het Sykes-Picot-verdrag van datzelfde jaar 1916 hadden Frankrijk en Groot Britannië het bedrog ten nadele van Arabië bezegeld. Het gebied tussen de Golf van Perzië, de Arabische Zee, de Middellandse Zee en het Taurusgebergte werd door de bedriegelijke diplomatie verdeeld in een noordelijk-franse en een zuidelijk-engelse "belangensfeer". Dit bedrog werd in Nov. 1917 gevolgd door de verklaring Balfour-Rothschild "dat in Palestina een nationale verblijfplaats voor de Joden zou worden gesticht". En ook art.22 van het zg. Volkenbondspact bevestigde de verachtelijke misleiding, immers verklarende: "dat zekere volksgroepen, welke te voor tot Turkije hadden behoord, voorlopig als onafhankelijk konden worden erkend, onder conditie dat een andere natie" (later blijkt dat dit Frankrijk en Groot Brittannië zouden zijn) die het best daartoe geschikt was, hen steunde, bestuurde en leidde, in naam van de Volkenbond, totdat zij in staat zouden zijn zichzelf te besturen". En dan volgde in 1920 het besluit van San Remo, dat de mandaten toewees aan Frankrijk en Engeland.

Terugslag

Dat na de tweede wereldoorlog een dergelijke domme en bedriegelijke politiek niet herhaald is kunnen worden, danken Arabië aan zijn begaafde heerser Ibn Saud en aan de eerlijkheid van President Roosevelt, die altijd getoond heeft afkerig te zijn van zulke smaktijken.

De domheid van de frans-engelse politiek bleek dadelijk. Een golf van diepe haat doortrok geheel Arabië. Het gevoel van arabische saamhorigheid en eenheid en de geestdrift voor het nu weldra in alle arabische landen gekoesterde ideaal, eisten onomwonden zich van Europa en de nu verachte europese kultuur te bevrijden. Elk kwaad loont zijn meester. Ook ver buiten Arabië verloor Europa zijn waarde en geestelijk gezag. Na de tweede

wereldoorlog

wereldoorlog kreeg Frankrijk zijn loon in Indo-China, in Algerië en elders, Groot Britannië in India, Egipte, Malakka en denkelijk over niet te lange tijd ook in Hongkong en elders.

Het arabisch nationalisme stond in 1919 voor de volgende feiten: Frankrijks mandaat over de republieken Sirië en Libanon; Iraq, Palestina, Transjordanië onder brits mandaat; Saudi-Arabië en Jemen in nominale onafhankelijkheid; Aden met de sultanaten langs de zuid- en zuidoostkust een engelse kroonkolonie en protectoraat; Egipte een engels protectoraat; Libië een italiaanse kolonie, Algerië een franse kolonie; Tunis een frans protectoraat; Marokko een half spaanse, half franse kolonie.

De westerse diplomaten lachten in hun vuistje. In deze versnipperde wereld van 70 millioen bewoners van arabisch bloed, onder zo verschillende regeerstelsels, gewrongen staatsgrenzen, vreemde immenging, dinastieke belangen en groeperingen, - die zouden hun nationalistische dromen nu wel prijs geven. Hoe zou onder dezen een gemeenschappelijke wil, een gemeenschappelijke reactie verwacht mogen worden? Het daar gebeurde herhaalde x zich in Indonesia. En evenals daar, is ook in Indonesië de haat opgelaaid en de wens bij de millioenen Indonesiërs verinnigd aan nederlands geniepigheid en arglist bij de verhakking van ons vaderland nu voor goed gedaan te geven.

In de beginjaren kon het nauw anders of de door de mandatarissen bevorderde volksbewegingen in de arabische landen namen de vormen aan van lokaal-patriottisme, zoals ook in ons vaderland. Verschil in bestuur, beheer, onderwijs, tolgrenzen, fiscale inrichtingen, militaire dienst e.t.q. werkte scheidend.

Het ging er in de aanvang werkelijk op lijken dat de europese meesters het middel gevonden hadden om de arabische wereld te verhakken en te versplinteren. In Tunesië begonnen communistische tendenzen op te komen, terwijl in Palestina nationaal-socialistische propaganda gedreven werd, die reeds heel wat bloed heeft doen vloeien in de melée's tussen Arabieren en Israëlieten. Hier werd samengang gezocht met het franse socialisme, ginds met het duitse en italiaanse fascisme. Het katoliek nationalisme in Spanje werkte aantrekkend in Marokko, in Egipte vonde ortodoxie van de godsdienst zijn adepten vooral in de befaamde universiteit van El-Azhar, in de Hedjaz daarentegen het puriteinse wahhabisme.

Groter

Arbeid voor de Toekomst

Groter-Arabië scheen verder dan ooit van een eenheid af. Millioenen van hetzelfde ras, met een zelfde taal, een zelfde schrift, een gemeenschappelijke geschiedenis van meer dan elf eeuwen schenen gedoemd tot onvermogen om tot een grote mogendheid uit te groeien. Daarin toch schuilde voor verre toekomst een dreigend gevaar voor Europa, dat weldra geen kolonialistische dromen meer te koesteren zal hebben, en voor zijn industrie te bukken zal hebben voor de hegemonie van het westelijk halfrond. Het is het zelfde gevaar dat Japan er toe bracht te trachten China uiteen te breken. En het is het gevaar dat Amerika's industrie als een bondgenoot ziet voor de onderwerping van Europa aan zijn industrieel dictaat.

De politieke leiders in de arabische wereld begrepen dat het heil lag in de samenwerking met de politiek der Verenigde Staten, en waar mogelijk b.v. in de rassenstrijd in Palestina en Sirië, of in het scheppen van economische controversen tussen de Verenigde Staten en het brits-franse oliekapitaal, in het losser maken van de banden, die de atlantische mogendheden onderling verbonden.

Arabië gaf de hoop op het stichten van een arabische eenheid niet op. Zij leefden vrijwel onder hetzelfde klimaat, in een natuur die weinig verschillen inhield in fauna en flora. Den en ander leidde tot gelijksoortige culturele en politieke ontwikkeling. Zeden en gebruiken scheidden niet, maar verbonden. Het gedachten-leven gaf weinig oorzaak tot strijd. De levensopvattingen vulden elkander aan. Onderling leefde de idee der broederschap. Men voelde zich bij elkander tehuis. Aldus krompen de grote afstanden, die elders zouden scheiden. De Marokkaan voelt zich niet vreemd in Libië, de Egiptenaar niet in Iran. Het reizen wordt er gemakkelijk door; verkrijging van landbezit in de islamitische staten onderling ontmoet geen bizondere zwarigheden. Onderlinge huwelijken werden door geen godsdienstige of raciale tegenstanden belemmerd. Het vreemd-gevoel sleet en slijt. Dit alles doorkruiste de sluwe europese diplomatie.

Hetzelfde politieke drijven heeft ook Indonesia mogen ondervinden en zelfs tot op deze dag hebben wij de moeilijkheden te overwinnen, die de kunstmatige aanwakkering van geringe en zelfs moedwillig geschapen en ontwikkelingsverschillen onze staatkundige evolutie in de weg geworpen zijn.

Wat Groter-Arabië betreft, - en ook het Verenigde Indonesia onzer toekomst, - het onderling verkeer vooral door gelijkheid van wegverbinding, verbetering van postcontact en luchttransport, radio-voorlichting en de taaleenheid in tijdschrift,

boek

boek en dagblad, het verzet tegen een (wat Indonesia betreft) economisch ondraagbare federatie, - het zijn alle unificerende factoren, welke de toekomst met gerechte hoop vervullen, en de gebeurtenissen en stemmingen in het heden bundelen in de gemoederen der saamhorige millioenen.

Toen het britse plan der verdeeling van Palestina bekend werd, kwamen de protesten binnen, niet enkel uit Arabië zelf, van Ibn Saud en Imam Jahja, maar ook uit Iraq, Transjordanië, Egipte, Sirië, Algerië en Tunesië, van regeringen, parlementen, verenigingen van Ulama's, jongeren, van egiptische vrouwen wel zelfs, van nationalistische partijen, reformatie-bewegingen. In Damaskus daagde een Pan-Arabisch Kongres met honderden deelnemers uit alle de genoemde gebieden. Het Kongres besloot tot simpatie-stakingen, de pelgrims te Mekka tot steuninzamelingen, de oprichting van een centraal bureau van pers- en propaganda, met filialen in de arabische landen en in de voornaame hoofdsteden van Europa, een vaste publicatie, voordrachten met statistisch materiaal, afbeeldingen, kaarten en leerboeken op de scholen, in de moskeeën en kerken.

Het pan-arabisch nationalisme vlamde op. De britse politiek moest haar smadelijke mislukking erkennen.

Toen de tweede wereldoorlog stond los te barsten was reeds een hier en daar hechte interarabische organisatie tot stand gekomen, een belangrijke factor welke de belligerenten tot heel wat meer dan vluchtige belangstelling dwongen. Het Nationaal Comité van actie voor Cirenaica en Tripolitanië zetelde te Damascus met nauwe verbindingen met de radicaal-nationalisten in Egipte en Tunesië, het Hulp-Comite voor Libië te Caïro, geleid door de sjarif van de "Geheime Islamitische Broederschap" van de Senoesi, met de talloze "Hulpcomité's voor Palestina", met het zelfs half-officiële "Arab National Office for Public Enlightment" te Damascus, dat in alle arabische landen correspondenten en agenten heeft. Er werd en wordt gewerkt met vlugschriften, dagbladen, openbare bijeenkomsten, petities, protesten. Het bekommert zich niet om grenzen noch ook om diplomatieke bezwaren. In Mei 1938 daagde het kongres van de Islamitische Jeugdbond te Caïro, de grootste organisatie van de intellectuele jongeren in Egipte. Het eiste van Frankrijk en Spanje de erkenning van de natuurlijke rechten van het marokkaanse volk, dat alle beletselen voor zijn vrijheid zouden worden afgebroken en het protectoraat zou worden vervangen door een overeenkomst op vrije basis.

In

Kultuur-politiek

In de kultuur-politieke tendenzen komt het eenheidsbesef nog duidelijker tot uiting. De arabische kultuur moet een eenheidskarakter hebben, wil Arabië de gevoelens en daden van het volk tot een eenheid maken. De arabische eenheid wordt als een noodzakelijkheid doorvoeld. Alleen door een verdere ontwikkeling van de ideeële, kulturele en sociale eenheid kan zij verwezenlijkt worden. Gensgerichtheid op kulturele gebieden, opheffing van alle tolgrenzen, de grootst mogelijke gelijkheid op het gebied van onderwijs en militaire opleiding, bevordering van alles wat de arabische landen nader tot elkaar brengt, brengt de ware eenheid.

Dit zijn de teoretische doelstellingen.

De bewijzen zijn overvloedig dat men het met deze in de praktijk ernstig meent. De universiteiten te Bagdad, Byrut, Damaskus, Cairo tellen onder hun professoren en studenten boeren uit Libanon, en van Beduinen-sjeiks uit Transjordanië, afstammelingen van de sultan van de Bahrein-eilanden, édelen uit Tunis. Aan de scholen in Irak zijn twee duizend leraren en onderwijzers uit Sirië en Libanon werkzaam. In Koeweit heeft de emir raadgevers uit Iraq in zake onderwijs, finantiën en higiëne. In Egipte en Irak zijn beursstudenten uit Aden, uit Libië en Marokko. In de Hedjaz legden egiptische ingenieurs wegen en waterputten aan. In Jemen waren Sirièrs aangesteld als doktoren en officieren; Ibn Saud heeft hofambtenaren uit Sirië. Vele Libanesièrs zitten in de redacties der egiptische dagbladen. Groepsreizen van padvinders en andere jeugd-verenigingen worden telkens weer georganiseerd.

Toekomst-beelden

Hoe beeldt zich nu de toekomst af in de geest der arabische wereld? Hier en daar leven nog romantisch-politieke verwachtingen. Zij vormen echter een verdwijnende minderheid. Realistische voorstellingen zijn die der intellectuele meerderheid. Men ziet de mogelijkheid van een arabische statenbond in, die zijn leden volkomen vrij laat, echter naar buiten optreedt als een eenheid. Toch ook leeft het besef dat een arabische eenheid berust op het inzicht, dat ~~het nodig zal zijn~~ zowel in binnen- als in buitenlandse moeilijkheden homogeen en verbonden moet worden opgetreden, zelfs wanneer het kulturele, economische en technische gaven betreft. Al vindt dan elke staat zijn eigen roeping, zo moet men toch zoveel mogelijk zijn belangen gericht houden op gemeenschappelijke arbeid. Reeds voor de losbarsting van de tweede wereldoorlog bestond er een verbond tussen Iraq, Saudi-Arabië en Jemen, dat

ook

ook indirect Egipte omvatte.

Deze overtuigingen hebben de nationale bewegingen innerlijke kracht gegeven. Zij hebben vooral de oude strijd van het arabisch nationalisme en de europese belangen voor nieuwe factoren gesteld. De koloniale mogendheden moesten met deze factoren ernstig rekening houden. De koloniale ontwikkelingen in de diverse overheerste gebieden zijn reeds sterk merkbaar geweest in de weinige jaren die achter ons liggen.

De Arabische Liga

Het is aangebracht een diepere blik te werpen op het wezen van de politiekm belangrijke plaats, die de Arabische Liga in de geschiedenis van Arabia innemmt.

Voor meer dan 40 eeuwen hebben de Arabieren, ongetwijfeld een van de oudste volkeren op aarde, invloed uitgeoefend op de historie van de mensheid in het algemeen, op de buurlanden ten noorden/ten oosten van wat tans als Arabië wordt begrepen in het bizonder. Lang voor de christelijke tijdrekening hebben de Arabieren reeds de vruchtbare valleien van de Nijl bevolkt. Zij waren boeren en landbouwers, nomaden, handelaars en veroveraars. Alle oude beschavings-bouwers van Babilonië, Egipte, Medie, Perzië, Damascus, Palmira, Patras, Funicië, Kartago hadden sterke raciale en linguistische trekken gemeen met de arabische stam. Deze relaties tussen de Arabieren en hun verwanten, - Assiriërs, Chaldeeërs, Arameeërs, Funiciërs, Kartaginiërs, Hiksos, Hebreeërs, en anderen, - vormden de basis voor de arabizatie van het uitgestrekte gebied, omvattende West Azië, Noord en Oost Afrika. En dat juist is de werkingssfeer van de Arabische Liga.

De moderne Arabieren zijn het produkt van deze ononderbroken versmelting en oplossing van de genoemde volkeren, met opvolgende golven van Arabische emigranten, sedert de grote godsdienstige, kulturele en politische arabische beweging van de 7e eeuw.

Onder de inspiratie van Nabi Mohammad werden de Arabieren verenigd en onder het vaandel van de Islam droegen zij hun heilige zending met ongekend succes in elke richting uit. Vóór Nabi Mohammad bestond er geen arabische eenheid. De arabische sociale en politische struktuur was gebaseerd op de vaderlandsliefde der stammen. De Profeet veranderde de arabische maatschappij van een ~~een~~ verspreide en elkander voortdurend beoorlogende gemeenschap van clans en feodale staatjes in een broederlijke, ruimdenkende, duldzame internationale samenleving. Deze was in staat om enorme gebieden van China tot Frankrijk gedurende vele eeuwen te beheersen. De gouden periode

riode van Arabië's heerschappij in oost en west, merkwaardig om haar stimulerende ontwikkeling op zo menig gebied, - zo zagen wij in de eerste hoofdstukken van dit leesboek, - heeft als erfenis nagelaten een grote Arabische Natie, een gebied bewonende tussen de Indiek en de Atlantiek.

Eenheids-streven

Het moderne eenheids-streven, dat de Arabische Liga heeft doen ontstaan, is de laatste fase in de geschiedenis van het oude volk. Na de ondergang der arabische rijken hebben de Arabieren gestreefd naar een samenvoeging, een federatie. Zich steeds bewust van de voordelen van eenheid, hebben hun pogingen daartoe zich steeds weer openlijk geuit in opstanden, gedichten, zangen, massasamenkomsten, demonstraties en politieke activiteit.

De aanvang van de laatste decade van deze onze tijd werd gekenmerkt door de oprichting van een pan-arabische organisatie, uit talloze kleinere en meer verspreide conferenties. Deze internationale organisatie is de Arabische Liga., omvattende de zeven staten: Egipte, Iraq, Sirië, Libanon, Saudi-Arabië, Transjordanië en Jemen. Voor het eerst in de geschiedenis hadden namen de zeven onafhankelijke arabische staten verenigd aan een internationale samenkomst deel (7 Febr. 1939 te Londen).

Bij het uitbreken van de tweede wereldoorlog hebben Italië en Groot Britannië om strijd getracht de Liga aan hun zijde te krijgen door toezeggingen en beloften van steun aan de Liga en volledige onafhankelijkheid van de Leden daarvan. Maar de arabische reactie was ten slotte een uiting van wantrouwen, aantonende dat de bedriegelijke europese politiek tijdens en na de eerste wereldoorlog ten aanzien van de arabische landen geenszins verdwenen was. Het vertrouwen in het fascistisch en imperialistisch Italië was wel heel matig. Echter had de ervaring t.o.v. de flagrante woordbreuk van Groot Britannië en Frankrijk en de medewerking van de Volkenbond daaraan de arabische wereld in het geheel geen vertrouwen gelaten in nieuwe beloften, komende van zulke zijde.

De Liga zweeg. De beloften werden steeds aanloklijker.

Nu meende de Liga de tijd gekomen om zich te doen gelden. De egiptische regering nam het initiatief. Te Alexandrië werd op 8 Oct. 1944 de grondslag gelegd voor de Liga.

Het Twee-Koningenbezoek

Aanvankelijk weigerden echter Saudi-Arabië en Jemen het Protocol van Alexandrië te tekenen.

Koning Faruk I van Egipte, vergezeld van de bekwame Abdulrahman Azzam Pasja, later de secretarisgeneraal en tevens de ziel van de Liga, brach

een

een bezoek aan Saudi-Arabië voor de wereldbekend geworden ontmoeting der beide koningen te Radwa in de Hedjaz. De uitslag dezer hoge samenspreking bracht Saudi-Arabië en Jemen aan de zijde der overige leden der Liga, en noopte koning Faruk om met energie zich te werpen op de snelle vorming van het Arabische blok. In Febr. 1945 parafeerden de officiële gedelegeerden der zeven arabische staten te Cairo het pact dat hen in de Arabische Liga verbond. Het pakt werd op 22 Maart 1945 getekend onder de jubel van de gehele arabische wereld. Officiëel werd in het Zafaran-Paleis te Cairo de tekening van het pact feestelijk gevierd.

Hier moge vluchtig herdacht worden dat Indonesia's strijd en Nederlands politieke nederlaag reeds uitingen van de Liga, die uiteraard anti-kolonialistisch is, hebben mogen ervaren. Gedoeld wordt hier op de klemmende moeilijkheden, waaraan zowel de nederlandsche scheepvaart door het Suezkanaal als de nederlandse luchtvaart in Egipte, Iran en Pakistan er toe gedwongen hebben zich aan de eisen van het Islamitische Pact volledig te onderwerpen. Het is zeker juist gezien van onze Regering zich reeds bij enkele leden van de Liga door Ambassadeurs te doen vertegenwoordigen.

Organisatie der Liga

Het is voor ons, Indonesiërs, zaak ons op de hoogte te stellen van de innerlijk organisatie der Liga.

Het Pact is klassiek naar de vorm, en laat de ondertekenaars volle vrijheid om elk meerderheidsbesluit te aanvaarden of te verwerpen. Dit voorbehoud, dat aanvankelijk sterke critiek heeft uitgelokt, is in de practijk gebleken een bron van kracht, niet van zwakte te zijn. De wil tot federale eenheid gaat boven de letter van het Pact. Evenzo was het volksgevoelen de regeringen vooruit. De elasticiteit van het Pact helpt mee de aspiraties der aangesloten volkeren zonder wrijving te bereiken, en de Liga zelf ontwikkelt zich ongeschreven, toch krachtig, aanpasbaar, permanent, en in staat tot voortdurende uitbreiding.

Het Pact plaveide de weg voor de deelhebberstaten om hun kulturele, hun economie en hun sociale te ontwikkelen en in onderling verband te houden.

In de eerste gewone vergadering van de Liga-Raad (27 Nov. 1945) werd een kultureel verdrag ter tafel gebracht, voorziende in het leggen van een basis voor gelijksoortig onderwijs en voor een hoge graad van samenwerking op de gebieden

van

van wetenschap, kunst, museums, letteren, leerboeken en onderwijs-organisaties.

Ofschoon het pakt geen defensief verbond omvat, toonden de gebeurtenissen in Sirië en Libanon de bereidheid der aangesloten staten om verantwoordelijkheid op zich te nemen voor wederzijdse steun, die in de praktijk neerkomt op de sterkste verplichting tot wederzijdse verdediging.

Op internationaal terrein werd de Liga een instrument van de vrede. Oorlog tussen de leden was absoluut onwettig en onder alle omstandigheden verboden. Geschillen moesten aan arbitrage onderworpen worden. Als een instelling van samenwerking tussen de leden, kon de Liga haar diensten in de arabische wereld doen strekken tot wijder sfeer en bemiddelend optreden. Zo bij voorbeeld in het geschil tussen Saudi-Arabië en Iran. Zij verklaarde bereid te zijn om samen te werken met gelijksoortige lichamen elders, met name met de Verenigde Naties. Ofschoon dus de Liga ouder is dan de Verenigde Naties, voorziet haar artikel 3 in de mogelijkheid tot volle internationale samenwerking met daartoe geschikte lichamen op het gebied van politieke, kulturele en sociale aangelegenheden.

De organisatie der Liga kent drie lichamen:

(1) de Raad, waarin alle leden-staten gelijk vertegenwoordigd zijn.
(2) Het Secretariaat, een administratieve en diplomatieke agentuur.
(3) de Comité's voor kultuur, economie, wetskwesties, landbouw, handel, verkeer, sociale zaken e.a. Deze comité's werden opgezet voor het maken van ontwerpen van tractaten en verdragen, overeenkomsten, aanbevelingen ter vaststelling door de Raad waarna zij bindend worden voor die leden-staten die ze verkozen goed te vinden.

De activiteit van de Liga is niet beperkt tot de leden-staten. Bij aanhangsel II is de Raad belast met de behartiging van de belangen van alle arabische landen en gemeenschappen, ook die geen of nog geen leden van de Liga zijn, en hun ontwikkeling en eventueel hun onafhankelijkheid te bevorderen.

Arabische landen kunnen automatisch lid worden met volle rechten, zodra zij onafhankelijk worden. Ofschoon zij niet in de Raad vertegenwoordigd zijn, kunnen zij op aanwijzing van de Raad in alle Comité's vertegenwoordigd zijn. Aldus schaart de Liga alle arabische krachten voor

vrijheid

vrijheid en zelfbeschikking, en voor kulturele, economische en sociale samenwerking in de gehele arabische wereld onder haar vlag. De spaanse zone in Marokko zond met vergunning van de spaanse regering vertegenwoordigers in alle Comité's. Men hoopte dat ook Frankrijk en Engeland het spaanse voorbeeld zouden volgen, waardoor eventueel elk arabisch gebied, ongeacht zijn politieke status, vertegenwoordigd kan zijn.

Palestina.

Palestina, hoewel niet onafhankelijk, werd nominaal vertegenwoordigd in de Raad, gelijk in Aanhangsel I geregeld is. Evenwel konden nog 20.000.000 Arabieren in Tunesië, Algerië, Marokko en Tripoli niet in de Raad vertegenwoordigd zijn en moesten hun deelname beperken tot de Comité's, in afwachting van het verkrijgen van volledige onafhankelijkheid.

De regeling omtrent Palestina, dat eigenlijk een botsing is tussen de aspiraties van twee verschillende rassen en godsdiensten, namen een goed deel van de werkzaamheden van de Liga in beslag, door de uitzonderlijke omstandigheden, die Palestina als een speciaal op zich zelf staand geval daarstellen.

Missie van de Liga

Doel en missie van de Liga zijn helder en klaar omschreven in het Pact, in de beslissingen van de Raad, in de handelingen van de samenkomsten der arabische ministers van buitenlandse zaken en de openbare verklaringen van de secretaris-generaal. Raciale discriminaties zijn uitgesloten door de formele omschrijving van de Arabier als "hij die gevestigd is in een arabisch land, de arabische taal spreekt en zich Arabier gevoelt". Zij raciale oorsprong had geen betekenis.

Andere stellingen van de Liga zijn:

(1) volkomen godsdienstige duldzaamheid: Christenen, Joden, Moslimin en anderen worden begrepen als volkomen gelijke burgers in een arabische staat, met hun onverkort recht van belijdenis.
(2) vrijheid, gelijkheid en zelfbeschikking voor een ieder, ongeacht ras, geloof, of kleur.
(3) veroordeling van oorlog, om welke reden ook, als niet te rechtvaardigen; vrede was het permanente doel
(4) samenwerking in een vrije wereld, openstaande en ontplooid voor de gemeenschappelijke welvaart der mensheid;
(5) volledige steun voor alle internationale instituties, gewijd aan de verzekering van permanente vrede en gerechtigheid.

De Arabische Liga, gesteund door de individuele

arabische

arabische staten en de openbare mening van 70.000.000 arabische sprekende mensen, staat op deze principiële basis. Door hun eenstemmige resolutie te Alexandrië (15 Aug. 1946) hebben de arabische ministers van buitenlandse zaken de plechtige belofte afgelegd elke gerechte zaak, die voor de Verenigde Naties wordt gebracht, onafhankelijk van andere factoren te zullen steunen.

---

9. ARABIE EN EUROPA'S KULTUUR.

Kultuur en Civilisatie

De eerste helft van de 20e eeuw is stap voor stap samengegaan met de wegspoeling van de achting voor Europa's kultuur. Daarentegen is, ook stap voor stap, met haar samengegaan een stijging in de bewondering voor Europa's civilisatie, d.i. zijn techniek, zijn wetenschap, zijn meesterschap over de materie, die het zijn beschaving noemt en waarop het trots is. De verslaving der stof onder de menslijke rede is van eeuw tot eeuw hechter en inniger geworden en eindelijk is het licht opgegaan over het feit dat in Europa de menslijke intuitie, de geestelijke kultuur, in de omknelling door de materie, geheel dreigt te bezwijken. Nooit was de mens meer vijand van de mens dan in deze onze eeuw, en ook deze evolutie volgt haar natuurlijke groei. Europa's neutraliteit jegens zijn liefdeleer, het christendom. Azië's effenis, is tot verachtende onverschilligheid geworden, dan tot brutale bespotting. In Europa is het christendom dood. De lege vormendienst bij zijn lijk roept het niet meer ten leven. Wie het gebod, de naaste lief te hebben, in waarachtigheid nog predikt, drukt zich bij die naaste zelf het etiket van zwakzinnigheid op. De naaste eist zijn plaats op aan de gedekte tafel der materie. Dus is die naaste des naasten vijand. Men wijst hem ter deure, men drijft hem heen, men vernietigd de vijand. Twee duizend jaar riep de stem in de woestijn. Zij werd hees, zij fluisterde nog een wijle, dan is zij verklonken. Er wordt geen opperkleed, geen glimlach der liefde, meer vergeven, maar het atoom ter verdelging. Waar het zaad der liefde was uitgestrooid, oogstte Europa de distelen van de haat.

Wij

Wij, niet-Europeanen, in wijder zin: Aziaten, in nog algemener term, wij: niet christenen hebben zwijgend dit proces van Europa's kultuur-verval gevolgd en onze veel te ver gegane bereidheid om Europa's leidend voorbeeld na te volgen, is geleidelijk weer gezond geworden. Wij zijn niet meer bereid tot verering van Europa's kultuur. Wij zijn gaan begrijpen dat onze materiële ontwikkeling in heel veel opzichten achterlijk is gebleven en in dit opzicht van Europa, - dat ook Amerika bevruchtte en bederf, - ten bate onzer civilisatie nog veel te leren heeft. Ook echter hebben wij begrepen dat onze kultuur zeker allerminst in Europa ter leer moet gaan; dat zij hoger kruint en dieper wortelt, oprechter ademt en waarachtiger leeft dan de europese ziel in de benauwenis, die haar op het sterfbed wierp.

Ook Arabië beseft, gelijk overig Azië, dat op dit punt Europa's aanmatiging geen aandahht meer waard is. Ook in het arabische hart leeft de liefdeleuze niet, en ook in de zielen van de besten onder hen, en van de eenvoudigen onder hen en ons leeft dus de moordende mensenhaat niet. Wij lusten de europese kultuur niet; Wij sluiten onze deuren voor haar.

Op Zoek naar nieuwe Wegen

Dit tekent het zoeken en tasten, ook in Arabië, naar nieuwe vormen van het menslijk samenleven, naar nieuwe vormen voor onze staatsbouw, niet meer ontleend aan de gefaald hebbende levenshouding van Europa. Waarheen moest nú de blik gewend?

Dit is in Arabië geen zwakte meer van vertrouwen in eigen kracht die land en volk in de eeuwen achter ons zo bij herhaling van meesters heeft doen wisselen. Integendeel, - het is het toenemend vertrouwen in eigen kracht, dat de periode der verslaving voorbij is en men souverein zijn eigen heden en toekomst zal vormen.

De europese kultuur had tot leuze: de vrije individu, de rechten van het volk, de heiligheid der natie, de eerbied voor de arbeid, het godsbetrouwen. Maar haar praktijk toonde andere kleuren: de ongebreideldheid van de enkele, de strijd der klassen, de overmacht van de natie, de verslaving van de arbeid, de verering van het geld, de afschaffing van God. Vele europees-gegeschoolde leiders hoorden de leuzen en hielden de ze voor de realiteit. Niet alzo het arabische volk, de niet-gedenationaliseerden, niet door de praal der materiële civilisatie verblind. Het zag de juistheid in van het oordeel: "naast de

amerikaanse

amerikaanse geldkoning is de Beduin van de woestijn de heer, de andere de poen".

De maatschappij van de blanke man was niet het ideaal dat wij voor ons meenden te zien: de samenleving waarin wij ons zelf kunnen zijn, en ons zelf niet behoeven te verliezen.

Misschien, misschien zou nu, na de van mensenleed kermende, van mensenbloed druipende eerste helft van deze 20e eeuw een lichtender toekomst wenken. Misschien zou het communisme in zich de kiemen omsluiten voor een waardevolle, van de huidige welhaast algemene misdadigheid bevrijde samenleving?

De Liga staat na haar eerste grote succes: de bond van onafhankelijk-arabische landen, leden der Verenigde Naties, voor de volgende taak: de nieuwe gemeenschap haar structuur te geven, die niet zijn zal het verworpen europese model. Veel zal oorspronkelijk moeten zijn: de verhouding tot het geloof, de verheffing van de levensstandaard, de verdeling van het individueel bezit, de verering van de arbeid, de schoolse opleiding, de veralgemening van het volksinzicht in de higiëne en de strijd tegen ziekten, de versteviging en de uitbreiding van de bond zelf, de verdediging tegen buitenlandse agressie jegens de staten, de bewustmaking van mensenwaarde en volkswaarde, de plaats der minoriteiten, de opvoeding tot waarheid in de kunst, de verzekering van vrede door kultuurkracht.

Wellicht zal er een tijd komen dat Indonesië zelf bij Arabië in de leer zal gaan voor een vervollediging van zijn kultuur.

Het Sovjet-Ideaal?

Zou dan de politieke en sociale organisatie wellicht over te nemen elementen vinden in het communistisch stelsel? Zou in de Sovjet de oplossing van het geheim liggen hoe de individuele onteriving zegenrijk kan werken in een univerzeel staatskapitalisme? Zou daar de vrije meningsuiting verenigbaar zijn met een zich zelf aanwijzende regering van enkele weinigen, die vrijelijk kunnen beschikken over het gebruik van het nationaal vermogen? Hoe zullen daar de staatskosten gevonden moeten worden, wanneer het individueel bezit verdwenen zal zijn? Zal daar mensenaard veredeld kunnen worden, enkel bij decreet en uit vrees voor staatsgeweld?

En welke elementen kunnen gevonden worden in een doorvoelde geloofs-solidariteit? Welke in een internationaal pan-aziatisme? Welke in een boven-nationale organisatie, welke de Sovjet nastreeft maar nog lang niet bereikt heeft?

Zo

Zo dienen wij voor het ogenblik de beginnende relaties te zien tussen Arabië en de U.S.S.R. De koloniale uitmergeling van de aziatische volkeren van India, China, Indo-China, Malaja, Indonesia heeft de Sovjet tot enorme propaganda gediend. Groot Britannië, Frankrijk en Nederland zijn daar de wegbereiders van het communisme geweest, die de Sovjet honderden millioenen onterfden, economisch mishandelden, adepten en lekenvernederden en moderne werkslaven toevoerden.

Veel gunstiger staat Arabië voor dit probleem. Het kan in rustig observeren, in geduldig bestuderen, niet gestoord door sentimenten van haat en wrok, van verlangen naar wat levensgeluk, afwachten wat de dagen zullen brengen. Reeds worden arabische stemmen van waarschuwing luid, dat de sovjet slechts een voortzetting is van het werk van Europa, een nog afdoender metode van plundering van de wereld door nieuwe grondverdeling, betere landbebouwing, geintensifieerde industrialisatie. Nog wat de communistische propaganda in de arabische landen onvoldoend wortel. In Palestina had de Bond voor de Nationale Bevrijding, in Irak de Anti-Fascistische Bond enige communistische aanhang. Sirië had een bekwaam communistisch leider in Khalid Bakdasj. In Palestina beheersten de communisten eendeel gan de arabische vakvereniging. In Libanon zijn ook enkele landbouwers voor het communisme gewonnen.

De Sovjet in Azië

De Sovjet trad in de laatste jaren als kampioen op voor het arabisch nationalisme in het algemeen. In Palestina mochten de Arabieren zelfs sovjet-steun in beperkte mate ontvangen. Een en ander kan in verband gebracht worden met de anti-joodse politiek der Sovjet in Palestina die ook open oog heeft voor de steun die het zionisme uit de Verenigde Staten ontvangt. Het begint steeds duidelijker te worden dat de Sovjet zich wil opwerken tot leider van een panaziatisme, als eerste aziatische staat dat het Westen met succes het hoofd geboden heeft. Daarbij toont de geschiedenis van Rusland in de laatste eeuwen parallel gaande lijnen van Azië's ontwikkeling in deze tijd. Een moeilijkheid is dat Rusland overwegend een christelijke Staat is, ook al bergt het meer dan 20 millioen islamieten.

In Arabië zelf verwacht men in verzichtige kringen dat, naast de openlijke getoonde simpatie van Amerika voor de onafhankelijkheidsbeweging in de arabische landen, ook de grote mogendheden in Europa, met name Groot Britannië en Frankrijk, wel genoopt zullen worden hun

staatkunde jegens Arabië in het bizonder, jegens de islamitische staten en landen op ondubbelzinnige wijze te herzien, willen zij de harten nog terugwinnen, die zij van zich gestoten hebben in de koloniale tijden der hebzucht, en de invloed van Sovjet-Rusland tegengaan.

JOKO PRAMONO
TGL : 5-10-15
PARAF :

PERPUSTA
DOUW